IN RESCRIPTUM
BENEDICTI XIV.
PONT. MAX.

AD

POSTULATA SEPTEM ARCHIEPISCOPI
COMPOSTELLÆ
JEJUNII LEGEM SPECTANTIA
COMMENTARIUS THEOLOGICUS

AUCTORE

F. DANIELE CONCINA

Ord. Præd. Sac. Theolog. Lect.

VENETIIS, MDCCXLV.

APUD SIMONEM OCCHI

In Via Mercatoria sub Signo Italiæ.

SUPERIORUM PERMISSU, AC PRIVILEGIO.

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

VENERABILI FRATRI

ARCHIEPISCOPO COMPOSTELLÆ

BENEDICTUS PP. XIV.

VEn. Frater salutem &c. Si Fraternitas tua secum reputabit quot gravissimis & maximis curis propemodum obruamur, quantumque, hoc præsertim difficillimo tempore, prorsus Nos teneat imposita tenuitati Nostræ solicitudo omnium Ecclesiarum, non sane mirabitur, tamdiu sibi procrastinatum fuisse responsum ad eas Litteras, quibus Apostolica auctoritate dissolvendas rogasti obortas in Hispania disputationes aliquas e duabus nostris Epistolis ad omnes Episcopos superioris Anni 1741. 30. Maji, & 22. Augusti, quibus intra legitimos fines coercuimus invalescentem Ecclesiastici jejunii relaxationem. Potius tibi in mentem veniet cogitare de singulari nostro in religiosissimam Hispanam Ecclesiam amore, unde Nos, immensa licet rerum mole fatigatos, ad expediendum sibi in omni sua perplexitate salutis iter opem nostram præsto habet. Quamquam igitur, dum prænuntiatas Constitutiones edidimus, non aliud propositum Nobis fuerit, ac refrænare

paucorum nimis ingenio fidentium Theologorum licentiam, qui opinionum novitate gaudent: nec otium, nec animus Nobis fuerit definire quicquid subtili indagatione deduci possit ex propositas a Nobis jejunandi regula; tamen eximia paterna charitate complectimur adeo observantissimos Romanæ Sedis Hispanos, tantique facimus obsecrationes tuas, ut occurrere anxietati vestræ libenter adiecerimus animum, & Nos ipsi quæstiones abs te propositas dirimendas constituerimus. Sic autem se habent.

I. Utrum quæ in antedictis Nostris Litteris in forma Brevis de unica comestione, & de epulis non permiscendis præscribuntur, sub gravi etiam præcepto prohibeantur?

Respondemus: Concedentes facultatem vescendi carnibus tempore vetito, sub gravi teneri easdem facultates non aliter dare, quam geminis hisce adiectis conditionibus, videlicet unicæ in diem comestionis, & non permiscendarum epularum. Eos vero, qui hujusmodi facultatibus utuntur, sub gravi ad binas ipsas conditiones implendas obligari.

II. An ii, quibus concessum est vesci carnibus, possint in vespertina refectiuncula ea quantitate carnis vesci, quæ jejunantibus permittitur?

Respondemus: Non licere; sed opus habere, eo cibo, eaque uti portione, quibus utuntur homines jejunantes rectæ meticulosæ conscentiæ.

III. An qui jejunii tempore vesci carnibus permittuntur, & unica commessatione uti debent, horam jejunantibus præscriptam servare opus habeant? Edicimus, observandam iis esse.

IV. Quænam sint epulæ licitæ, quæ vetantur cum interdictis conjungi?

Respondemus: Epulas licitas pro iis, quibus permissum est carnes comedere, esse carnes ipsas: epulas interdictas esse pisces, adeoque utrumque simul adhiberi non posse. Piscibus tamen edendis non interdicuntur ii, quibus datur tantum facultas adhibendi ova, & lacticinia.

V. An

V. An præceptum de utroque epularum genere non miscendo, dies quoque Dominicos Quadragesimales complectatur? Affirmatur complecti.

VI. Utrum hæc lex ad eos quoque pertineat, qui ex Bulla Cruciatæ edere possunt ova, & lacticina?

Rescribimus: Nihil in prænunciatis Nostris Apostolicis Litteris statutum esse, quod respiciat gratiosum Cruciatæ Diploma. Quare qui eo gaudent, illius tenorem stricte, & considerate perpendant, ex ejusque sententia se gerant. Caveant autem, ne inani quapiam excusatione se se solutos esse arbitrentur præscriptis ibi legibus.

VII. Utrum memorata duo præcepta urgeant extra Quadragesimam?

Respondetur: urgere extra Quadragesimam utrumque præceptum: illud scilicet unicæ comestionis cum reliquis legibus in secundo, & tertio ad hæc postulata responso expressis: & alterum non permiscendi epulas licitas cum interdictis, ut in quarto postulato definitum est.

Habeas, Venerabilis Frater, penitus explicatum quicquid apud Vos ex nostris sæpius nuncupatis Apostolicis Litteris dubitationem attulisse scribis. Qua quidem in re laudavimus consilium tuum interrogandæ supremæ Romanæ Sedis, ut libero, & non vacillanti gressu ad Oves sana doctrina imbuendas incedere Pastores queant: in istoque tuo suscepto consilio agnovimus Hispanam religionem, nihil sibi tutum, nisi e Divi Petri Cathedra acceptum, reputantem; qua splendidissima gloria tantum nomen, & incorruptæ Fidei fructum Hispania sibi peperit. Cavendum autem vobis est (idque plurimum ad te pertinet, qui illustris Archiepiscopi, & Inquisitoris geris præcipuum munus) ne in expendendis Apostolicæ Sedis Constitutionibus pro nimia exhauriendi argumenti solicitudine nullus fiat differendi, ambigendique modus. Sedula deinde opera conferenda, ut istiusmodi dubia, quæ facile, pro ingeniorum varietate, disputando emergunt, penitus inter vos

diri-

dirimantur, ne diuturna unquam disceptatione fluctuent animi, præsertim cum Constitutiones ipsæ Apostolicæ scopum, quo tendunt, aperte demostrent, & illuc prompte dirigi potest quicquid dubitando intertubare videatur. Id si animadvertissent qui de præsenti negocio plura dubitarunt, nodum sibi exsolvissent. Patebat enim, nihil aliud Nobis in animo fuisse, quam cohibere vivida nonnullorum Theologorum ingenia, qui nimium sacri jejunii fines prætergressi, & non parum obliti, illud ad retinendum in officio corpus divinitus institutum, hosti huic spiritus infensissimo blandiebantur. Statim siquidem comperissent quid in propositis quæstionibus constituendum esset, nec sibi molestiam exhibuissent, nec Nobis, quos gravissimæ undique circumstant curæ, non parum temporis occupassent, quod tamen pro singulari nostro in vestram gentem, studio, atque amore libenter impendimus ad rectum vobis iter monstrandum, in posterum simul præcaventes, quomodo in hujusmodi quæstionibus firmare gressus vestros in promptu sit. Reliquum est, Ven. Frater, ut tibi, quod facimus ex animo, præcipuæ benevolentiæ nostræ pignus Apostolicam benedictionem peramanter impertiamur.

Datum &c. 8. Julii 1744.

INDEX

INDEX CAPITULORUM.

CAPUT I.

CAPUT II.

POSTULATUM I.

§. I.

§. II.

RESCRIP. PONTIF.

„ Respondemus: Concedentes facultatem vescendi carnibus „ tempore vetito, sub gravi teneri easdem facultates „ non aliter dare, quam geminis hisce adjectis condi- „ tionibus: videlicet unicæ in diem comestionis, & „ non permiscendarum epularum. Eos vero, qui hu- „ jusmodi facultatibus utuntur, sub gravi ad binas ipsas „ conditiones implendas obligari. „

§. III.

§. III.

§. IV.

§. V.

§. VI.

CONSECTARIUM I.

CAPUT III.

§. I.

§. II.

CAPUT X.

RESCRIP. PONTIF.

„ Habeas, Venerabilis Frater, penitus explicatum quidquid „ apud vos ex nostris sæpius nuncupatis Apostolicis Lit- „ teris dubitationem attulisse scribis. Qua quidem in „ re laudavimus consilium tuum interrogandæ supremæ „ Romanæ Sedis, ut libero, & non vacillanti gressu ad „ oves sana doctrina imbuendas incedere Pastores queant, „ in istoque tuo suscepto consilio agnovimus Hispanam „ Religionem, nihil sibi tutum nisi e Divi Petri Cate- „ dra acceptum reputantem; qua splendissima gloria tan- „ tum nomen & incorruptæ fidei Hispania sibi peperit. „

CAPUT XI.

RESCRIP. PONTIF.

„ Cavendum tamen est, ne in expendendis Apostolicæ Sedis „ Constitutionibus pro nimia exhauriendi argumenti so- „ licitudine nullus fiat disserendi, ambigendique mo- „ dus. Sedula deinde opera conferenda, ut istiusmodi „ dubia, quæ facile pro ingeniorum varietate disputan- „ do emergunt, penitus inter vos dirimantur, ne diu- „ turna unquam disceptatione fluctuent animi, præser- „ tim, cum constitutiones ipsæ Apostolicæ scopum, quo „ tendunt, aperte demostrent, & illuc prompte dirigi

„ po-

„ potest quicquid dubitando interturbare videatur. Id „ si animadvertissent, qui de præsenti negotio plura „ dubitarunt, nodum sibi exolvissent. Patebat enim nihil „ aliud Nobis in animo fuisse, quam cohibere vivida „ nonnullorum Theologorum ingenia, qui nimium sacri „ jejunii fines prætergressi, & non parum obliti, illud „ ad retinendum in officio corpus Divinitus institutum, „ hosti huic spiritus infensissimo blandiebantur. Statim „ siquidem comperissent quid in propositis quæstionibus „ constituendum esset, nec sibi molestiam exhibuissent, „ nec Nobis, quos gravissimæ undique circumstant cu„ ræ, non parum temporis occupassent &c. „

APPRO-

APPROBATIO

Illustrissimi, & Reverendissimi DD.

SILVESTRI EPISCOPI PORPHIRIENSIS

Et Sacrarii Apostolici Præfecti.

VIr Doctissimus P. Daniel Concina Ordinis Prædicatorum, quem alias Probabilistarum, quos dicunt, flagellum appellare consuevi, in Opere, quod novissime inscripsit &c. *In rescriptum Benedicti XIV. P. M. ad postulata septem Archiepiscopi Compostellæ Jejunii legem spectantia Commentarius &c.* tanta eruditionis copia, tanta ingenii vi propositum exequitur, & effrænes quorumdam Recentiorum opiniones circa Dispensatorum Jejunium refellit, ut plane gaudendum sit, & D. O. M. gratiæ agendæ sint quam plurimæ, talem ævo nostro datum fuisse Pontificem Zelo, Integritate, Judicio, Doctrinaque Summum, qui puriorem eo in capite disciplinam, edita Lege, instauraret, & depravatis prædictorum Dispensatorum moribus tamdiu optatum modum imponeret.

Dabam pro Censura nuncupati Operis ex ædibus in Palatio Quirinali die 3. Decembris 1744.

F. Silvester Episcopus Porphiriensis & Sacrarii Apostolici Præfectus.

NOI

NOI RIFORMATORI
Dello Studio di Padoa.

Avendo veduto per la Fede di Revisione, ed Approvazione del P. *Fra Paolo Tommaso Manuelli Inquisitore di Venezia*, nel Libro Intitolato: *In Rescriptum Benedicti XIV. P. M. ad postulata &c. Theologicus Commentarius*, non v' essere cos' alcuna contro la Santa Fede Cattolica; e parimente per attestato del Segretario Nostro, niente contra Principi, e buoni costumi, concediamo Licenza a *Simone Occhi Stampatore in Venezia*, che possa essere stampato, osservando gli ordini in materia di Stampe, e presentando le solite copie alle pubbliche Librerie di Venezia, e di Padoa.

Data li *6.* Marzo 1745.

(Gio: Pietro Pasqualigo Riformator.

(Gio: Emo Procurator Riformator.

(

Registrato in Libro a Carte 1. N. 1.

Adi 23. detto
Registrato nel Magist. Eccellentiss. degl' Esecutori contro la Bestemia.

Alvise Legrenzi Segretario.

Michel Angelo Marino Segretario.

COM-

COMMENTARIUS THEOLOGICO-MORALIS IN RESCRIPTUM PONTIFICIUM BENEDICTI XIV.

FEL. REGNANTIS

AD

Postulata septem Archiepiscopi Compostellæ

SUPER

Nonnullis difficultatibus legem jejunii spectantibus.

CAPUT PRIMUM.

Necessitas, ratioque scribendi.

I. ETIAM ne de jejunio Disputatio, post duo Pontificia Diplomata edita anno 1741. *Non Ambigimus, & In Suprema*: post commentarios in eadem evulgatos: post demum omnium Catholicæ Ecclesiæ Episcoporum Edicta ad ejusdem jejunii observationem, & cultum instaurandum, promovendumque lata? An tempestate nostra cum Magno Basilio canere non licet? *Nec ulla est insula, nec ulla terra continens, non civitas, non gens ulla, non extremus Mundi angulus, ubi non sit auditum jejunii Edictum. Quin, & exercitus, & viatores, & nautæ, & negotiatores omnes pariter audiunt Edictum, & sum-*

 mo

mo gaudio excipiunt. *Orat.* 2. Quid itaque iterum de jejunio disputando, plus molestiæ auribus exhibes nostris, quam patiatur jejunando palatum? Æquissimæ quærimoniæ, meritæque censuræ, si voluntatis, non necessitatis sermo esset. Jurassem ipse, nunquam me in posterum de jejunio verba facturum post duo edita hocce de argumento scripta. At sic erat in fatis, ut denuo vel invitus hanc susciperem provinciam. Parendum enim fuit quibus & religio, & vota, & grati animi leges jubent. Quare spero fore, ut & benevolos objurgatores placare, & invidos vituperatores refellere valeam, ut alteros reprehendisse pœniteat, alteri se didicisse gaudeant.

II. Et primum, ut ab indicatis censuris hancce opellam vindicem meam, scribendi necessitas, occasioque patefacienda. Evulgatis præfatis Apostolicis Litteris, contraria super earumdem intelligentia prodiere interpretamenta, in insigni Hispaniarum Compostellana Diœcesi, orta dissidia, institutæ disputationes. Has tanti fecit prudentissimus, atque illustrissimus Archipræsul Compostellæ, ut expediens minime judicaverit, eas ipse componere solus; sed, ut in gravioris momenti controversiis consuetudo semper obtinuit, ad Apostolicam Sedem supremum veritatis Tribunal causam detulit, & Postulata septem Sanctissimo Pontifici BENEDICTO XIV. dirimenda subiecit. Deliberationem obsequii, & maturitatis plenissimam ratam, probaramque habuit Pontifex Summus, qui in suo Rescripto & præstantissimi Archiepiscopi, & universæ inclytæ Hispanæ gentis pietatem, zelum, & Religionem, secundum Deum, erga Divi Petri Cathedram commendavit his verbis: *Qua quidem in re laudavimus consilium tuum interrogandæ Supremæ Romanæ Sedis, ut libero, & non vacillanti gressu ad oves sana doctrina imbuendas incedere Pastores queant, in istoque tuo suscepto Consilio agnovimus Hispanam Religionem nihil sibi tutum, nisi e Divi Petri Cathedra acceptum reputantem; qua splendidissima gloria tantum nomen, & incorruptæ fidei fructum Hispania sibi peperit.* Si magnum est a magno viro laudari, gloriæ, & ornamento vertere sibi jure valet Archi-

chipræful Compoſtellanus, & generoſa Hiſpana Natio ſplendidiſſimum elogium a Sapientiſſimo Pontifice impertitum.

III. Ad Poſtulata quod attinet, quamquam Pontifex Maximus immenſa negotiorum mole pene obrutus, atque inter ſæviſſimas univerſæ Europæ ad ſui internecionem conſpirantis procellas Petri navim dirigere occupatus, non propterea illa diſſimulavit, ſed ſingulis ſingula Reſponſa luculentiſſima præbuit. Heinc habes non levem, ſed gravem, & illuſtratione dignam eſſe cauſam, quam orandam ſuſcipio. At, inquies, ſi perſpicua ſunt, atque comperta Pontificia reſponſa, interprete non egent; & auctoritate ſumma cum polleant, rationibus firmari haud poſtulant. Impleri exacta obſervantia debent, minime in examen vocari. Bene habet. Verum S. Petrus ipſe *epiſ.* 1. *cap.* 3. *v.* 15. jubet: *Parati ſemper ad ſatisfactionem omni poſcenti vos rationem de ea, quæ in vobis eſt, ſpe*. Quem textum hoc pacto exponit S. Thomas in commentariis in hanc Epiſtolam. *Omni poſcenti vos, ſive fideli, ſive infideli, poſcenti ſcilicet ad dicendum, non calumniandum . . . rationem reddere debemus, ut quærentibus rectas cauſas ſpei, & fidei intimemus*.

IV. Duo Interpretum genera diſtinguas, oportet. Unum eorum, qui legis fundamenta exponunt, ut ejuſdem obſervantiam promoveant, atque inculcent. Alterum illorum, qui verba legis aucupantur, ut legem circumveniant, & ſeipſos, cæteroſque a legis onere eximant. Caſus, diſtinctiunculas, quæſtiones excitant, diſputant, rixantur. Et omnia eo pertinent, ut lex tandem in nihilum occidat. Exempla pervia occurrunt in hac ipſa cauſa. Primum Diploma *Non Ambigimus* ſuapte natura perſpicuum, exploratumque eſt, ut ipſi palam fecimus in opere inſcripto *la Diſciplina Antica, e Moderna &c.* Nihilo ſecius alterum edere opus fuit inſcriptum *In Suprema* ad captioſa labefactanda commenta. Poſt hæc omnia, en ſeptem excitatæ ſuper utriſque Apoſtolicis Litteris quæſtiones, quæ & Illuſtriſſimo Archiepiſcopo moleſtiam exhibuere, & Pontifici ſummo graviſſimis diſtento curis non parum temporis ſurripuerunt.

V. Nec mireris super apertissimis Litteris Apostolicis lites, & controversias excitatas esse. Quoniam nulla lex fuit unquam, eritque in posterum, adeo perspicua, & manifesta, quam in contentionis certamen adducere acuta hominum ingenia nequeant. Legislator quippe communem subditorum felicitatem spectat, eaque præcipit, aut vetat, quæ communiter contingunt. Casus omnes peculiares nemo, quamtumvis sapientissimus prævidere, & dirimere in antecessum valet. Quid, quod si occurrere omnibus disputationibus vellent, non Constitutiones, aut Bullas, vel Litteras, sed ingentia volumina edere Pontifices, & Legislatores deberent. Et tum confusionem majorem, atque incredibilem inveherent. Nam si brevis, & clara constitutio viridis ingeniis vitilitigandi, & contendendi occasio est; quem vastum, interminatumque disputandi campum non aperirent prolixæ, & pluribus distinctionibus, & casibus involutæ leges? Quare sapientissime S. Thomas docet, haud expedire, ut Legislator, etiamsi posset, omnes casus exprimeret: *Dicendum, quod nullius hominis sapientia tanta est, ut possit omnes singulares casus excogitare: & ideo non potest sufficienter per verba sua exprimere ea, quæ conveniunt ad finem intentum: & si posset legislator omnes casus considerare, non oporteret, ut omnes exprimeret, propter confusionem vitandam; sed legem ferre deberet secundum ea, quæ in pluribus accidunt.* 1.2. *q.* 96. *a.* 6 Regulam prudentis, & sinceræ interpretationis ibidem Angelicus ex S. Hilario subministrat. Spiritum legis, & scopum, quo potissimum lex spectat, diligentissime considerandum admonet, & nos infra ostendemus. Si quis verborum apices perscrutari velit, neglecto legis spiritu & fine, nullus erit contentionis modus. *Intelligentia dictorum ex causis est assumenda dicendi; quia non sermoni res, sed rei debet esse sermo subjectus. Ergo magis est attendendum ad causam, quæ movit legislatorem, quam ad ipsa verba legis.* Sed de his plura sub finem commentarioli nostri, ubi palam fiet, simplicitatem, atque docilitatem necessariam esse ad veram legis intelligentiam assequendam. Vix de lege controversantur, qui sincero implen-

plendæ legis desiderio flagrant. Sed ii acriter de lege disputant, & innumeras super legitimo legis sensu sophisticas argutationes, & difficultates movent, quibus legis solvere pensum displicet.. Hi cum cavillari verba legis nequeunt, legislatoris intentionem. & finem in discrimen adducunt, & ad sua interpretamenta detorquere omnia student. Si quid ergo fastidii, si quid molestiæ tibi allatura sit hæc repetita de jejunio disputatio, id non in præclarissimum Archiepiscopum Compostellanum, qui, ut contentionibus finem imponeret, supremum adiit Tribunal : non in me, omnia alia præter sermonem de jejunio cogitantem, regeras velim ; sed in illos dumtaxat, qui has quæstiones suscitarunt, atque ad easdem refellendas coegerunt.

VI. Paucis consilium meum habeto. Tametsi Pontificia Responsa clara, pervia, atque evidentia sint, tamen si ex præteritis ominari futura licet, non deerunt qui aut nimii rigoris eadem causentur, aut veluti arbitraria traducant. Quapropter operæ pretium me facturum existimavi, si inconcussa, quibus vertuntur, fundamenta manifestavero. Illuc omnis mea tendet oratio, ut evincam talia Pontificem Summum propositis sibi quæsitis præbuisse responsa, qualia & legis natura, & justæ dispensationis regulæ necessario postulabant. Nil novi oneris Pontifex in suis responsis præscribit, sed id declarat, quod sacræ inediæ, temperantiæ, & sobrietatis leges præcipiunt. Hæc de genere universo : mox sigillatim omnia expendam.

C A P U T II.

„ Utrum quæ in antedictis nostris Litteris *in forma Brevis*
„ de unica comestione, & de epulis non permiscendis
„ præscribuntur, *sub gravi* etiam prohibeantur.

I. ORdo in hoc nostro commentario servandus ejusmodi erit. Antequam Pontificium Rescriptum exponam, rationes, quæ quæstiunculis excitandis occasionem, quatenus

nus conjicere mihi licuit, dedere, in medium afferam. Post, Responsa Pontificia adjiciam, & quam firmis, atque inconcussis sint nixa momentis, palam fiet. Hac via non authoritate modo, verum etiam rationum vi, lectorum mentes in obsequium subigam veritatis. Rem ipsam ingredior.

§. I.

Momenta propositi Quæsiti *excitandi, solutionisque petendæ.*

II. DUO in *Quæsito* proposito resolvenda. Alterum, sitne unica comestura cum ésu carnium conjungenda sub gravi præcepto in litteris Apostolicis præscripta? Alterum, prohibeatur ne sub gravi itidem præcepto cum illicitis epulas permiscere licitas? Momenta de his duobus controversandi sunt, nisi conjectura aberrem, quæ sequuntur.

III. Et ad primum quod attinet, nonnullis minorum gentium Auctoribus, recentibusque Scriptoribus visum est, carnium esum cum jejunii lege sociari minime posse. Jejunium enim, inquiunt illi, conflatum quoddam metaphysicum est, seu *ens individuum*. Ergo potiori sublata parte, tota corruat jejunii natura oportet. Potior autem pars, seu forma substantialis jejunii, abstinentia a carnibus est. Ergo usu carnium concesso, tota aufertur jejunii essentia. Nequeunt itaque Superiores unum sine altero concedere; quoniam haud est in eorumdem potestate rerum permutare naturas. Hac munitus ratione P. Andreas Mendo contendit, Gregorium XIII. in privilegio carnium edendarum Hispanis concesso, non jussisse unicam servandam comesturam, quod, aut jejunii naturam permutasset, aut novam jejunii formam invexisset. Hæc sunt recentis Theologi verba. *Pontifex in præsenti non instituit de novo aliquam jejunii essentiam: alioquin vel mutasset ejusmodi essentiam, cujus constitutivum est abstinentia a carnibus, ut diximus cap. 1. vel auxisset formam jejunii, duplicem constituendo: aliam quæ adhuc erat, aliam quam denuo in-*

instituit, primam immutatam relinquens: *utrumque autem est absonum, & non auditum. Disput.* 17. *cap* 2. *n.* 11 Hæc est prima, & unica ratio ab intimis rei principiis arcessita.

IV. Accedit, quod si Superior ab esurialibus escis dispensans, præciperet unicam Refectionem, nihil jejunii imponeret. Hoc quippe jejunii nomen toti, non parti convenit. Ergo prostrato toto composito, unica pars totius nomen subire minime valet. Numquid dempta anima rationali, hominem appellabis cadaver?

V. Postremam disputandi rationem ab ipsis Litteris Apostolicis repetere student. Tametsi, inquiunt, concedatur, posse Pontificem esum carnium impertiri, præscripta jejunii forma, id tamen minime præcepit BENEDICTUS XIV. in suis Apostolicis Litteris. Idque hoc pacto evincunt. In primo Diplomate Pontificio inscripto: *Non Ambigimus*, verba non habentur, quæ præceptum prodant. Minime quippe hæc leguntur: *Jubemus, præcipimus, imperamus. Teneantur omnes. Obligentur omnes. Prohibemus. Nemini liceat, & id genus similia*. Accedit, quod etiamsi in secundo Diplomate Apostolico verbum *præcipimus* occurrat, non propterea infertur edici præceptum: aut si præceptum præscribatur, non continuo colligitur, illud sub gravi culpa onus imponere, ut docent Juniores non pauci. Unius, præ cæteris, rescribere verba sufficiat, nempe P. Thomæ Tamburini inquientis Meth. Commun. cap. 4. num. 49. & 50. „ Doctores quærunt universaliter, an verba imperativi Mo„ di, & in actu exercito præceptum indicantia, absolute „ prolata præceptum contineant, qualia sunt: *Facite. Sol„ vite. Abstineant omnes. Nemo audeat*, & his æquipollen„ tia. Et primo sunt alii, qui putant *Probabiliter* hæc ne„ quaquam continere præceptum, sed *consilium* . . . . Alii „ secundo *probabiliter* censent quidem præceptum contineri, „ *sed solum sub veniali, non autem sub mortali*. Alii deni„ que tertio *Probabiliter* dicunt prædicta imperativa verba, „ tunc solum præcepta indicare *sub mortali* quando sunt in „ materia gravi . . . Si sequamur *primam* opinionem, non „ in-

„ inveniemus, nisi consilium . . . . Si sequamur *Secundam*, „ non erit obligatio, nisi sub veniali. Si sequamur *tertiam* „ non erit mortale, quia, ut probabimus, materia in casu „ nostro non est gravis.

„ Secundo. In casu dubio, an verba aliqua legis præceptum obligans importent, an consilium; tanquam Regulam certam ponunt Doctores reputanda esse consilia, & „ non præcepta: & ratio est, quia cum lex sit gravis, & „ onerosa, semper in benigniorem partem est interpretanda. „ Adde, quod in dubio melior est conditio possidentis. Ergo in dubio, lex ne sit obligans, aut non obligans, melior erit conditio humanæ libertatis. „

VI. Paucioribus verbis rem totam dirimunt alii inquientes: præceptum de quo in utramque partem disputant Theologi, non est præceptum. Disputatur autem, utrum præfata Pontificia Diplomata sub gravi noxa unicam comesturam imponant: & quidem adeo acris arsit contentio, ut Archiepiscopus Compostellanus coactus fuerit ad Supremum Tribunal litem deferre, judiciumque implorare. Nullum ergo præceptum est, lex nulla. Lex enim dubia non est lex. Dubia vero est, dum in controversiam à Theologis vocatur.

VII. Non minori contentionis æstu disputant Casuistæ super secunda *quæsiti* parte, de permiscendis cum vetitis licitis epulis. Negantem sententiam tenuisse Navarrum adfirmant P. Vincentius Filliucius, Trullenchus, Fagundez, Villalobos, Diana. *Sed male omnes*, inquit P. Leander a Sanctissimo Sacramento *tract*. 5. *disp*. 2. *q*. 29. Nec falso id asserit Leander, nam reapse Navarrus hanc quæstionem non versat *tom*. 1. *Consil* 5 *n*. 2.

VIII. Adfirmantem sententiam de jejunantium escis cum carnibus, jejunii tempore conjungendis propugnant Filliucius *tract*. 27. *p*. 2. *cap*. 3 *num* 55. Fagundez *lib*. 1. *de* 4. *præcept*. *Eccles*. *cap*. 2. Reginaldus *lib*. 4. *cap*. 14. Azorius *lib*. 7. *cap*. 10. *q*. 5. Diana *tom*. 4. *tract*. 6. *Res*. 77. Trullenchus *lib*. 3. *in Decal*. *cap*. 2. *dub*. 2. Villalobos *tract*. 23. *diff*. 8. & alii, quos allegat

gat *Leander*. Sed minus exacte, nam aliqui, ut Azorius, lacticiniorum tantum cibum cum piscibus permisceri licite posse asserunt.

IX. Sed rationem audiamus, qua Recentes isti Theologi sacræ abstinentiæ tempore utrasque epulas licitas, vetitasque manducari indiscriminatim posse contendunt. Ne iisdem imponere videar, verba transcribo ejusdem *Leandri loco cit.* inquientis. „ Sed tanquam *mihi certum* respondeo, posse : „ quia qui dispensat, ut quis possit in diebus prohibitis co„ medere carnes, nullo modo prohibet, ne simul cum illis „ comedat pisces : ergo cum alias horum comestio sit lici„ ta, in ipsismet diebus, in quibus prohibentur carnes, li„ cite poterit carnes, & pisces simul comedere, si alias ex „ comestione piscium non proveniat comedenti aliquod dam„ num.„

X. Limitatio isthæc minime arridet P. Thomæ Tamburino. Piscium epulæ noceant comedenti. Quid heinc? In temperantiam is, secus in jejunii legem peccabit. Sic ille scribit *lib.* 4. *in Decalog. cap.* 5. *num.* 6. „ Quarto dispen„ satus ad carnes, potest simul comedere pisces, quia nul„ la lex adest, quæ hæc simul comedere prohibeat. *Quod* „ si saluti noceant, fiet quidem contra temperantiam, non „ vero contra legem Ecclesiasticam jejunii.„

XI. Hæc sunt rationum momenta, quæ suadere videntur, nec unicam comesturam sub mortifera noxa præcipi iis, qui carnibus ex dispensatione vescuntur; nec graviter epularum permixtionem interdici.

§. II.

RESCRIPT. PONTIF.

„ Respondemus : concedentes facultatem vescendi carnibus
„ tempore vetito, sub gravi teneri easdem facultates non
„ aliter dare, quam geminis hisce adjectis conditionibus:
„ videlicet unicæ in diem comestionis, & non permiscen-
„ darum epularum. Eos vero, qui hujusmodi facultati-
„ bus utuntur, sub gravi ad binas ipsas conditiones im-
„ plendas obligari „.

In recensito Pontificio responso nihil novi oneris imponitur, sed vetus declaratur : idque præscribitur, quod justæ dispensationis Regulæ necessario exigunt.

XII. Pontificium Responsum adeo planum est, atque exploratum, ut nulla valeat vel sophistica argutatione eludi. Bene habet, inquient, fortasse non pauci. At pro supremæ voluntatis arbitrio potestatem impertiendi edendarum carnium licentiam coarctat, angustisque terminis circumscribit. *Novum jus* condit, novumque onus hominum humeris imponit. Parendum est Legislatori quia jubet, non quod ipsius dispensationis natura id postulet, exigatque.

XIII. Commenta isthæc extremam legislatori invidiam conflant, tetricæ severitatis notam illi inurunt, subditorum affectum in eumdem extenuant, legemque ipsam despicabilem efficiunt. Pugnant enim mutuo lex, & libertas. Quamobrem nihil intentatum homines negligunt, ut vel legis jugum excutiant, vel in Legislatoris nimiam severitatem illud regerant. Clementia, mansuetudo, benignitas sunt, inquiunt, characteres optimi Legislatoris, nullaque re Deo, cujus vices gerit, propius accedit, quam lenitate, misericordia, atque benignitate in aptandis suis hominum imbecillitati mandatis. Anticipationes istæ in causa nostra ex illa opi-

opinione, quam §. I. descripsi, ortum ducunt. Adeo siquidem illa inveteraverat, ante duo Regnantis Pontificis BENEDICTI XIV. Diplomata, inscripta *Non Ambigimus*, & *In Suprema*, ut pro lege eam haberent benignioris ethices assertores, & vindices, quemadmodum eorum libri testes sunt. Porro, ne se errasse sincere fateantur, novum jus conditum adfirmant. Quod quam sit falsum continuo evincam.

XIV. Eo itaque cum primis tendit oratio nostra, ut palam faciam, Regnantem Pontificem BENEDICTUM XIV. in hoc suo *Rescripto* vetus explicasse, minime novum condidisse jus. Declaravit id, quod & legis vis, & justæ dispensationis natura postulant. Ante hoc Rescriptum tenebantur concedentes facultatem vescendi carnibus præfatas duas conditiones apponere. Si ignorantia & bona fides a crimine excusare tum poterint negligentes, cæteri viderint. Nulla revera nunc opitulatur ignoratio. Hæc ego evincenda suscipio, & nisi me omnia fallunt, evidenter. Quod ut facilius præstem, altius arcessenda sunt & legum, & dispensationum principia.

XV. Legis finis commune subditorum bonum est. Huc lex omnis pertinet, ut communem felicitatem promoveat. Interdum tamen accidit, ut bono communi expediat legem ipsam non observari. Hæc est doctrina S. Thomæ 1.2. *q.*96. *a.* 4. ***Omnis Lex ordinatur ad communem hominum salutem. Contingit autem multoties, quod aliquid observari communi saluti est utile, & in pluribus: quod tamen in aliquibus casibus est maxime nocivum .... Unde si emergat casus, in quo observatio talis legis sit damnosa communi saluti, non est observanda.*** Quemadmodum lex, ita & legis relaxatio seu dispensatio bonum commune spectat. Quoniam vita, & sanitas subditorum boni communis naturam ingrediuntur. Sublatis quippe subditis concidit omnis lex. Quoties legis observatio manifeste opposita bono communi est, seu quando subditis graviter noxia est, reipsa cessat, quia necessitas legem non habet. Contra, dum oppositio legis ad bonum commune, &

exemptio ſubditi a lege dubia ſunt, tum Superioris eſt ſententiam ferre, dubitationes dirimere, & diſpenſationis privilegium impertiri. Judicium iſtud adeo eſt arduum, ut Evangeliſta Lucas exclamet c. 12. *Quis putas eſt fidelis diſpenſator, quem conſtituit Dominus ſuper familiam ſuam?* Heinc Doctor Angelicus colligit, graviter Superiorem delinquere, qui in diſpenſatione concedenda, aut bonum commune, quod eſt juſtæ diſpenſationis regula & menſura, non reſpicit, aut hanc doctrinam, ſine qua munus diſpenſationis exercere juſte nequit, ignorat. Quiſque enim, quæ ſui ſtatus ſunt, & officii ſcire debet. *(Si autem* (ſubdit S. Thomas 1. 2. q 97. a. 4.) *abſque hac ratione pro ſola voluntate licentiam tribuat, non erit fidelis in diſpenſatione, aut erit imprudens: infidelis quidem ſi non habet intentionem ad bonum commune: imprudens autem ſi rationem diſpenſandi ignoret.* Tanti hanc doctrinam Angelicus facit, quo iterum ibidem ad primum Superiores admoneat, ut ſemper in diſpenſatione quaque præ oculis habeant boni communis incrementum. *Quando cum aliquo diſpenſatur, ut legem communem non ſervet, non debet fieri in præjudicium boni communis, ſed ea intentione, ut bonum commune proficiat.*

XVI. Concinunt Angelico Patres omnes, qui argumentum iſtud verſarunt. S. Bernardus præ cæteris illud exponit, manifeſtamque in relaxanda lege boni communis compenſationem requirit. Sic enim ſcribit *lib. de Præcept. diſpenſat. cap.* 2. *Sed non omnibus in hujuſmodi credita eſt diſpenſatio, niſi in his dumtaxat, qui cum Apoſtolis dicere poſſunt*: Sic nos exiſtimet homo, ut Miniſtros Chriſti, & Diſpenſatores Myſteriorum Dei. *Novit autem fidelis ſervus, & prudens, quem conſtituit Dominus ſuper familiam ſuam, ibi tantum uſurpare diſpenſationem, unde bonam habere poſſit compenſationem. Hoc quippe quæritur inter Diſpenſatores, ut fidelis quis inveniatur.* Neque doctrinam hanc, ut concludit ſub ejuſdem capitis finem, ſolus ipſe invexit, ſed a prioribus Patribus hauſtam in nos derivavit. *Numquid autem hoc ego, vel ſolus ſentio, vel primus dico? An non hoc ipſum & Papa Ge-*

laſius

lapsus sensit? Ait siquidem: ubi necessitas non est, inconvertibilia maneant Patrum Sanctorum decreta. Leo quippe Papa: Ubi, inquit, necessitas non est, nullo modo Sanctorum Patrum statuta violentur. En infert: Ubi ergo necessitas fuerit ad utilitatem Ecclesiæ, qui potestatem habet ea dispenset. Ex necessitate enim fit mutatio legis.

XVII. Innumeros alios Sanctorum Patrum textus huc adferre possem: sed ut prolixitatem declinem unicum sacrosanctæ Tridentinæ Synodi testimonium, quod omnibus prævalet, transcribo ex *sess.* 25. *de Refor. cap.* 18. *Sicut publice expedit legis vinculum quandoque relaxari, ut plenius evenientibus casibus, & necessitatibus pro communi utilitate satisfiat: Si frequentius legem solvere, exemploque potius, quam certo personarum, rerumque delectu, petentibus indulgere, nil aliud est, quam unicuique ad leges transgrediendas aditum aperire. Quapropter sciant universi, sacratissimos Canones exacte ab omnibus & quoad fieri poterit indistincte observari. Quod si urgens, justaque ratio, & major quandoque utilitas postulaverit, cum aliquibus dispensandum esse, id, causa cognita, ac SUMMA MATURITATE, atque gratis a quibuscumque, ad quos dispensatio pertinebit, erit præstandum; aliterque dispensatio subreptitia censeatur.*

XVIII. Prosper Fagnanus Doctissimus Canonista, & Disciplinæ cum Ecclesiasticæ, tum Monasticæ præfervidus vindex testatur *Cap. Nimis. de fil. Presbyt.* Omnium Conciliorum, Canonistarumque auctoritate ad justam licitamque dispensationem, causam prærequiri magnam, urgentem, maximam. *Causa in dispensatione debet esse magna, seu quod idem est, major, maxima, justa, evidens, urgens, & bis consimilis .... Alioquin si hujusmodi causa desit, non est dispensatio, sed dissipatio.* Disputant Theologi, & Canonistæ, queat ne Pontifex ipse, ceu Supremus Legislator, a legibus Ecclesiasticis cum aliquibus dispensare omni sublata rationabili causa. Et tametsi super dispensationis valore diffideant, convenit tamen penes illos, eumdem absque causa dispensantem peccare, illicitamque dispensationem ejusmodi fore.

fore. Dispensationes vero ab inferioribus Papa, absque justa causa concessas, & illicitas, & nullas esse ajunt omnes. Quæ omnia confirmantur auctoritate Sapientissimi Pontificis feliciter Regnantis, qui in suo primo Diplomate *Non Ambigimus* hanc præscribit clausulam. *Nemini quidem sine legitima causa, & de utriusque Medici consilio &c.*

XIX. Heinc colligas velim tria. Alterum, quo majoris momenti lex est, eo graviorem pro illius relaxatione causam necessariam esse. Alterum, jejunii legem gravissimam esse, utpote jure naturali, Divino, & Ecclesiastico, vario respectu habito, præscriptam, ut docet S. Thomas 2. 2. *q.* 147. *a.* 3. *Unusquisque autem ex naturali ratione tenetur tantum jejuniis uti, quantum sibi necessarium est ad prædicta. Et ideo jejunium in communi cadit sub præcepto legis naturæ. Sed determinatio temporis, & modi jejunandi, secundum convenientiam, & utilitatem populi Christiani, cadit sub præcepto juris positivi, quod est a Prælatis Ecclesiæ institutum: & hoc est jejunium Ecclesiæ: aliud verò est naturæ.* Hæc generalis jejunii, ab ipsa lege naturæ præscripti, notio, cilicia, flagellationes, & quodcumque opus exterius corpus affligens, carnisque petulantiam cohibens, complectitur. Si plura cupis, consule opus nostrum inscriptum. *La Disciplina Antica, e Moderna della Romana Chiesa intorno al Sagro Digiuno Quaresimale cap.* 3. ubi suse punctum istud dispexi. Tertium atque potissimum ejusmodi est. Non plus oneris a lege præscripti remittendum est, quam necessitas illius, cum quo dispensandum est, exigit, nimirum aut in totum, aut in partem. Si necessitas talis fuerit, ut subditus omnino a tota lege eximatur, absoluta dispensatio impertienda est. Si lex dividua fuerit, & subditus non egeat tota exemptione, pars oneris remittenda erit, ut mox evidenter ostendam.

XX. Prejacta hac inconcussa doctrina, quæ Sillogismi nostri primam veluti propositionem format, ad secundam nunc evincendam accedo: nullam scilicet occurrere necessitatem, nullam urgere rationabilem causam, cur concedentes esum car-

carnium, sacræ inediæ tempore, impertiri quoque duplicis comesturæ privilegium debeant. Quam propositionem, ut evincam, pauca perstringere cogor ex iis, quæ fusiore calamo explicui in libro inscripto. *La Quaresima Appellante*. Illud verò in antecessum admoneo, quod ibidem dictum est, sermonem nunc esse de carnium esu, permisso Christianis illis, quibus pisciumescæ incommodant, aut qui eorumdem & lacticiniorum caritate laborant: secus de infirmis, & debilibus, qui æque repetita refectione, ac selectioribus epulis recreari indigent. Absolutam, & illimitatam dispensationem istis esse impertiendam fatentur omnes. His delibatis, propositionem meam evinco.

XXI. Verbum *jejunio* non edere significat. Prima ergo jejunii notio abstinentia a cibo est. Quoniam vero vitam agere absque esu homo nequit, iccirco tum in veteri, tum in novo fœdere, unicum in die esum jejunantibus lex præcipit. Hæc unica comestura duo præstat, nimirum vitam alit, & carnis rebellionem coercet, ut docet Angelicus 2. 2. q. 147. a. 6. *Jejunium ab Ecclesia instituitur ad concupiscentiam refrænandam, ita tamen quod natura salvetur. Ad hoc autem sufficere videtur unica comestio, per quam homo potest & naturæ satisfacere, & tamen concupiscentiæ aliquid detrahit, diminuendo comestionum vices. Et ideo Ecclesiæ moderatione statutum est, ut semel in die a jejunantibus comedatur.* Huic unicæ comestioni adjectus est ciborum delectus, seu abstinentia a carnibus. Harum ergo duarum partium, quibus constat jejunium, potior est unica comestio, posterior vero carnium privatio. Quamobrem Cajetanus inquit 2. 2. q. 147. a. 7. *Quoniam jejunium Novi Testamenti ex abstinentia carnium, & unica comestione constat tanquam ex partibus substantialibus, ita quod unica comestio est ESSENTIALIOR jejunio, utpote a principio jejunii instituta in Veteri Testamento*. Sententiam hanc evidenter, ut ego quidem arbitror, demonstravi, citato opere *La Quaresima Appellante*. Si plura cupis, illud consule. Ergo, hac admissa sententia, omnium Theologorum consensu, grave peccatum peccat, qui

qui esum carnium permittens, eo ipso iteratam comesturam impertit. Quis Theologorum unquam asseruit, concessionem minoris majorem quoque partem secum trahere? Ciborum delectus minor est jejunii pars, ut probatum est. Ergo istius concessio nullo modo infert potioris partis permissionem, nisi peculiaris ratio infirmitatis urgeat, quemadmodum non urgere in nostro casu convenit penes omnes.

XXII. Non arridet laudata sententia? Esto. Ordinem inverte. Fac carnium esum principem in jejunio partem esse: posteriorem unicam comestionem. Quid inde? Non ne penes Catholicos omnes certum est, jejunium Romanæ Ecclesiæ duo complecti præcepta, quorum alterum iteratam comesturam, alterum carnes vetat? Præcepta hæc utpote humana, liberaque auctoritate invecta, separabilia sunt, nemine refragante. Quo inconcusso principio posito, sic arguo. Dispensatio quæque, ut licita sit, & valida, ex justa, & rationabili causa concedi, communeque spectare bonum debet. Incommodum quod cibi quadragesimales stomacho inferunt, sufficiens dispensandi a carnibus causa est. Ut vero alterum unius comesturæ mandatum relaxetur, quænam causa? Christianus carnium esu ob stomachi defectu indigens, sanus est, atque robustus. Quid ergo causæ occurrit, cur licite cum eodem super unica refectione dispensari queat? Alter Christianus ejusdem sanitatis, qui esuriales comedit escas, semel in die reficitur. Ille vero selectioribus epulis recreatus, esus iterabit? Præcepta, ut dixi, separabilia sunt, unumque sine altero consistere valet. Ergo graviter delinquit Superior, suique ministerii prævaricator efficitur, cum alterum præceptum unius refectionis relaxat, cujus relaxandi causa occurrit nulla.

XXIII. Major, inquis, pars minorem absorbet. Abstinentia a carnibus major est jejunii pars ergo: hac sublata, necessario aufertur altera unius comestionis. Doctrina hæc proscripta ab Innocentio XI. est in hac propositione 54. *Qui non potest recitare Matutinum, & Laudes, potest autem reliquas horas, ad nihil tenetur, quia major pars trahit ad se minorem*. Quoties

ties ratio damnatæ thesis militat pro altera consimili thesi, hæc in illa damnata intelligitur. Eadem est utriusque propositionis Divini Officii, & Ecclesiastici jejunii ratio. Ergo utraque damnata. Eamdem esse rationis, ut ajunt, identitatem patet. Quin validior respectu jejunii ratio urget. Unicum quippe præceptum est canonicas horas præscribens. At quia hæ distinctæ sunt, & in qualibet illarum finis eluoet præcepti; idcirco proscripta doctrina est illorum Theologorum, qui contendebant horarum Canonicarum pensum individuum esse, majoremque partem absorbere minorem. At duo, ut minus sunt, omnium consensu, jejunii præcepta, quorum alterum unicum esum præcipit, alterum carnes vetat. In utralibet parte præcepti finis, qui conflictatio carnis est, consistit. Quis enim Catholicorum ibit inficias, abstinentiam a duplici comestura partem esse exterioris pœnitentiæ? Quin si hæc duo comparentur, magis prohibitio iteratæ refectionis, quam interdictio carnium gulam torquet, & concupiscentiæ rebellionem comprimit. Plus itaque Ecclesiasticum jejunium, quam Divinum Officium dividuum est. Ergo vi justi ratiocinii in proscripta horarum Canonicarum doctrina, proscripta est hæc altera, quæ docet, dispensationem a carnibus secum trahere dispensationem ab unica comestione. Evidens igitur est gravi scelere inquinari eum, qui a præcepto unicæ comestionis Christianos absolvit, non alia ductus ratione, nisi, quod facultatem carnium edendarum impertiit.

XXIV. Heinc profligata omnino remanet prima ratio supra §. 1. relata, quæ excitandæ quæstioni, sedemque Apostolicam pro ejusdem solutione adeundi causam dedit. Quid enim sensui communi repugnantius, quam individuam asserere jejunii naturam, illamque metaphysico composito assimilare? Istius partes non aliena voluntate, sed natura sua junctæ sunt. Jejunium totum morale est pluribus conflatum partibus, pluribusque præscriptum mandatis reapse disjunctis. Nonne juvenes a carnibus abstinent, & ad vigesimum primum annum usque duplicato pastu reficiuntur? Nonne Quadragesimales dies Dominici a jejunio, secus ab abstinentia soluti sunt? Dierum

C Sacro-

Sacrorum obſervatio duo complectitur. Ab opere ſervili abſtinentia, & Sacroſancto Miſſæ Sacrificio adeſſe. Non ne frequentiſſime, unum ſine altero conſiſtit? Nonne Theologi omnes adfirmant, graviter Superiorem peccare, qui Chriſtianum abſolveret ab onere audiendi Sacrum, quia illi facultatem indulſit, ut opera agere ſervilia queat? Qui ære gravatus alieno centum ſolvere nequit, valet autem quinquaginta: numquid non tenetur ſolvere partem, quia non valet totum? Nonne infidelitatis, & injuſtitiæ argueretur villicus, qui debitores diſpenſaret a ſolutione dimidii debiti, propterea quod impotentes ſunt ad integram ſolutionem? Infidi ergo Sacrorum Canonum cuſtodes, Divinique Miniſterii prævaricatores habendi ſunt Superiores illi, qui exigere a ſubditis negligunt unius præcepti debitum penſum, quod duo præcepta obſervare iſti nequeant.

XXV. Tandem Reſponſum Pontificium BENEDICTI XIV. Anteceſſorum Pontificum, & Synodorum Decretis inhæret. Gregorius XIII. in Bulla Cruciatæ hæc præſcribit. *Ita quod, qui carnes comederint, ſervata in cæteris jejunii Eccleſiaſtici forma, dicto jejunio ſatisfeciſſe cenſeantur*. De hoc Diplomate ſermo redibit, dum ſextum quæſitum exponam. Alexander VII. in privilegio Romanis conceſſo an. 1657. edendarum carnium, hac clauſula limitat diſpenſationem. *Etiamſi carnis uſum concedat, neminem tamen a jejunii lege ſolvere intendit*. Sapiens æque ac pius Pontifex Clemens XI. in ſuo Edicto an. 1703. hæc adjecit. *Tenentur obſervare jejunii legem, cui devincti illi ſunt, quibus ob juſtam cauſam permittitur, ut tempore quadrageſimali carne ſalubri veſcantur*. Decreta Synodalia prætereo, ne in re perſpicua æquo prolixior ſim. Illud dumtaxat addiderim, quod benignioris ethices cultoribus maximi erit ponderis, nimirum P. Claudium La Croix teſtari communiter Epiſcopos concedentes carnium cibum adjicere limitationem unicæ comeſtionis. *Hoc ipſum* (inquit *lib.* 3. *q.* 140. *n.* 1269) *communiter declarant Epiſcopi diſpenſantes pro carnibus, ſe non aliter velle diſpenſare, quam relinquendo obligationem jejunii, quoad refectionem*

ctionem unicam. Qui plura avet, adeat laudatos libros nostros *La Quaresima Appellante*, & *La Disciplina Antica, e Moderna &c.* Eorum, quæ itidem dicta sunt, isthuc transcribere nonnulla coactus fui necessitate ejusdem versandi argumenti cogente. Quod ideo repeto, ne me actum libere agere accusent morosi aliqui critici.

XXVI. Perpendas nunc obiter velim, quam prævalida sit secunda ratio §. I. indicata, videlicet, jejunium cum esu carnium conjunctum appellandum jejunium non esse. Nam jejunium vocant Pontifices Summi, & graviores Theologi. Quod si tu præceptum unicæ comestionis jejunium vocare recusas, nulla ego tibi intentabo litem. Illud dumtaxat jure postulo, ut exacte unicam comesturam serves, teque ab iterata abstineas. Hanc vero abstinentiam, quocumque malis nomine appella. Nec enim nomina, sed res nos sollicitos habent.

§. III.

Diluitur postremum argumentum §. I. propositum, atque evidentius ostenditur, sub gravi culpa concessioni edendarum carnium sacræ inediæ tempore adjiciendam esse limitationem unicæ comestionis.

XXVII. PRiusquam argumento recta occurro illud clarius explico. Scimus, inquiunt, in utroque Diplomate BENEDICTI XIV. & præcipue in secundo unicam juberi comestionem. Hoc Lippis & tonsoribus compertum. Illud quod facessit negotium, & quod supremum adire Tribunal coegit, est, utrum hæc unica comestio *sub gravi culpa* præcipiatur? Ajebant alii, negabant cæteri, atque adeo dubia, & controversa res evasit. Porro *in casu dubio* (inquit P. Thomas Tamburinus *loc. cit.*) *an verba aliqua legis præceptum obligans importent, an consilium, tamquam REGULAM CERTAM ponunt Doctores, reputanda esse consilia, & non præcepta*. Lege integrum textum §. I. descriptum. Eam-

dem Doctrinam prius docuerat P. Thomas Sanchez *de Matrim. Disp.* 41. *n.* 36. *Quoties dubium est, an impositum sit praeceptum naturale, Divinum, vel humanum de aliqua re, non obligari dubitantem, quia donec constet de praecepto, possidet voluntatis libertas*. Et P. Antonius Terillus cum caeteris Probabilistis legem controversam, non esse legem pugnacissime defendit. *de Regul. Mor.* 1. *p. q.* 2. *n.* 45., *& p.* 2. *q.* 43. Tandem licet constet de praecepto, dubitari de obligatione potest sit ne gravis, an levis.

XXVIII. Ut ab hoc ultimo, quod est potissimum controversiae caput, orsa capiam. Duo sunt principia unde Theologi, & Canonistae gravem legis obligationem colligunt. Alterum legislatoris voluntas: alterum materiae praescriptae magnitudo. Haec duo principia mutuo sese juvant, unumque aliud infert. Materiae gravitas ambiguam saepe legislatoris voluntatem, claram efficit. Et voluntas legislatoris severioribus expressa formulis, materiae gravitatem patefacit. Disputant Theologi, valeat ne legislator in materia gravi levem imponere obligationem, aut in materia undequaque levi graviter astringere? Ajunt isti, negant illi. Verum penes omnes convenit, in materia suapte natura gravi legislatorem gravem praescribere obligationem, nisi conceptis verbis oppositum exprimat. Quoniam legislatoris voluntas respondeat rei magnitudini fas est.

XXIX. Unica refectio est omnium assensione Theologorum pars substantialis sive magis sive minus praecipua Ecclesiastici jejunii. Nemo est Catholicorum, qui vel in dubium revocet, eos lethaliter peccare, qui jejunii tempore hanc iterant comestionem. De materiae itaque gravitate nulla remanet ambigendi ratio. Materiae magnitudini congruere legislatoris verba constat ex utroque Diplomate. In primo *Non Ambigimus* haec habentur. *Nolumus autem vos ignorare, cum hujusmodi necessitate & servandam esse POTISSIMUM unicam comestionem, sicut alias hic Romae: ac nos ipsi hoc anno urgentibus causis praescripsimus . . . . . Porro quemadmodum de ejusmodi indulgentia tam caute impertienda, si secus fieret,* nos

nos persuasum habemus districtam Supremo Judici redditum iri rationem, ita conscientiam uniuscujusque vestrum onerandam esse ducimus. Quibus verbis significantius gravis exprimi obligatio poterat?

XXX. Verum nil tam perspicuum, apertumque est, quod novus opinandi modus adducere in controversiam non ausit. Tot subtilia commenta adversus laudatum primum Diploma evulgata fuere, ut ad ea labefactanda secundum edere opus fuerit inscriptum *In Suprema*, in quo hæc habentur. *Hinc factum esse accepimus, quod non defuerunt, qui perhumanas, & hominibus a Christiana pœnitentia abhorrentibus dumtaxat dignas illationes sibi, aliisque persuadeant &c.* Quibus interpretamentis indicatis, ut eadem ex hominum animis evellat, gravioribus utitur formulis. Sic enim pergit Pontifex Summus. *Quam sane persuasionem a sententia nostra alienam, ut ex omnium animis penitus evellamus, nos quibuscumque, quacumque occasione, sive multitudini indiscriminatim, ob urgentem, gravissimamque necessitatem, sive singulis ob legitimam causam, & de utriusque Medici consilio, dummodo nulla certa, & periculosa affectæ valetudinis ratio intercedat, & aliter fieri necessario exigat, in Quadragesimæ, aliisque anni temporibus, & diebus, quibus carnium, ovorum, & lacticiniorum esus est probibitus, dispensari contingat, ab omnibus omnino, nemine excepto, Unicam comestionem servandam, & licitas; atque interdictas epulas minime esse aponendas, tenore præsentium declaramus, & edicimus*.

XXXI. Habemus ergo conditionem unicæ comesturæ non consilii esse, sed præcepti graviter obligantis. Neque gravis hæc obligatio nova est, sed ex ipsa jejunii Ecclesiastici justæ dispensationis natura ortum ducit. Summus Pontifex in hoc suo *Rescripto* declarat sub gravi culpa adjiciendam esse unicæ refectionis limitationem, quia ipsa materiæ gravitas, & licitæ dispensationis regulæ id exigunt. Quod evidentius confirmo. Ab integro, & amplius sæculo fervebat Theologos inter disputatio, utrum nec ne præceptum urgeret conjungendi cum carnium esu concesso ob evitandum

dum esurialium escarum grave incommodum, unicam refectionem. Illi adfirmabant: isti negabant. Disputationis materia non erat consilium, sed præceptum graviter coarctans. Ergo Judex litem dirimens, & pro parte adfirmante sententiam rogans, non jus *novum* imponit, sed *vetus* declarat, docetque quid agere dispensatores debeant, ne legum dissipatores efficiantur.

XXXII. Quæ hactenus dixi penitus profligant ea, quæ ex PP. Tamburino, Sanchez, & aliis objecta sunt. Et cumprimis capitale illud principium, quod præceptum, de quo Probabiliter in utramque partem Theologi controversantur, desinat esse præceptum, falsum prorsus esse evincit Præstantissimus Archiepiscopus Compostellanus, evincunt cæteri Episcopi universæ Catholicæ Ecclesiæ, qui super controversiis gravioris momenti ad Sedem Apostolicam omnium Ecclesiarum Magistram sententiam imploraturi accedunt. Si hi autumarent, præceptum in disputationem a Theologis vocatum, non esse præceptum, profecto nullam super eodem implorarent decisionem. Verum illi in Scripturis Sanctis instructi a præfata doctrina abhorrent. Perspectum quippe habent Domini mandatum *Deuteron. cap.* 17. latum, quo omnes subditi consulere in rebus dubiis Superiorem jubentur. Et hæc doctrina communis est penes omnes graviores Theologos, ut testatur doctissimus Inclitæ Soc. JESU Theologus Franciscus Suarez *lib* 6. *de leg. cap.* 8. *n.* 10. *Dicendum est de casu dubio, in quo judicari non potest probabiliter, an casus comprendatur sub legis obligatione, nec ne. In quo sententia communis est, recurrendum esse ad Superiorem, si fieri possit; vel si non possit, servandam esse legem. Ita D. Thomas, Corradus, Cajetanus &c. Quæ sententia per se evidens est in casu patiente moram, ut consulatur Princeps. Nam si in casu tantum formidoloso, & probabili hoc fieri debet, multo magis est in casu dubio.* Authoritas solius Suarez viri gravissimi, atque pii, ut ex ejus operibus constat, prævalet centum Terillis, aliisque oppositæ sententiæ Patronis.

XXXIII. Nulla ergo ad perfugium latebra superest. Regulæ

gulæ justæ dispensationis non plus relaxandum legis rigorem sinunt, quam necessitas postulat. Christianus firmæ valetudinis indigens ob piscium sive nauseam, sive penuriam, carnium esu, non eget iterato pastu. Qui ergo utrumque concedit, non fidelis dispensator, sed iniquus prævaricator; non custos, sed perditor legum est. Materia suapte natura gravis est: verba legis comperta atque luculenta. Omnia itaque concurrunt ad mortiferi criminis gravitatem manifestandam. Ergo Responsum Pontificium id tantum faciendum decernit, quod & legis, & justæ dispensationis natura necessario requirit. Siquidem tam lex, quam dispensatio bonum commune Reipublicæ Christianæ spectant. Numquid Sacræ abstinentiæ tempore bis in diem mensas opipare instruere, iterare pastus, carnesque sero, & mane comedere, Ecclesiæ Catholicæ commune bonum promovet, splendorem disciplinæ auget, pietatem ciet, fratresque ad ferendum pœnitentiæ jugum provocat? Verum de hoc mox plura.

§. IV.

Peccant mortaliter, qui dispensati in esu carnium simul cum carnibus pisces comedunt. Peccarent quoque, qui utrasque has epulas licitas & illicitas permitterent. Idque Patrum testimoniis, & rationum momentis evincitur.

XXXIV. Secundam Postulati propositi partem examinandam suscipio. Quæstiunculam excitarunt Casuistæ Recentiores. Altum de eadem apud Patres, priscosque Theologos silentium. Non eo istorum tempore collapsa jejunii disciplina erat, ut ejusmodi opus esset disputationibus. Quoniam vero hodierna Christianorum jejunandi consuetudo adeo distat ab antiqua, ut vix veræ majorum nostrorum abstinentiæ imago appareat; heinc lata aperta via est, qua sanctiores jejunii Regulæ in sophistica discrimina revocantur, & illegitimis dispensationibus in nihilum fere rediguntur, ut amaris lacrymis deplorat ipse Regnans Sancti-

ctissimus Pontifex BENEDICTUS XIV. in suo primo de hoc argumento Diplomate. *Quam aliena, quam discors, quam absona sit hodierna jejunantium consuetudo, quantum ab ipsa jejuniorum institutione, & servata semper ubique, & ab omnibus Disciplina quam longissime distet; vos Venerabiles Fratres . . . pro singulari sapientia vestra præ cæteris clarius intelligitis.*

XXXV. Clamant Recentiorum Theologorum plures, Patrum testimoniis haud posse præsentium temporum casus dirimi. Quod partim verum, partim falsum est, ut *cap.1.* jam admonui. Verum est, quatenus nec antiquiorum Christianorum mores tam soluti erant, quo ea agerent, quæ nunc communi fere usu obtinent: nec Patres aut quæstiunculas movebant, ut Christianis ipsis aberrandi a vera disciplina authores forent: aut inflectere, & accomodare Christianorum moribus evangelicam legem subtiliter contenderent. Partim falsum est, quoniam sin minus expresse, & ut ajunt in terminis, resolvunt præsentes quæstiunculas, ea tamen principia ponunt, quæ quid consentaneum, vel oppositum legi atque Disciplinæ sit, palam faciunt. Quod ut evincam, Doctrinam Patrum huc adferam, ex qua evidenter, nisi nimius me amor fallit, inferre volo, mortiferam esse corruptelam illam permiscendi esuriales escas cum carnibus.

XXXVI. Tempore SS. Augustini, Hieronymi, Ambrosii, Leonis, aliorumque Patrum a pristino deferbuerat ardore exterioris pœnitentiæ consuetudo. Deliciis, & voluptatibus vel in ipsa Quadragesima fidelium plures indulgebant. At quas delicias, quas epulas damnabant Patres? Audi primum omnium magnum Parentem Augustinum *serm.* 207. *alias* 71. de Diversis in Quadragesima 3. hæc scribentem. *Cavendum est, ne mutes, non minuas voluptates. Videas enim quosdam pro usitato vino inusitatos liquores exquirere, & aliorum expressione pomorum, quod ex uva sibi denegant, multo suavius compensare: cibos extra carnes multiplici varietate, ac jucunditate conquirere: & suavitates, quas alio*

alio tempore consectari pudet, huic tempori quasi opportune colligere: ut videlicet observatio Quadragesimæ, non sit veterum concupiscentiarum repressio, sed novarum deliciarum occasio. Hæc, Fratres, ne vobis persuasa subrepant, quanta potestis vigilantia, providete. Parsimonia jejuniis coniungatur. Sicut ventris castiganda saturitas, ita gulæ irritamenta cavenda sunt.

XXXVII. Similia scribit *serm.* 210. *de Divers. alias* 74. *cap* 8. ubi quasi futurarum laxitatum augur, sic orditur. „ *Propter hominum errores, qui per vaniloquas seductiones, & „ pravas consuetudines nobis molestam pro vobis curam infer- „ re non cessant, tacere non possum*. Sunt quidam observa- „ tores Quadragesimæ deliciosi potius, quam Religiosi, ex- „ quirentes novas suavitates magis, quam veteres concupi- „ scentias castigantes, qui copiosis, pretiosisque apparatibus „ fructuum diversorum, quorumlibet obsoniorum varietates, „ & sapores superare contendunt. *Vasa in quibus coctæ sunt „ carnes tanquam immunda formidant*, & in sua carne ven- „ tris, & gutturis luxuriam non formidant. Jejunant, non „ ut solitam temperando minuant edacitatem, sed ut immo- „ deratam differendo augeant aviditatem. Nam ubi tempus „ reficiendi advenerit, opimis mensis tanquam pecora præse- „ pibus irruunt: numerosioribus ferculis corda obruunt, ven- „ tresque distendunt, artificiosis, & peregrinis condimento- „ rum diversitatibus gulam, ne vel copia compescatur, ir- „ ritant. Denique tantum capiunt manducando, quantum „ digerere non sufficiant jejunando. Sunt etiam, qui vinum „ ita non bibunt, ut aliorum expressione pomorum, *alios si- „ bi liqnores*, non salutis causa, sed jucunditatis exquirant: „ tanquam non sit quadragesima piæ humilitatis observatio, „ sed novæ voluptatis occasio. Quanto enim honestius si sto- „ machi infirmitas aquam potare non tolerans, vino usitato, „ & modico sustentetur, quam quærantur vina, quæ vinde- „ miam nesciunt, quæ torcularia non noverunt, non ut po- „ tius mundior eligatur, sed ut frugalior improbetur? *Quid „ autem absurdius, quam tempore, quo caro arctius castiganda est,*

„ *tantas carni suavitates procurare, ut ipsa faucium concupi-*
„ *scentia nolit quadragesimam præterire*? Quid inconvenientius,
„ quam in diebus humilitatis, quando pauperum victus om-
„ nibus imitandus est, ita vivere, ut si toto tempore sic
„ vivatur, *vix possit divitum patrimonia sustinere*? Cavete
„ ista dilectissimi, cogitate, quod scriptum est: *Post con-*
„ *cupiscentias tuas non eas*. Quod saluberrimum præceptum,
„ si omni tempore observandum est, *quanto amplius his die-*
„ *bus, quando ita turpe est, si cupiditas nostra ad inusitatas*
„ *laxetur illecebras, ut merito culpetur, qui non restrinxerit*
„ *usitatas* „.

XXXVIII. Item serm. 208. alias 72. de Diversis. *Ideoque cavendum est, ne pretiosas escas, vel pro aliis alias, vel etiam pretiosiores sine carnibus animalium requiratis. Cum enim corpus castigatur, & servituti subjicitur, restringendæ sunt deliciæ, non mutandæ. Quid enim interest, in quali cibo concupiscentia immoderata culpetur? Non utique de solis carnibus, sed etiam de quibusdam pomis, & de agriculturæ alimentis Israelitarum concupiscentia divina voce damnata est. Et Esau non propter offam suillam, sed propter lenticulam defricatam sua primogenita perdidit.*

XXXIX. Antequam aliorum Patrum testimonia refero, ex hac S. Augustini doctrina hanc elicio adversus Recentiorum laxam sententiam argumentationem: Augustinus improbat vel ipsas esuriales epulas aut nimio studio conquisitas, aut exquisitiori condimentorum artificio præparatas. Illorum detestatur superstitionem, qui a carnibus abstinentes vel ipsas, in quibus coquebantur, ollas formidabant. Interea vero esuriales escas, & majoris pretii, & difficilioris præparationis conquirebant. Quid, quod non selectiores pisces modo, sed etiam delicatiores terræ fructus improbat? Respondeant nunc velim Recentiores Leander, Diana, Tamburinus, aliique multi. Si Augustinus vel licitas escas delicatiores damnat, probaret ne hodiernas catholicorum mensas carnium pisciumque dapibus extructas? Si liquores ex domesticis terræ fructibus expressos detestatur, permitteret ne

ne peregrinum, seu indicum potum? Verum camarinam hanc ne moveamus, ut id quod est in manibus fortius urgeam. Paucis ergo Augustini doctrinam perstringo. Jejunium nostrum eo pertinet, ut carnem comprimat, concupiscentiam cohibeat, pœnasque Divinæ justitiæ ob commissa crimina persolvat. Qui delicatioribus vescuntur epulis, tametsi esurialibus mutant, non minuunt voluptates: gulam non coercent, sed irritant: non spiritui concupiscentiam, sed concupiscentiæ spiritum subigunt. Quid refert sive carnibus, sive terræ frugibus palatum demulceas, atque irrites? Iterum ergo ad respondendum Recentiores urgeo. Si esuriales Augustinus delicias damnat, approbabit ne esuriales simul & carnales? Numquid qui minora perhorrescit, graviora laudabit scelera? In promiscuum carnium, pisciumque esum non est S. Augustinus invectus, quod tam effrenis voluptatis libido suo tempore abstinentiæ Christianæ disciplinam non invaserat. Verum quantum hæc escarum diversarum conjunctio christianorum jejunio repugnet, suis adversus exquisitiores esuriales epulas præfervidis invectivis palam facit. Evidens ergo est, atque ineluctabilis argumentatio nostra, videlicet Recentiorum opinationem de epulis licitis cum illicitis permiscendis, Augustini doctrinæ hostiliter adversari.

XL. Augustino concinunt cæteri Patres. Una est omnium hoc de argumento doctrina. Hieronymus epist. ad Nepotian. *Sint tibi pura, casta, simplicia, moderata & non superstitiosa jejunia. Quid prodest oleo non vesci, & molestias quasdam, difficultatesque ciborum quærere, caricas, piper, nuces, palmarum fructus, similam, mel, pistacia? Tota hortorum cultura vexatur, ut cibario non vescamur pane; & dum delicias sectamur a Regno Cœlorum retrahimur. Audio præterea quosdam contra rerum, hominumque naturam, aquam non bibere, non vesci pane, sed sorbitiunculas delicatas, & contrita olera, baccarumque succum, non calice sorbere, sed concha. Proh pudor! Non erubescimus istiusmodi ineptiis, nec tædet superstitionis. Insuper etiam famam abstinentiæ in deliciis quærimus. Fortissimum jejunium est aqua, & panis.* Fusius hoc argumentum versat *lib. 2.* adversus

verſus Jovinianum Lutheranorum, & Calviniſtarum præcurſorem. Lege M. Baſilium *de jejun. hom.* 1. *&* 2. Ambroſium *de jejunio*, *& Elia*, Joannem Chriſoſtomum *hom.* 8. *in Gen.* Leonem Magnum *ſer.* 41.

XLI. Audio Recentiores Caſuiſtas inclamantes, Patres concionatoria eloquentia in noxas, vel leviores e ſuggeſtu declamaſſe, ſecus e cathedra præciſas definitaſque rogaſſe ſententias. Abſtinentiæ perfectionem & jejunii ſeveritatem ſuaſerunt illi, promoveruntque: haudquaquam vero definierunt quænam epularum permixtio mortifera ſit, quænam innocens. Hæc ſunt conſueta effugia, quibus eludere Patrum teſtimonia non pauci adnituntur. Sed fruſtra. Non aliam Patres è ſuggeſtu, aliam e cathedris tradidere Theologiam, qua & fidei articulos, & morum præcepta fideles condocefacerent. Porro nemo non videt, quam ſit inepta, ut leviſſime dicam, hæc illorum reſponſio, quam in publicum evulgare non verentur. Nobis tamen ſat eſt Recentiores fateri, Patres Sanctos oratorio ſermone permixtas dictarum epularum illecebras reprobare. Idque nec in dubium revocare queunt, cum apertiſſimi ſint illorum textus.

XLII. Verum, ut ad incitas adverſarios redigam rationum aculeis urgere eoſdem juvat. Quod ut fortius præſtem, ſophiſticis cavillationibus occurrere, in anteceſſum operæ pretium exiſtimo. De abſoluta itaque utriuſque generis epularum permixtione nobis ſermo eſt. A materiæ parvitate a caſu aliquo fortuito præſcindimus. Diſputationis ſenſus eſt, utrum abſolute feriis eſurialibus menſas extruere piſcium, carniumque dapibus lethalis culpa ſit. Et de hoc controverſantur Recentiores noſtri. His poſitis, manus conſero. Diſpenſatio voluntatis Diſpenſatoris confinia non tranſilit. Porro utriuſque generis epularum uſum concedere Diſpenſator non intendit: mortiferus ergo eſt earumdem uſus. Fallax eſt, inquiunt, argumentatio. Diſpenſator carnium eſum concedit: nec piſces vetat: Porro piſces ſunt natura ſua licitæ jejunantium eſcæ. Ita ne vero? Valent ergo diſpenſati in eſu carnium piſcibus veſci, quin incommodum patiantur. Immo hoc tantum in ſenſu

su P. Leander a Santissimo Sacramento cum suis Probabilistis hanc opinionem defendit. *Licite poterit*, inquit, *carnes, & pisces simul comedere, si alias ex comestione piscium non proveniat comedenti aliquod damnum.. Tract. 5. Disput. 2. q.* 29. Si res ita se habeat. Ergo, fraude summa extorta dispensatio est. Ideo enim dispensantur, quia nocumentum ex esu piscium stomacho illatum pro dispensationis causa adducitur. Nullum nunc adesse stomachi damnum asserunt. Ergo dispensatio ex falsa causa concessa nulla est. Si nulla est dispensatio, carnium comestio mortifera est. Ergo & qui concedunt, & qui utuntur facultate utrasque epulas permiscendi graviter delinquunt.

XLIII. Falleris, reponit P. Leander *loc. cit.* cum cæteris suis Recentioribus, quorum hæc sunt verba ex ipso Leandro transcripta. *Si vero ei non nocent pisces, non peccat, nec ullam legem violat, quia utitur suo privilegio, & privilegium Principis valet quando solum suæ legi derogat, non juri divino, aut naturali.* Verba transcripsi, ne imposturæ suspicioni locus sit ullus. Incredibile enim est talia obtrudi a Theologis posse. Dispensatio hæc, non gratiosum Principis privilegium, sed juris communis, & quidem gravissimi, relaxatio est. Theologi omnes fatentur, Episcopos, Parochos, Prælatos, & Superiores quosque Papa inferiores, peccare mortaliter, si absque legitima causa a lege gravissima jejunii dispensant. Quis Casuistarum vel in dubium hanc revocare doctrinam ausus fuerit? Quid ergo Principis Privilegium obtrudunt? Quid nullam violari legem clamitant? Nulla est omnino dispensatio, dum esuriales cibi nullum damnum inferunt. Ergo peccant carnes cum piscibus comedentes. Nulla hic ad effugium rima. Nam vel nulla est carnium concessio, aut si valida est carnium permissio, mortifera est piscium comestio.

XLIV. Sed oppositum P. Tamburini responsum in examen veniat. *Quod si saluti noceant pisces, fiet quidem contra temperantiam, non vero contra legem Ecclesiasticam jejunii.* Hoc responsum prius dederant Azorius Pasqualigus, & Filliucius.

liucius. Quid heinc? Licita ne erit epularum permixtio, propterea quod peccatum est tantum contra temperantiam, secus contra jejunii legem? Si dixerimus ejusmodi distinctiunculis morum regulas eludi, & perverti, forte non abludemus a vero. Sermo in præsentia est, peccent ne ii, qui sacro abstinentiæ tempore epulis utriusque generis mensas extruunt. Quod porro peccatum istud sit contra temperantiam aliquo in casu, vel contra jejunii legem, quid amabo refert, si scopus spectetur disputationis? Accedit exploratum esse etiam hoc in casu legem jejunii violari. Nam dispensator si unum concedit, alterum negat, cum nequeat utrumque extremum simul impertiri. Si concedit carnes, pisces subtrahit: si pisces permittit, carnes negat, sic exigente justæ dispensationis natura. Quid, quod ita conceptis verbis decernit Summus Pontifex in Responso ad IV. quæsitum. *Respondemus, epulas licitas pro iis, quibus permissum est carnes comedere, esse carnes ipsas: epulas interdictas esse pisces; adeoque utrumque simul adhiberi non posse*. Quamquam, ad hoc quod attinet, longiorem contentionis funem ducere nolim; illud nobis sat est, Adversarios fateri criminosam graviter esse præfatam permixtionem. Nam, si pisces leviter nocent, dispensatio nulla est, utpote levi causa obtenta. Si grave incommodum pisces inferant, concessio carnium valida est, sed interdicti pisces remanent, quantum ad permixtionem præfatam.

XLV. Ultimum audiamus responsum. Esurialium ciborum continuus usus, inquiunt, & solus, stomachum interturbat, sanitatemque lædit, secus dum pisces una cum carnibus comeduntur. Hæc sunt verba P. Leandri voce aliorum Probabilistarum loquentis *loc. cit. Ad hæc addunt alii, quod pisces vere nocerent si continuo comederentur, aut si soli, quæ est justa causa ad dispensandum. Sed dum comeduntur simul cum carne, non nocent, quia caro supplet defectum nutrimenti, quod a piscibus haberi non potest. Sic Filliucius, & Pasqualigus*.

XLVI. In votis erat hoc responsum ad Ipocratis, Galeni,

ni; Plutarchi omniumque Medicorum Tribunal revocare. Omnes quippe, tefte Paulo Zacchia celebri Medico Romano, docent cibum eo effe falubriorem, quo fimpliciorem. Idque manifefta experientia palam eft. Verum S. Doctor Hieronymus refponfum iftud ad arrham ipfius Epicuri advocat, ut illud refellat. Inquit ergo *lib.* 2. adverfus Jovinianum: *Quidque mirandum fit, Epicurus voluptatis affertor omnes libros fuos replevit boleribus, & pomis: & vilibus cibis effe vivendum, quia carnes, & exquifitæ epulæ ingenti cura, ac miferia præparentur, majoremque pœnam babeant in inquirendo, quam voluptatem in abutendo: Corpora autem noftra cibo tantum, & potu indigere. Ubi aqua & panis fit, & cætera bis fimilia: ibi naturæ fatisfactum. Quidquid fupra fuerit, non ad vitæ neceffitatem fpectare, fed ad vitium voluptatis .... Dicæarcus in libris antiquitatum, & defcriptione Græciæ refert, fub Saturno, ideft aureo fæculo, nullum comediffe carnes, fed univerfos vixiffe frugibus, & pomis, quæ fponte terra gignebat. Perfarum Regis Cyri vitam Xenopbon octo voluminibus explicat, polenta, & cardamo, & fale, ac pane cibario eos victitare. Lacædemoniorum menfæ frugalitatifque & fuprafcriptus Xenopbon, & Theopbraftus, & omnes penes fcriptores Græciæ teftes funt .... Hæc de argumentis Pbilofopborum, exemplifque differui: nunc ad exordium generis bumani, ideft ad noftra tranfiens docebo, primum Adam in Paradifo accepiffe præceptum .... ut jejunaret .... Et tamen ejectus non protinus accepit licentiam carnium vefcendarum; fed tantum poma arborum, & fruges fegetum, & berbarum olera ei traduntur in cibum.*

XLVII. Plura ibidem S. Hieronymus habet, quæ brevitatis gratia prætereo. Nullus enim dubito, quin laudatum Recentiorum refponfum omnibus, quibus Ecclefiafticæ difciplinæ decus cordi eft, fit difpliciturum. Ideone benigna Mater Ecclefia carnes in Quadragefima quibufdam concedit, ut una cum pifcibus eædem ad majorem corporum voluptatem manducentur? Pifces permittuntur ad exacuendum palatum, ut juncti carnibus gulam fuavius demulceant, ut Chri-

Christiani lautius & opipare epulum celebrent? Huc spectat Sanctæ Matris intentio? Iste dispensationis & indulgentiæ finis? Helluonum, & Parasitorum loco habentur, qui vel extra Quadragesimam piscium carniumque epulis convivia parant. Et has blanditias, voluptates, comessationesque sacræ inediæ diebus Recentiores nostri Christianis sua mirifica & retro sæculis inaudita benignitate concedunt? Est ne in universum Patrum choro quidpiam, quod tantæ faveat benignitati?

XLVIII. Verum, ut tantæ corruptelæ contagium penitus profligetur, lubet nonnulla alia ex Patribus afferre documenta. Sicut nec canis vicino lepori, nec ignis proximæ stipulæ, ita nec gula præsentibus escis parcit. Inexplebilis enim est gulæ aviditas, & dum carnibus vescitur piscium epulas, si adfuerint, hinc atque inde ligurire solet, occasione irritante. Quam occasionem, atque scandalum, ut tollerent Patres, constituerunt, ut qui carnes comedunt, separatim a communi domestica mensa refectionem capiant. S. Cæsarius Arelatensis sermone olim sub nomine Augustini 62. *de temp.* nunc in appendicem rejecto 142 hæc scribit. *Qui jejunare non prævalet, secretius sibi soli, aut si est alius infirmus cum ipso sibi in domo sua præparet quod accipiat : & illos, qui sani sunt, & jejunare prævalent, ad prandium non invitet; quia si hoc fecerit, non solum Deus, sed etiam homines intelligere possunt, illum, non pro infirmitate non posse, sed pro gula jejunare non velle.* Cum solis infirmis tum in esu carnium dispensabatur. Concilium Tolosanum anno 1590 celebratum *p* 2. *cap.* 13. *Qui carnem prohibitis diebus ex licentia comedent, soli, ne ulli scandalo sint, locoque separato comedent.* Et tandem S. Carolus Borromæus in Concilio Mediolanensi 2. *p.* 1. *Decret.* 20. hanc Regulam tradit. *Quibus ob infirmam valetudinem, aut aliam justam causam, permissum erit Quadragesimæ diebus carne, aut aliis, eo tempore, vetitis cibis vesci : eos Parochi pie illud admoneant, ne publice, neve etiam cum domesticis, sed separatim in remotiori ædium loco ejus generis cibum capiant, ut ob corporis imbecillitatem, aut morbum potius, quo laborant, quam ob*

ob ingluviem, facere cognofcantur. Non ideo hæc teftimonia retuli, quafi effent ejus, quod evincendum propofui, decretoria argumenta : fed, ut omnibus compertum fieret, antiquos Chriftianos carnes jejuniorum tempore comedere folitos fuiffe, quemadmodum eifdem vefci ægroti folent : videlicet, non quo epularum diverfitate ingluviem foverent, fed ut infirmo corpori fuccurrerent.

XLIX. Tandem ad communem fidelium fenfum, ad facras Chriftianæ prudentiæ, pietatis, & æquitatis leges, litem hanc, fi opus foret, appellarem. Quid? An non perhorrefcit communis Chriftianorum fenfus tantam in Quadragefima epularum diverfitatem, tantumque in conviviis luxum? Hæc ne æquitatis lex, ut ejufdem fanitatis Chriftiani, illi ob extortum privilegium opipare conviventur : ifti efuriant; quia pifcibus vefcuntur? Ubi prudentiæ confilium, ubi catholicæ Difciplinæ decus, & amor? An non heinc Hæretici noftri contermini anfam Romanam calumniandi Ecclefiam arripiunt? Quin. An non tantus abufus jufti fcandali caufam præbet & Catholicis, & paganis? Quod his voluptatum illecebris operam dent folutioris vitæ homines, non valde communi caufæ nocet, fed folos helluones propriæ profeffionis violatores patefacit. At quod tantam corruptelam a Theologis Catholicis adprobari hæretici audiant; hoc eft, quod ipforum effufis fibilis Romanam Ecclefiam deridendam exponit. Ne multa. Difpenfationes quæque, & mifericordes Ecclefiæ indulgentiæ in fidelium ædificationem, non fcandalum impertiuntur. Eo pertinent, ut fuccurrant indigentibus, non ut foveant voluptuofos. *Novit fidelis difpenfator*, inquit Bernardus, *ibi tantum ufurpare difpenfationem, ubi bonam poffit habere compenfationem*. *Infidelis eft*, fubdit S. Thomas, *difpenfator, fi non habet intentionem ad bonum commune : imprudens autem, fi rationem difpenfandi ignorat*. Tandem Auguftinus. *Quid inconvenientius, quam in diebus humilitatis, quando pauperum victus omnibus imitandus eft, ita vivere, ut fi toto tempore fic vivatur, vix poffit divitum patrimonia fuftinere*. Honeftas ipfa facræ abftinentiæ tot epu-

larum conjunctionem non recipit, aspernatur, repellit.

§. V.

Decretorum Synodalium Hispaniarum suffragio nostra sententia firmatur. Laxa, & festiva quorumdam Casuistarum Doctrina.

L. SYnodus Hispalensis *tit. de fer. & observat. jejun. cap.* 9. sub excommunicationis pœna permisceri epulas esuriales cum carnibus vetat, ut fatetur etiam P. Thomas Sanchez *lib.* 5. *consil. cap.* 1. *dub.* 14. *n.* 6. Hæc eadem permixtio sub anathemate vetatur in Diœcesibus Toletana, Abulensi, & aliis, ut fatentur Joannes Sanchez *inselec. Disp.* 51. *n.* 20. & 21. Leander a Santissimo Sacramento *tract.* 5. *Disp.* 2. *q.* 30. P. Antoninus Diana *Coord. Tom.* 4. *Resol.* 77. Quantum ex his Synodalibus Decretis nostræ sententiæ ponderis, & ornamenti accedat, nemo non videt. Quin & ipse Archiepiscopus Compostellanus gaudio sibi vertet, quod Diœcesanos suos, qui quæstiones super hac re excitarunt, valeat inclytæ suæ nationis exemplis & veluti domesticis documentis in ordinem redigere, & in ampla sua Diœcesi pœnitentiæ quadragesimalis cultum ferventius promovere.

LI. Sed utinam in omnibus Casuistis Hispanis idem sanioris ethices zelus, ac in ejusdem nationis Synodis arderet. Abundat dubio procul sicut in omni scientiarum genere (sit diverticuli loco dictum) ita etiam in sacra morum facultate sapientissimis viris acutissima Hispana gens. Testes hujus rei sunt Michael Elizalde, Tyrsus Gonzalez, Ignatius de Camargo, Thomas Muniessa omnes sapientissimi Jesuitæ. Polancus Minimus professione, sed sapientia, & pietate maximus. Joannes a S. Thoma Dominicanus vir sane præclarissimus, & inter Scholasticos nemini secundus, qui Christianam Doctrinam, præter ingentia volumina, edidit profunda, cœlestique sapientia refertam. Joannes Baptista de La Naza Dominicanus, qui

qui disciplinam jejunii Patrum doctrina exornavit. Bartholomeus de Martyribus Archiepiscopus Bracharensis Ecclesiasticæ Disciplinæ instaurator. Ludovicus Ganatensis Evangelicam morum doctrinam ad portentum exposuit. Eminentissimus Cardinalis de Aguirre Benedictinus, doctissimus unaque piissimus, qui lamentari solitus erat se tardius agnovisse, Christianam Theologiam e Patrum, Conciliorumque fontibus hauriendam esse, aridis nulliusque rei speculationibus, quæ semi-Theologorum deliciæ sunt, de medio sublatis. Prætereo innumeros aliorum Ordinum præstantissimos viros de morum scientia optime meritos. Verum eadem sinceritate fatemur, præfatam Gentem suavioris ethices Casuistis redundare. Intellectus acumen, quo revera Hispani mirum in modum excellunt, occasionem puto fuisse aliquibus plus justo speculandi in morum Regulis. Petrum Godoy Ord. Præd. Episcopum doctissimum, atque Scholasticorum acutissimum, dixisse ferunt, noluisse quidquam in morum scientia scribere, quod scholasticis certaminibus innutritus verebatur, ne omnia in disputationem revocaret. Cujus regulæ veritas penes relatores sit. Interim ego ab opportuna digressione in semitam rediens, quod proposui probare aggredior.

LII. Hispani itaque Casuistæ super laudatis Synodorum Decretis controversantur, sit ne peccatum mortale piscatum una cum carnibus manducare. Et primo ajunt, nil haberi criminis, si ad vellicandum palatum, ad exacuendum appetitum quidpiam piscium manducetur, quia hoc, inquiunt, naturæ jure permissum est. Secundo ajunt, peccare qui in præfatis Diœcesibus, in quibus lata excommunicatio est in edentes *piscatum*, & *carnes*, manducant pisces minus salubres, minusque selectos & delicatos, seu sanitati incongruos. Quid si piscium esus leve afferret saluti incommodum? Levem tum culpam patrari subdunt. Quod acriter disputant est, peccent ne illi, qui ad satietatem edunt una cum carnibus pisces *selectos*, atque *suaves*? Hoc in casu nullum admitti grave crimen propugnant. Hui tantum imposturæ? Recte & bene. Incredibile quippe est tam peregrinum commentum. Idcirco transcribo

Teſtimonium P. Leandri a Santiſſimo Sacramento, ſententiam Joannis Sanchez referentis *tract.* 5. *Diſp.* 2. *q.* 30. his verbis. *Addit tamen Sancius non peccare mortaliter, nec incurrere dictam excommunicationem illum, qui dictis diebus ad excitandum appetitum, ad cibum parum piſcati ſumeret, quia id conceſſum jure naturæ, contra quod prævalere nequit poſitivum*. Papæ! Vellicare appetitum, exacuere palatum piſcium eſu, ut edacius ſit ad convivandum, jus naturæ eſt, cui prævalere jus poſitivum nequit. Mirum, quod nec Ethnicorum nemo, nec vel ipſi Epicurei hoc jus expoſuerint? Sed perſequamur Leandri textum. *Nec illum qui piſce ſuavi vulgo* Trucha (italice Trota) *veſceretur, etiam ſine neceſſitate erigendi appetitum ad cibum, & in magna quantitate, QUIA ex eſu illius nec ſalus, nec temperantia læditur*. Hæc Sancius.

LIII. Audiſtin? Licitum eſt edere una cum carnibus piſces, dummodo ſint ſuaves, *Trucha*, *Truta*, quia tum nec ſalus læditur, nec temperantia. P. Antoninus Diana hanc eamdem ſententiam Sanchez exponit *Tom.* 4. *tract.* 6. *Reſ.* 77. *n.* 4. his verbis. *Obiter inquiro, An diſpenſatus ad edendas carnes poſſit ſimul piſces comedere, ſi ab Epiſcopo fuerit hoc probibitum ſub pœna excommunicationis? Et affirmative reſpondet Sancius in ſelect. diſp.* 51. *Si cauſa excitandi appetitum comedas piſces non peccabis; Quia præceptum poſitivum abrogare non debet quod jure naturali debetur. Neque item, ſi comedas piſces SUAVES, ETIAM ABSQUE CAUSA, vel in ea quantitate, quæ tuæ ſaluti non noceat. Quare, inquit prædictus Author, hoc præceptum violare tantum cenſeberis, quando piſces ſimul cum carnibus edes, quorum eſus grave tuæ ſaluti nocumentum inferat.*

LIV. Peregregie. Si cujuſque culpæ expers eſt eſus *Trutæ* quia ſuavis, actus virtutis, & quidem pœnitentiæ erit eſus *Acipenſeris* quia ſuaviſſimus. Dii meliora! Dum hæc legebam in mentem venit feſtiva altera doctrina, quæ vulgo circumfertur de potu indico. Ajunt enim, hunc ſuaviſſimum potum jejunium Eccleſiaſticum haud frangere, ſi exquiſitæ ſit bonitatis: tum autem illud graviter violare, ſi inferioris ſit qualitatis,

tis, quod corporis sanitati noceat. Tantum præjudicatæ opiniones possunt, ut per derisionem fere de jejunio disputetur. Et sunt qui invidentiæ, charitatisque læsioni vertunt, dum opiniones ejusmodi sibilandas propinari inaudiunt. Nec est quod sancte jures, non ob alium id præstari finem, quam quod via hæc aptior sit & ad confutationem, & ad fideles erroribus subtrahendos. Obstinantur illi in Casuistarum defensione, & quamvis benignissimi, nec tantillum commoventur, dum vident sanctiores Christianæ Disciplinæ Regulas, & Conciliorum Decreta deridiculariis commentis contemni, atque adeo populi Christiani salutem periclitari?

LV. Si vel ipsa luculenta, & explorata Synodorum, & Episcoporum Decreta, quæ conceptis verbis excommunicationis mucrone jugulum petunt: & commessatores piscium & carnium jejunii tempore a Christi fidelium cœtu segregant: si hæc inquam Decreta, paucis distinctiunculis, vanisque commentis nauci faciunt, collige quæso, quis sit illorum Mercurius. Quæ lex, quod præceptum vel apertissimum ab istorum interpretamentis immune erit? Decreta Synodalia sub excommunicatione epularum permixtionem vetant. Et acuti juniores respondent, hæc sacra Decreta tum habere locum, cum pisces viliores sint, minusque faucibus jucundi: secus si fuerint suaves, ut *Trucha*? Eo ergo Apostolica Episcoporum & Synodorum solicitudo pertinet, ut corporibus saginandis, faucibusque demulcendis congruas escas præscribant sub anathemate? Prohibent Episcopi & Synodi esuriales escas viliores, minusque voluptarias, quæve corpora affligant, appetitiones cohibeant, viresque, sanitatemque extenuent: minime vero suaves, delicatasque Trutas, Cyprinos, Rhombos, Acipenseres? Excommunicationis fulmine ne opus erat, ut ad tam egregia facinora erigerentur fideles? Nec solus Sanchez laudatam opinionem defendit. Ipse P. Leander, quamvis sub initium responsionis a Sanchez recedere videatur, continuo tamen subdit. „Dum„ modo id faciat sine necessitate: & ita *in magna quantita„ te, ut salus, & temperantia graviter lædatur: alias mini„ me*.

„ *me*. Ratio eſt. Quia ad incurrendam excommunicationem „ majorem, neceſſum eſt, ut quis prius incurrat peccatum „ mortale: ergo, ut quis incurrat excommunicationem la- „ tam contra comedentes carnes, & piſcatum ſimul in præ- „ aſſignatis diebus, *neceſſum erit, ut ita abundanter comedat, ut* „ *graviter periclitetur ſalus comedentis, & temperantia: & i-* „ *deo graviter ex hoc capite peccet. Ergo ſi ſecus faciat, nec* „ *peccabit mortaliter, nec incurret conſequenter latam excommu-* „ *nicationem*. Diſpendium operæ facerem ſi tempus tererem in commentis tam peregrinis, & a Chriſtianæ pœnitentiæ regulis tam abſonis. Quis enim Catholicorum inſtructione eget, aut ſtimulis, ut talia deteſtetur paradoxa?

§. VI.

CONSECTARIUM PRIMUM.

In Pontificio Reſcripto jure ac merito ſub gravi præcipitur ſecunda non permiſcendarum epularum conditio. Scrupuloſæ obieEtiunculæ exſufflantur. Nulla jam eſt adverſæ opinionis Probabilitas.

LVI. EX iis, quæ dicta ſunt hactenus, illud evidenter colligitur, ideo Summum Pontificem feliciter Regnantem BENEDICTUM XIV. ſervandas præſcripſiſſe præfatas duas conditiones, & unicæ comeſturæ, & non permiſcendarum epularum, quod & lex jejunii, & juſtæ Diſpenſationis regulæ eaſdem exigunt. Primam conditionem ſub mortali & præſcribendam, & ſervandam eſſe ſupra oſtenſum eſt. Paucis nunc palam faciam, ſub gravi quoque culpa hanc poſteriorem exequendam eſſe. Duo, ut diximus, ſunt principia, unde gravis obligatio legis eruitur. Materiæ magnitudo, & voluntas Præcipientis: quæ duo ſeſe mutuo roborantur, & alterum alterum infert. Abſolute tamen menſura majoris, aut minoris obligationis & materiæ gravitas eſt, cui voluntas Legislatoris reſpondeat fas eſt. Epula-

rum

rum permixtio jejunii tempore suapte natura gravitatem prodit. Nam omnium sententia carnium esus mortalis est, nisi dispensatio accedat. Si escæ esuriales sanitatem non lædunt, nec grave incommodum stomacho inferunt, Dispensatio nulla est, quoniam ob falsam causam extorta. Nec leve incommodum, seu levis causa sat est, ut lex gravissima jejunii relaxetur. Justa enim Dispensatio boni communis compensationem ferre secum debet, ut Bernardus, & Thomas docent. Contra si graviter corporis sanitatem piscium cibus lædit, grave peccatum patrare eum, qui præfato cibo vescitur, convenit penes omnes. Ergo evidens est, hanc quoque posteriorem conditionem sub gravi culpa a Medicis, Parochis, cæterisque Superioribus præscribendam, servandamque sub eadem culpa a Christianis esse. Heinc est, quod *hanc permixtionem* laudatæ Synodi, & Episcopi Hispaniarum excommunicationis pœnam tulerunt in eos, qui jejunii tempore ejusmodi diversas epulas permiscerent. Accedit scandalum tum Catholicorum, tum hæreticorum, quod similia convivia pariunt.

LVII. Peccabit ne peccatum grave, inquies, qui dispensatus in esu carnium aliquid esurialium escarum comedet? Tantum ne facilitatis in multiplicandis mortiferis culpis? Quid si ciborum appetitio deperdita sit? Peccabit ne mortaliter qui ad excitandam edendi cupiditatem aliquid quadragesimalis edulii sumpserit? Si adfirmes, scrupulorum aculeis vel ipsos moratos Christianos torques. Si neges, non ergo mortifera est eduliorum permixtio.

LVIII. Lemures ejusmodi sunt, & nugæ jam sub ipsius disputationis initium exsuflatæ. Morum Regulæ, quæ praxim dirigunt, plura complectuntur. In istarum executione, & observantia, æquitas, bona fides, & prudentia requiruntur. Mensas absolute, & indiscriminatim extruere licitis, interdictisque epulis, sacræ abstinentiæ diebus, crimen est. Hic enim splendidus mensarum apparatus, & tantus epularum luxus, ipso sacro tempore, quo humilitatis, pœnitentiæ, & afflictionis argumenta præbere Christiani debent, epi-

picureæ voluptatis, impotentis gulæ, effrenis concupiscentiæ signa sunt, atque impudentem sacrarum legum contemptionem manifesto præseferunt. Cæterum, cuinam vel in mentem venit, eum, qui ob stomachi invaletudinem, carnibus approbante utroque Medico vescitur, graviter delinquere, si, ut prostratam cibi cupiditatem recreet, quidquam esurialis escæ manducaverit? Poterit iste unam & alteram haleculam, conditas oleas, & quid edulii quadragesimalis simile absque ullo scrupulo sumere. Hoc quippe in casu edulium esuriale medicina est reparandæ ciborum cupiditati peridonea, si verum sit escarum cupiditatem prostratam esse. Si contra cibi appetitio vigeat, aut escas jejunii leviter attingis: aut copiose capessis æque, ac carnes. Si primum, levem tantum noxam contrahis ob materiæ parvitatem. Si secundum, tum inquiro: aut ea cibaria permixta vehementer valetudini incommodant, aut parum. Si primum, mortaliter peccas ut minus adversus temperantiæ præceptum, legemque valetudinis tuendæ. Si parum obsunt, mortifere peccas adversus jejunii Ecclesiastici legem, a qua minime dispensatus es ob defectum gravis causæ, sine qua dispensatio nulla est. Quis enim Prælatorum carnium edendarum facultatem impertiret illis, quos sciret absque gravi incommodo nutriri jejunii cibis posse? Porro ea non intelliguntur in dispensatione concessa, quæ expresse postulata denegarentur. Denique: Si Christiani, qui ob afflictam stomachi valetudinem vescuntur carnibus, juxta Sanctorum Patrum Regulas separatim a communi mensa soli veluti infirmi comederent; nulla esset degustandi modo has, modo illas escas occasio. Si se peccatores agnoscerent, & Divinæ Justitiæ debitores, qui nisi in hoc mundo eam, quam valent, debitorum partem solvant: nisi pœnitentia carnem configant, concupiscentiam reprimant, jugibusque precibus gratiam vitandorum criminum implorent, æternas pœnas dubio procul dabunt. Audiant tandem isti, qui maris, terræque animantibus gulam saturare suam curant, ipsius Senecæ increpationem. *Ad vos deinde transeo, quorum profunda, & insatiabilis gula hinc maria scrutatur, hinc terras. Alia hamis;*

mis, alia laqueis, alia retium variis generibus, cum magno labore persequitur. Nullis animalibus, nisi ex fastidio pax. Infelices etiam, quod intelligitis vos majorem habere famem, quam ventrem. Epist. 66.

LIX. Planum nunc est, nullius omnino esse Probabilitatis adversam Recentiorum Casuistarum opinionem. Quoniam nullo ea nititur rationis momento gravi, firmoque. Ratiunculas, quæ olim fucum imperitis facere poterant, penitus convulsæ sunt. Nulla quoque authoritate fulcitur opinio illa, cum duobus Summi Pontificis feliciter Regnantis Diplomatibus, & tandem hujus Rescripti apertissimo responso penitus in nihilum redacta sit. Laurentius Cozza Cardinalis in suo de jejunio Tomo *p.* 3. *dub.* 7. postquam Recentiorum opinioni subscripsit, addit. *Cæterum in PRAXI tutius agit ille, qui dispensatus in esu carnium se a piscibus abstinet.* Ex citatis verbis collige, Recentiorum Plures morum quæstiones versari acuminis ostentandi gratia, praxi neglecta. Prius enim abstracte disputant, quasi Morales Quæstiunculæ natura sua non spectarent praxim: & postquam semina laxitatis projecerunt, tum advertunt praxim oppositam tutiorem esse. At peractum jam malum est. Non nego tamen præfatam distinctionem interdum locum habere: in præsentia autem minime, quia nunquam comestio abstracte peragitur. Scio reposituros fore, ut alicujus probabilitatis larvam etiamnum propugnent, non esse illorum opinionem solemni ritu damnatam. Verum de hoc infra. Interim Summo Pontifici respondenti pareant.

Respondemus: Concedentes facultatem vescendi carnibus tempore vetito, sub gravi teneri easdem facultates non aliter dare quam geminis bisce adiectis conditionibus, videlicet unicæ in diem comestionis, & non permiscendarum epularum: eos vero, qui hujusmodi facultatibus utuntur, sub gravi binas conditiones implendas obligari.

LX. Ultimo loco addiderim, eos, qui carnibus vescuntur ob solum esurialis edulii fastidium, non modo ad binas præfatas conditiones implendas sub culpa gravi obligari,

quando concedentes easdem præscribunt; verum etiam graviter peccare si eas implere negligant, in hypothesi, qua Medici, Parochi, Episcopi apponere conditiones istas omitterent. Peccarent utique & quidem gravius dicti Superiores, qui proprii officii immemores limitare edendarum carnium concessionem binis conditionibus negligerent. At non propterea a peccato immunes essent Christiani, qui dispensatione utentes ab iterata comestura, & permixtis epulis non abstinerent. Quisque enim, quæ sui status sunt, & professionis scire, & exequi astringitur. Quid? Ignorationem ne obtrudent? An mussitabunt? Nostrum non est Superiorum potestatis confinia figere. Si indefinitam nobis dispensationem concedunt illi, nostra ne erit illam coarctare? Et quid ni? Si villicus partem dumtaxat debiti a te Domino solvendi exigeret, liber ne iccirco tu fores a toto integroque reddendo? Quis te melius agnoscit quid evangelici jugi humeri ferre tui queant? Quisque sibi in hac materia doctior Medicus, quisque melior Theologus, si sinceritas, si bona fides, si æqui bonique lex, si denique æternæ salutis propriæ amor & desiderium animum occupaverint. Si hæc desint, frustra sunt omnia.

LXI. Quid tandem de illis Patribus familias dixerim, qui carnibus vescentes ipsi, cæteros domesticos comedere easdem carnes cogunt, iniquæ œconomiæ, & sordidæ, dixerim potius, avaritiæ prætextu? Res familiaris, inquiunt, nostra duplicem mensam non fert. Audisti hactenus, Christianæ lector, gulæ lenociniis epularum permixtionem fucari. In præsens avaritiæ fraudibus epulas simplices apponendas esse inaudis Illi, ut corpus saginent suavius carnes, & pisces una comedunt. Hi ne crumena damnum subeat, omnes domesticos simplices carnium escas manducare volunt. Qui sunt hi œconomi? Ignoras? Qui bacchanaliorum tempore in ludis, luxu, pompis, conviviis profanisque paganorum diverticulis patrimonium effundunt, prodigunt. In Quadragesima vero criminosam affectant parsimoniam, quæ Divinæ abstinentiæ legem contemnit, conculcatque. Cohibeant

beant gulam, ambitionem, libidinem: sobrietatem in victu, & vestitu servent; & illico res familiaris ditior evadet, patrimonium læsum instaurabitur. Carnes necessitate vera cogente comedant illi, sed ut infirmi, separatim, & soli, ne aliis scandalo sint, ut S. Carolus Borromæus, aliique Patres docent.

CAPUT III.

Dispensationes hodiernæ carnium edendarum sacro Quadragesimæ tempore concessæ maxima in parte nullæ sunt ob defectum legitimæ causæ.

I. HOC est potissimum causæ caput. Opponent, de hoc in Pontificio Rescripto nec verbum occurrere. Quod verum habet, sed illud altius inculcatur in utrisque Litteris Apostolicis ad omnes Romanæ Ecclesiæ Episcopos datis. Quin Santissimus Pontifex in primo Diplomate *Non Ambigimus* acerbissimo dolore se tactum fatetur, quod fere obsoleverit quadragesimalis jejunii observantia ob nimiam dispensandi facilitatem. *Nos sane*, inquit, *quibus in hac sublimi Apostolicæ procurationis specula constitutis undique gentium nuntii afferuntur, lacrymis satis deplorare non possumus, Augustissimam quadragesimalis jejunii observantiam, ob nimiam, nullis legitimis urgentibus causis, ubique indiscriminatim dispensandi facilitatem, plane sublatam esse: ita ut Orthodoxæ quidem Religionis cultores merito querantur.*

II. Nos fuso calamo argumentum hocce dispeximus in opere vulgari sermone scripto *La Disciplina Antica, e Moderna della Romana Chiesa intorno al Quaresimale Digiuno*. Ibi perpetuo commentario utrasque Apostolicas Litteras *Non Ambigimus, & in Suprema* interpretati sumus. Porro occasione exponendi præsentis Pontificii Rescripti communi utilitati opportunum atque expedientissimum fore duxi summæ necessitatis punctum versare. Quæ in laudato opere latius hoc de argumento dixi, paucis hic perstringam. Dicant

morosi Critici, me actum agere : nihil moror. Communis utilitas, non istorum censuræ, me sollicitum habet. Quid quod in illorum manus liber iste incidet, ad quas fortasse non perveniet alter. Scio abusum, seu corruptelam Dispensationum adeo inveterasse, ut exigua sit futuri profectus spes. Sed nostrum est legem Dei, & Ecclesiæ exponere, Dei pœnitentiæ spiritum infundere, & corda immutare. Rem ingrediamur.

§. I.

Rationum momenta adversus hodiernas carnium edendarum in Quadragesima concessiones. Medicorum, & Parochorum facilitas criminosa.

III. UT quisque evidentius percipiat, nullas communiter esse edendarum carnium concessiones in Quadragesima dari solitas, nonnulla in antecessum præmittam oportet. Et principio illud est præ oculis habendum, gravissimam esse jejunii Quadragesimalis legem. Hanc appellat S. Ignatius Martyr *Epist. ad Phil.* (aut quicumque sit istius Epistolæ Author) Christi abstinentiæ similitudinem. *Quadragesimam nolite pro nihilo habere. Imitationem enim continet Domini conversationis*. Tertullianus *de Resr. car. Sacrificia Deo grata dico jejunia*. S. Basilius or. 2. *Jejunemus, ut Passionis Christi participes simus*. S Hieronymus *Basim virtutum.* Sileo aliorum Patrum prolixiora encomia.

IV. Penitius legis istius gravitatem, atque necessitatem deprehendes, si in memoriam revocaveris ejusdem originem & principia. Ipsum naturæ jus jejunium absolute spectatum præcipit, quatenus instrumentum est peridoneum concupiscentiæ subigendæ rationis fræno, ut fuse *loc. cit.* palam feci. Hanc legem in veteri, novoque Testamento Deus rogavit. Ecclesia tempus, in quo jejunandum sit, determinat, ut in Quadragesima, in quatuor anni temporibus. Cæterum jejunium in communi ipso naturæ jure præscriptum est, ut cum

cum S. Thoma docent Theologi. Heinc est, quod majores nostri, nisi infirmos, & quidem graviter, ab esurialibus escis eximebant in Quadragesima. Quid, quod Ecclesia Græca nec ipsis graviter ægrotantibus carnium esum permitebat? Balsamon Patriarcha Antiochenus in Responsis ad Patriarcham Alexandrinum hæc scribit. *Carnes enim, vel caseum, aut ovum attingere non fuerit concessum, licet extremam efflet animam, neque in magna Quadragesima, neque in qualicumque Mercurii, vel Veneris die. Sufficit enim ei, qui necessario per aridorum esum magnificare debet dies Mercurii vel Veneris, per oleum, vel pisces morbi acerbitatem mitigare.* Quem displinæ rigorem obtinuisse anno 1336. narat Mathæus Balastarus Canonista Græcus. Disciplina Ecclesiæ Occidentalis mitior. Nonnisi tamen in gravi, evidentique infirmitate carnium esum permisit Quadragesimalis jejunii tempore. Opportuna sunt Concili Toletani VIII. verba. Can. 9. *Quisquis absque inevitabili necessitate, atque fragilitatis evidenti languore, seu etiam ætatis impossibilitate, esum carnium diebus Quadragesimæ præsumpserit attentare, non solum reus erit Resurrectionis Dominicæ, verum etiam alienus ab ejusdem sancta communione.*

V. Prima ergo permittendarum carnium jejunii tempore ratio, est corporis sanitas, a gravi nocumento, quod cibi esuriales inferre queunt, præservanda. Sed distinguenda est corporis sanitas ab ejusdem conflictatione, atque concupiscentiæ refrænatione. Cibi esuriales eo pertinent, ut reapse cupiditatum vim extenuent, humores evacuent, corpus torqueant, ipsasque vires carnales moderate ad tempus debilitent, ut inde tamen firmior tum corporis, tum animæ valetudo succedat. Nonne medica purgatio corporis vires extenuat, ut reparet? Præfata incommoda, quæ sunt proximi jejuniorum fructus, opponunt voluptarii Christiani, ut sanitatis hostes. Hæc ut evitent, dispensationem impetrant. Quod perinde est, ac si dicerent: Quia jejunium gulæ non arridet, carnium postulamus concessionem. Necessitas ergo aut expellendi morbi, aut præservandæ sanitatis a probabili futu-

futuro incomodo, unica est ab escis esurialibus dispensandi ratio.

VI. Et ne opponere valeant Theologorum non esse judicium ferre de corporum sanitate, lubet insignium Medicorum auctoritate, quæ indicavimus, confirmare. Perdoctus Paulus Zacchia *lib. 5 tit. 1. q. 5. Non quilibet morbus legitime a jejunio excusare potest. Neque etiam idem morbus, qui ab una obligatione solvit, ab omnibus solvere potest.* Quin addit non omne sanitatis incommodum ab ipso jejunio derivatum sufficiens esse dispensandi momentum. *Ante omnia*, pergit ibidem, *admonendum primo: non omne sanitatis incommodum a jejunio proveniens, illico hominem a jejunio excusat: Nam vix dici potest jejunare, qui ex jejunio nullum perceperit corporis incommodum: Idcirco enim jejunium definitur maceratio, seu afflictio corporis.* Heinc Medicos admonet, ne continuo a jejunio dispensent ob quodlibet incommodum. Quædam edulia esurialia sanitati obsunt, secus alia. Non illico carnes concedant, sed jejunii cibos quærant salubres. *Ex quibus discant tam Medici, quam eorum consultores, non esse petendam absolutionem a jejunii obligatione, illico, atque læsum quis se sentiat a jejunio; sed potius quærendum, an aliqua ratio jejunandi sit, quæ sit magis salubris, quam præterita. Sunt enim qui ab aliquo cibo particulari in jejuniis consueto noxam percipiunt: hi si hunc abusum omiserint, jejunium de cætero commodissime servare possunt. ibid.* Tandem concludit summo studio invigilandum Medicis esse, ne a voluptariis Christianis illudantur. Recogitent serio varios esse morbos, quorum unus carnes, alius lacticinia, alius plures comestiones, servato ciborum delectu, alius omnia simul postulat. *Videant ergo Medici, ac rigorose insistentes examinent, an aliquid simile irrepere possit in his, qui jejunare obligati, ab ea obligatione se eximere student hujusmodi illegitimis excusationibus .... Non enim quivis morbus a quavis jejunii conditione excusare debet indifferenter: sed aliter quidem ab esu carnium: aliter ab esu tantum ovorum, non carnium: aliter ab unitate comestionis, aliter ab hora refectionis, aliter*

ter ab omnibus simul immunem reddere hominem potest. ibidem

VII. Alter non minus celebris Medicinæ professor Condronchius Hispanus in sua *de Christ. medend. rat.* apud Hecque *p* 1 *c.* 32. præfatam doctrinam confirmat. *Medicus perperam, & inique agit, cum se valetudinario, & morboso, vel debili, qui se ovis, & lactariis cibis tueri facile potest, esum carnis etiam concedit, maxime in Quadragesima.* Similia docet laudatus Hecquet, & Theologus Pasmans prævaricationis damnat tum concedentes, tum utentes manducandarum carnium facultate falsis prætextibus extorta. *Prævaricantur quam plures, qui ex præpostera valetudinis cura esum piscium sibi officere illico causantur: & ideo ad abstinendum carnibus se non obstringi dicunt: prævaricantur inquam, etsi Medicos consulant, a quibus schedulas, quibus impetrant facultatem edendi ova aut carnes, obtinent, vel saltem extorquent. Neque a violati Jejunii peccato immunes sunt ejusmodi Medici, qui indulgentius, quam par est, agunt cum multis, v.g. Nobilibus. De Jejun. Thes.* 5.

VIII. Duo heinc colligas velim. Alterum, Dispensationem non egredi necessitatis confinia. Quemadmodum nulla est, si absque gravi, & manifesta causa ab universa jejunii lege dispensat: ita nulla est, si carnes impertit, quando solis lacticiniis, vel si lacticinia concedit, quod solis eduliis jejunii subveniri Christianorum incommodis valet. Alterum, nullas communiter esse maxima in parte hodiernas a quadragesimali abstinentia dispensationes. Vix quatuor in centum eorum, qui dispensantur ob fastidium edulii esurialis, vera necessitate premuntur. Norunt hoc Medici, sed causantur fraudes Christianorum, qui exaggerant incommoda, falsosque prætextus allegant. Norunt Confessarii, & Parochi, sed reponunt, se attestationibus Medicorum niti. Et Christiani opipare edunt utriusque Medici suffragiis muniti. Omnes plus, minusve prævaricantur, & vicissim variis ducti respectibus ad peccandum se se incitant, urgentque.

IX. Experientiam consulamus. Qui sunt, qui facultatem carnium edendarum in Quadragesima obtinent? Divites,

No-

Nobiles, formosuli, & thorosuli, qui toto anno sani sunt; & potissimum bacchanaliorum tempore, qui diu, noctuque nil intentatum negligunt, nullumque non movent lapidem, ut sanitatem lædant, prodigant. Quadragesima recurrente ad omnia sani sunt: solum ad jejunandum infirmi. Ex tanta piscium diversitate nihil occurrit illorum stomacho consentaneum. Fac pisces omnes etiam delicatos, etiam saluberrimos tibi esse infestos: non ne præsto sunt pulmenta plurima, & innumera herbarum, fructuumque genera? Sint quoque ista omnia minus congrua: an non abundant lacticinia, ex quibus tot selectæ, suavesque epulæ compinguntur? Escis ex puro, putoque lacte coagmentatis vivunt plures menses homines delicatissimi, & valetudinarii, qui morbo ethico obnoxii sunt. Et ut a mortifera scelerum infirmitate convalescant, nihil tot escarum illorum stomacho opportunum est, nihil salubre? Quis ratione præditus tantum adfirmaverit paradoxum? Ergo, experientia teste, nullæ communiter sunt facultates edendi carnes in Quadragesima, ob solam edulii esurialis fastidium concessæ.

X. Nec communiter Medicorum, aut Parochorum excusationes consistunt. Quoniam, aut ignorant Medici statum Christianorum, qui schedulas testimoniales petunt, aut secus. Si primum peccant, quod testimonio jurato adfirment morbum, de quo minime sibi constat. Si secundum, certius peccant. Falleris, inquiunt: nostrum est valetudinariorum incommoda audire, & juxta Professionis regulas judicium ferre. Si falsum narrant, ipsi viderint. Vah turpem illusionem. Cœci isti sunt in Meridie. An non vident, manibusque tangunt, sanos, robustosque esse homines, qui carnes vescendas petunt? An ignorant, pisces plurimos ipsis carnibus salubriores esse, ut mox palam faciam? Ineptiora sunt Parochorum effugia. Hi quippe sunt, & dispensatores, & consultores. *De utriusque Medici consilio.* Si fidere Medicorum attestationibus Parochi omnino deberent, frustranea esset dicta clausula *de utriusque Medici consilio.* Pastorum potissimum interest internoscere oves suas, earumque

que statum. Ignorare istarum indigentiam grave crimen Ministerii proprii est. Si ergo sanos noverint Parochianos, qua conscientiâ illis carnium esum permittunt? Odium, inquis, invidiam, persecutionemque subirem extremam, si habito Medicorum testimonio, dispensationem negarem. Numquid tantum calamitatis & indignationis ipse mihi parabo? Tantos adversarios in me ipse concitabo? Hæ voces, non Pastorum, sed mercenariorum: In hos invehitur Dominus per Jerem. *c.* 10. *Stulte egerunt Pastores .... Propterea non intellexerunt, & omnis grex eorum dispersus est*. Item *cap.* 50. *Pastores eorum seduxerunt eos*. Item per Ezechielem *cap.* 34. *Væ Pastoribus Israël, qui pascebant semetipsos*. Et per Isaiam. *cap.* 56. *Canes muti non valentes latrare. videntes vana, dormientes, & amantes somnia, ... Ipsi pastores ignoraverunt intelligentiam: omnes in viam suam declinaverunt, unusquisque ad avaritiam suam*. Qui tanto pectore non sunt instructi, quo & odium, & persecutiones tolerare, & gregem ab ursis, & lupis defendere non audent, ovium regimen non suscipiant.

XI. Pater Michael Elizalde Soc. J. Hispanorum Theologorum Sapientissimus in suo opere *de Reg. Mor:* 2. *p. lib.* 6. *q.* 17. *§.* 11. docet in hoc negotio potiores partes Parochi esse. Salus quippe animæ excellentior est corporis sanitate. „ Duæ ergo scientiæ, cognitionesque in utroque Medico desiderantur: alia corporis, alia animæ. Hanc jure supponit „ Ecclesia in Parocho. Nam bonus Pastor, & qui Mercenarius non est, cognoscit oves suas, & ob hoc ejus licentiam requirit. Quare licentia ista non est clavis gravis „ potestatis, sed clavis scientiæ saltem principalius. Nec „ item pendet a sola scientia, cognitioneque Medici corporis: „ cum in hac re solum sit Parochi, scilicet videre quid Medicus „ corporis existimaverit, & subscribere ejus dicto. Tractatur „ itaque de duplici salute, corporis quippe, & animæ: & „ ideo utriusque Medici judicium requiritur, & potior est „ Medicus animæ: & si huic unum, alterum illi videre„ tur: & invaletudo corporis aliqua peteret, Petrum non

 „ je-

„ jejunare, ſed lætari, & epulari : multitudo autem pec-
„ catorum ejus magna pœnitentiam poſtularet : item ſi in
„ concupiſcentiis totus arderet, & in magno eſſet periculo;
„ poſtponi corpus debet & Medicus ejus, & Medico ani-
„ mæ ſtandum eſt, & jejunandum, & corpus affligendum,
„ & caſtigandum, quouſque in debitam ſervitutem rediga-
„ tur : nec animas noſtras, ideſt vitam noſtram, pretioſio-
„ rem facere debemus, quam nos, ideſt quam ſalutem ani-
„ mæ noſtræ, ideſt noſtram „.

XII. Ob oculos ergo Medici, & Parochi ſibi proponant, Sanctam Matrem Eccleſiam non eo inſtituiſſe jejunia, ut homines efficeret illo ipſo, quo jejunant, tempore, robuſtiores, formoſiores, vegetioreſque, ſed ut affligeret animas, concupiſcentiam cohiberet, carnem comprimeret. Recogitent ſe tot criminum reos conſtituere, quot homines a delectu ciborum, abſque gravi, & legitima cauſa, abſolvunt. Scandalum ſerio meditentur, quod illegitimis diſpenſationibus pariunt. Sciant non alio validiori frœno indomitam concupiſcentiam ſubigi, quam moderata cibi ſubtractione. Contra verò : *Incraſſatus, impinguatus, dilatatus, dereliquit Deum factorem ſuum, & receſſit a Deo ſalutari ſuo. Deut. 32.* Quæſo altius animo imprimant, duo eſſe vitiorum genera, quæ homines ad inferna detrudunt. Concupiſcentia carnis, & divitiarum. De hac alibi : de illa nunc. Quænam itaque effrenis concupiſcentiæ immaniſque luxuriæ efficacior cauſa, validiuſque fomentum, niſi gula, niſi ſaturitas? Clamat Dominus per Jerem. *c. 5. Saturavi eos, & mœchati ſunt, & in domo meretricis luxuriabantur. Equi amatores & emiſſarii facti ſunt. Unuſquiſque ad uxorem proximi ſui hinniebat.* Inclamat Propheta Ezechiel. *Hæc fuit iniquitas Sodomæ ſororis tuæ, ſatietas panis, & abundantia.* Plenæ ſunt Scripturæ ſanctæ ſimilibus teſtimoniis. Patres ſancti volumina hoc de argumento ſcripſerunt. Unum S. Auguſtini textum apprime opportunum dumtaxat huc tranſcribo ex *ſerm. 2. Dom. 1. in Quadrag. Moyſes ergo quia jejunavit, Deum vidit: Populus quia manducavit, idola fabricatus eſt. Sed quid de*

de Moyse & multitudine Israelitica loquar? Princeps ille humani generis Adam quandiu jejunavit, in Paradiso fuit; ubi vero comedit, ejectus est de Paradiso. Et qui in Paradiso Dei virgo fuerat, ejectus de Paradiso cognovit uxorem. Semper enim juncta est saturitati lascivia. Vicina sibi sunt venter, & genitalia, & pro membrorum ordine ordo vitiorum intelligitur. Ejecit ergo nos de Paradiso cibus, reducat esuries, reducat jejunium. Sed missis Scripturis, & Patribus; qui sunt; qui communiter quadragesimalis abstinentiæ legem violant? Nonne fornicatores, luxuriosi, voluptarii, & impudentiores peccatores? Porro isti præ omnibus pœnitentiæ corporalis, & severioris abstinentiæ fræno atque jejunii medicamine magnopere indigent. Ergo Medici, & Parochi non modo proprii ministerii prævaricatores fiunt, dum illegitimas dispensationes impertiunt, non modo in Ecclesiæ leges peccant: sed crudelitatis & inhumanitatis fontes evadunt, dum videntes fratres suos incendio concupiscentiæ, & pice sulphureque luxuriæ ardere, exuri, non aquam porrigunt, ut ignem extinguant, sed adipem, & pinguedinem aspergunt, ut crudelius, & immanius ardeant, æternumque pereant.

§. II.

Christianorum præjudicia & effugia. Edulia esurialia non sunt noxia, sed consentanea sanitati.

XIII. P*Rimum præjudicium*, quod mentem Christianorum occupat, est immoderata & effrenis hujus vitæ cupido, quæ carnis macerationem, & concupiscentiæ refrænationem tamquam sanitatis hostes effingit. Quare Seneca ipse scribit *epist.* 101. *Excutienda vitæ cupido est, discendumque nihil interesse, quando patiaris, quod quandoque patiendum est. Quam bene vivas referre, non quamdiu; sæpe autem in hoc esse bene, non diu.* Vanus amittendæ sanitatis amor, omnium in hac causa malorum origo est. Heinc de-

liciæ, & ventris idololatria. *Hujuſcemodi enim* (inquit Paulus ad Rom. 16.) *Chriſto Domino noſtro non ſerviunt, ſed ſuo ventri*. Iſti aperti hoſtes ſunt Evangelii Chriſti, & Crucis ſubdit idem Apoſtolus ad *Philip*. 3. *Multi enim ambulant, quos ſæpe dicebam vobis (nunc autem flens dico) inimicos Crucis Chriſti, quorum finis interitus, quorum Deus venter eſt*. Viridis coloribus hos depingit Tertullianus *lib. de jejunio. cap.* 16. & 17. ubi Chriſtianos iſtos Ethnicis pejores aſſerit. *Ethnicus idolo gulam mactat: Tu Deo non vis. Deus enim tibi venter eſt: & pulmo templum, & aqualiculus altare, & Sacerdos cocus, & Sanctus Spiritus nidor, & condimenta Chariſmata, & metus Prophetia.... Apud te Agape in cacabis fervet, Fides in culinis calet, Spes in ferculis jacet*.

XIV. Nimium itaque tuendæ ſanitatis ſtudium eo homines malorum præcipites agit, ut perpetuis blanditiis, atque illecebris carnem nutriant: & unde longiorem ſibi parare vitam homines credunt, breviorem efficiunt. Iſtius porro generis homines Evangelicum jugum omnino excutiunt, nihilque ipſis penoſius eſt pœnitentia, abſtinentia, carniſque maceratione. Quare extra viam ſalutis perpetuo ambulant, & propriæ converſioni, & ſaluti januam ſibi claudunt. Quæ enim ad amicitiam redintegrandam cum Deo viam parant, ſunt fletus, maceratio corporis, jejunia, & ab illecebris, blanditiiſque abſtinentia. *Convertimini ad me in toto corde veſtro in jejunio, & in fletu, & in planctu*. *Joel.* 2.

XV. *Alterum Præjudicium* eſt, eſuriales eſcas corporis ſanitati atque adeo longiori vitæ infeſtas eſſe. Quod erroneum præjudicium promovere ſtuduerunt Leonardus Fuſchius, & Janus Cornarius Catholicæ Religionis deſertores. Iſtorum futilia commenta penitus labefactarunt non Theologi modo, ſed Medici Catholici, quos inter Paulus Zacchias *lib.* 5. *tit.* 9. 2. ubi & hæreticos & catholicos quoſdam Medicos in Epicuro potius, quam in Hypocrate, & Galeno verſatos refellit, carpitque. *Hæc*, inquit, *& alia, quæ impia, ac temeraria procacitas effutire docet contra jejunia, nonnulli Medici, aliique Hæretici objiciunt, vel objicere poſſent: Quæ*

tamen

tamen cum omnia, ac singula, vana, futilia, insulsa, ac ab omni veritate sint alienissima; firmanda haec conclusio est: ieiunium & animae & corpori esse proficuum & salutare. Sanguinem purum, defoecatum, mediumque, crassum inter, & subtilem piscium esum progignere Galenus testatur *lib. de suc. bon. cap.* 9 *Piscium universorum propemodum succus bonus est.* Maritimos potissimum pisces praefert, & ex illis eos, qui pinguedine carent, squamisque teguntur. *Culpa enim prope omni vacant, quicumque in mari versantur, pelagii, saxatiles: tales igitur sumpsisse perpetuo tutissimum fuerit.* Non minus salubres ejus pisces asserit, ac aves. *Aves autem, & pisces ferme omnes boni succi censentur.* Heinc Galenus infert piscium esum non modo esse facilis digestionis, sed corporibus saluberrimum. *Alimentum, quod ex saxatilibus sumitur, non modo ad coquendum est facile, sed hominum etiam corporibus saluberrimum, ut quod sanguinem medium generat .... sanguinem laudatissimum progignit. De anim. facul. cap.* 26, & 28. *apud cit. Zacch.* Animadvertit laudatus Zacchias, & post ipsum Hecquet, antiquos celebrioresque Medicos piscibus, non carnibus aluisse aegrotos. Quam ob rem hodiernos Medicos vellicat Cardanus, quod infirmos suos carnibus alant. Nec aliam excusationem *Zacchias* allegat, nisi pusillum animum. *Cur vero nos pisces nostris aegrotis interdicamus, dictu difficile est, nisi confiteamur nos in multis esse antiquioribus timidiores. lib.* 5. *tit.* 1. *q.* 2. Terrestria animantia contagio, morbisque gravissimis obnoxia sunt, secus pisces. Ex quo ortum est proverbium illud: *Sanior es pisce.* Quare in hodiernos Medicos his verbis Zacchias invehitur. *Quid tantopere carnes in cibis suis verbis extollunt carnivori isti recentiores Medici? loc. cit.* Legant isti Plutarchum Ethnicorum doctissimum *lib. de tuend. valet.* Legant Lancisium nostrum pariter doctissimum de mortibus subitaneis, adversus quas efficacius remedium sobrietate, & parsimonia haud potuit reperire.

XVI. Sed Medicis missis, quorum tamen in hac causa judicium magnae est authoritatis; pauca ex sacra Theologia

gia promam. Et primum Quadragesimalem abstinentiam Ecclesiæ suæ organo Deus præcipit. Qui hanc supra vires effutiunt esse, vel sanitati incommodam, in Deum ipsum blasphemant. Ignorat ne ille, quid ferre hominum humeri valeant? An ne tyrannidis, & crudelitatis arguendus, quod impossibilia jubeat? Catholicorum nemo tam perverse de Deo sentit. Legem jejunii pleno ventre plures exaltant, sed opere & legem, & Deum contemnunt. Illis molestum jejunium est, qui in vitiorum cœno volutantur, qui gulæ & concupiscentiæ mancipia sunt, quique voluptatis lue inquinati gustare sacræ inediæ saporem nequeunt. Cæterum Quadragesimale jejunium, non modo jugum est hominum viribus consentaneum, sed instaurandæ prostratæ sanitatis pharmacum est. Moderata fame, sitique, lautiorisque victus subtractione palatum exasperatur, caro torquetur, appetitiones reprimuntur. Sed sobrietas hæc, & maceratio & sanitatem quam invenit firmat, & deperditam instaurat. *In multis enim escis erit infirmitas*, inquit Salomon *Eccl. c.* 37. Addit ibidem. *Propter crapulam multi perierunt: qui autem abstinens est adjiciet vitam*. Item cap. 31. *Sanitas est animæ & corporis sobrius potus*. His effatis plenus est liber Ecclesiastici. Quare Ecclesia canit in publicis precibus. *Adesto Domine supplicationibus nostris, & concede, ut hoc solemne jejunium, quod animabus, corporibusque curandis salubriter institutum est, devoto servitio celebremus*. Quid si Patrum testimonia afferre vellem? Pauca cursim delibabo. Pronuntiatum Ambrosii omnium animis insculptum vellem. Neminem vere sobrium, jejunatoremque apoplesiæ ictu correptum asserit *lib. de Elia & jejun. cap.* 8. *Jejunium est infirmitatis levamen, alimentum salutis. Nemo in cruditatem jejunando incidit. Nullus per continentiam ICTUM sanguinis sensit*. S. Basilius omnium Græcorum Patrum, ut ego quidem arbitror, eloquentissimus, tanta argumentorum copia hanc veritatem evincit, ut omnes gulæ advocati obmutescant necessum est. Pauca transcribo ex *homil.* 1. *de jejunio*. *Ne causeris corporis infirmam valetudinem. Ne dixeris jejunium, te ferre*

ferre non posse. Neque enim mihi istas excusationes profers. Sed juxta proverbium scienti loqueris, nimirum Deo, quem nihil fugit. Age dic mihi: jejunare non potes: & potes expleri eduliis? Potes conficere corpus escarum pondere? Atqui infirmis non variam ciborum copiam, sed inediam, & abstinentiam a Medicis solere præscribi scio. Qui fit igitur, ut cum ista poscis, illa te non posse causeris? Utrum ventri facilius est tenui. victu transmittere noctem, an copia ciborum gravatum iacere? Immo nec iacere quidem, sed crebro huc, & huc verti distentum, ac gementem. Nisi forte simul dicturus es illud, quod Naucleri facilius servant Navim sarcinis onustam, quam eam, quæ ad cursum expedita est ac levis: nam oneris magnitudine gravatam, quamvis exiguus fluctus adoriens demergit. Contra, quæ modicis sarcinis temperata est, facile suffert undarum impetum: eo quod nulla res impediat eam, quominus fluctum in altum surgentem superet. Eumdem in modum & hominum corpora assidua expletione degravata facile a morbis demerguntur. Cæterum, quæ facili, levique utuntur alimonia, non modo malum, quod ab imminente morbo expectabatur, veluti tempestatis assaltum, effugiunt: verum etiam præsentem iam ægritudinem veluti turbinem quemdam exorientem discutiunt. Lege Joannem Chrysostomum *Fer.* 4. *in cap. ieiun.* Hieronymum *lib.* 2. adversus Jovinianum, cæterosque omnes.

XVII. *Tertium præjudicium* est, ea, quæ hactenus produximus momenta, id dumtaxat evincere, opportuna jejunia fuisse priscæ ætatis hominibus robustioribus, longiorisque vitæ. Imbecillior nunc natura est, vitaque brevior. Quamobrem Antiquorum abstinentiam, severaque jejunia ferre hodierni homines nequeunt. Quid ergo vetusta priorum sæculorum monumenta produntur, ut hujus miseræ ætatis homines jejuniorum severitate opprimantur? Stultitiæ arguit Salamon opinationem hanc. *Quid putas causæ est, quod priora tempora meliora fuere, quam nunc sunt. Stulta est enim ejusmodi interrogatio? Eccles.* 7. Et sane antiquitatis crassam produnt ignorantiam illi, qui autumant, arctiora nunc esse humanæ

vitæ

vitæ confinia, quam fuerint tempore, quo Christus ipse quadragesimalis jejunii exemplum posuit. Livius mortem M. Tullii narrans, hæc scribit. *Vixit tres & sexaginta annos, ut si vis abfuisset, ne immatura quidem mors videri possit.* Imperator Augustus longiorem omnium aliorum Cæsarum vitam protraxit. Vixit quippe 76. annos. Quænam illius epulæ? Audi Svetonium in ejus vita. *Cibi minimi erat, atque vulgaris fere, secundarium panem, & pisciculos minutos, & caseum bubulum, manu pressum, & ficus virides, biferas maxime appetebat, vescebaturque, vini quoque natura parcissimus erat.* Sed Senecam audiamus, qui brevi sermone plura comprehendit, quæ pudore perfundere Christianos, eosque veluti ex amentiæ somno excitare deberent. *Audies plerosque dicentes: a quinquagesimo in otium secedam. Sexagesimus annus ab officiis me dimittet. Et quem tandem longioris vitæ prædem accipis? Quis ista, sicuti disponis, ire patietur? Non pudet, te ad reliquias vitæ, te tibi reservare, & id solum tempus bonæ mentis destinare, quod in nullam rem conferri possit? Quam serum est, tunc vivere incipere, cum desinendum est. Quæ tam stulta mortalitatis oblivio in quinquagesimum, & sexagesimum annum differre sana consilia, & inde velle vitam incboare, quo pauci perduxerunt?*

XVIII. Verum quid prisca quæritamus, si quæ ob oculos sunt patefaciunt, nos neque in longitudine vitæ, neque in ferenda severiore abstinentia, Inediaque, antiquis esse inferiores. Conferatur vita agricolarum, servorum, operariorum, nautarum, militum, cum priscorum laboribus, & conatibus. Severissima erat primæ ætatis aureæ Christianorum Disciplina. Cibus parcus; & vilis, severa jejunia, juges preces, aspera cilicia. At numquid mitior est tot sacrorum Ordinum Disciplina? Numquid tot Congregationum Benedictinorum, Camaldulensium, Carthusianorum, Trapensium, aliorumque innumerabilium Monachorum jejunia, abstinentiæ, vigiliæ nocturnæ, diurnæque, non æquant antiquorum mores? Quid de immensa Sanctissimi Patriarchæ Francisci sobole dicam? An lautior victus, mollior lectus, splendidior

dior vestitus Cappucinorum, Reformatorum, Alcantarinorum, aliorumque florentis Disciplinæ Institutorum, quam fuerit victus, vestitus, lectus primorum fidelium? Ubi vero provectior senectus, ubi firmior sanitas, ubi robustiores vires, quam in his sacris Cœnobiis? Ubi tot septuagenarii, octogenarii, & nonagenarii? Desinant ergo gulæ, & voluptatis vindices vitæ brevitatem viriumque imbecillitatem obtrudere, ut se a sacro Quadragesimali jejunio eximant. Desinant in populo Dei scandala serere, & sanctissimis Ecclesiæ præceptis invidiam conflare, ut heinc excusandæ propriæ gulę, & voluptatis prætextus captent.

§. III.

Medicorum schedæ, Parochorum dispensationes communiter a culpa non eximunt dispensator.

XIX. NObilior Christianorum pars sub initium Quadragesimę ab utroque Medico facultatem comedendi carnes postulat. Qua concessione obtenta, non minus se securos in conscientia reputant, ac illi, qui diploma a Principe impetrant non solvendi tributa. Theologi Medicos, Medici Casuistas arguunt nimię facilitatis in eximendis a lege fidelibus. Sacri Canones adversus Medicos *dist.* 5. *can. contraria* hęc habent. *Contraria studiose sunt Divinæ cognitioni præcepta Medicinæ. A jejunio revocant, lucubrare non sinunt, ab omni intentione meditationis abducunt. Itaque, qui se Medicis dederit, seipsum sibi abnegat.* Hoc idem adfirmat S. Ambrosius. *Contra Divinæ conditionis præcepta sunt ea medicinæ, quæ a jejunio revocant. in Psalm.* Ex Theologis celebris Theophilus Raynaudus *tom.* 10. *in sua Rosc. Med.* collapsę Quadragesimalis observantię Medicos accusat. *Certum est, sanctum per Quadragesimam abstinendi, ac jejunandi usum, non aliunde magis evizuisse in Ecclesia, quam ex laxitate per Medicos inducta: sive quod minus digne de hac praxi catholica sentirent, sive quod abblandientes iis, qui suam ignaviam TE-*

CTORIO necessitatis obducebant, per humanæ gratiæ cum Divina se collidentes captationem, & ob corporis statum optimum, quem Medici propositum habent, animam negligentes; parvi fecerunt legum sacrarum severitatem. Theologis concinunt Alphonsus de Fontechio, Baptista Condronchius, aliique celebriores Medicinæ artis Professores. Duo Medicorum genera distinguit perdoctus Paulus Zacchias. Alterum illorum, qui & suæ artis, & legis Christianæ æquæ ignari, minus salubria jejunia reputant. Alterum eorum, qui nomen sibi, & famam, & lucra, & patrocinia captare student. Lege Zacchiam laudatum *lib.* 5. *tit.* 1. *q.* 2. *n.* 1. Celebris Medicus *Hecquet* in suo Opere *de Dispensationibus* in disputationem vertit, utrum faciliores *Casuistis* Medici fuerint in laxanda jejunii lege. Contendit ille, severius de jejunio scripsisse Medicos, quam Casuistas, hosque laxiores dispensandi regulas præscripsisse. Dirimere in præsens hoc problema nolim, ut quod proposui continuo manifestem.

XX. Compertum itaque est, utriusque facultatis Professores non paucos reperiri, qui nulla legitima causa a jejunii lege dispensent. Quot sunt divitum, & nobilium Christianorum, qui in Quadragesima a carnibus abstineant? Nonne, ut cautissime loquar, major altioris conditionis hominum portio carnibus vescitur? Per quindecim & amplius integra Christianæ Religionis sæcula, solis ægrotis, quorum infirmitas gravis esset, & evidens, carnium esus concessus. Nullibi legitur, ob solam escarum esurialium nauseam, & fastidium, laxatam fuisse abstinentiæ legem. A duobus circiter sæculis, postquam novus opinandi modus sacram invasit Theologiam, obtinere abusus cœpit dispensandi fideles in esu carnium ob solum piscium, oleique fastidium, seu ob nocumentum, quod inde proficisci superstitiose pavent. Corruptela isthæc adeo inveteravit, ut Christiani divites, nobilesque, quasi dedecori sibi vertant a carnibus abstinentiam. Mirantur, obstupescunt, si videant prænobiles, divitesque solo sacro edulio vesci. Et tamen hi omnes sani sunt, & robusti ad forum, ad negotia, ad lites, ad ludos, ad omnia vitæ civilis munia. Por-

Porro vix istorum est, qui utriusque Medici consilio, & dispensatione carnes non comedat. Quis autem dixerit, hos omnes legitime dispensatos? Quis dixerit hos non esse legis Ecclesiasticæ vinculo devinctos? Evidens ergo est, Medicorum, & Parochorum dispensationes plurimas nullas esse.

XXI. Quam nunc excusationem dispensati, & dispensatores obtrudent? An ignorant ipsi corruptelam hanc? An manibus abusum non tangunt? An oculis non vident, non aliud communiter pro dispensatione exigi, quam quod postuletur. Opportuna sunt verba sapientissimi P. Michaelis Elizalde Soc. J. 2. p. lib. 6. q. 17. §. 11. „ Quicumque enim quærat, utrum „ ad jejunium teneatur, & an ab esu carnis abstinere debeat; „ ferme semper ab obligatione liberatur, & tot ferme sunt „ opiniones excusandi, quot rationes dubitandi. Satis notæ „ vulgaresque sunt opiniones, quas proinde referre, supervacaneum sit; & alios propter nocumentum salutis liberando, pauciores, miserioresque quidam sub obligatione relinquuntur.... illud mirum est, quod nihil promptius habent „ & magis in ore, *quam peccatum mortale*, consilium petenti in his, & similibus sæpe respondentes, ipsum non solum „ non teneri jejunare, sed peccaturum mortaliter, si jejunet. „ Imo adeo a recto distamus, ut homines etiam professione „ Theologi non vereantur aliquando dicere.... Medicum sibi „ dixisse, peccaturum se mortaliter, si jejunet, aut carne „ non vescatur. Et quid, rogo, non dicat similiter æger, „ Theologum sibi dixisse, moriturum se, nisi venam scindat? Haud enim opinor Hypocrates, & Galenus de peccato mortali magis tractarunt, quam Apostoli nostri de scissione venarum. Atque hæc tria citra aliam impugnationem demonstrant, quo in loco sint, & qualiter tractentur „ res conscientiæ, ac morum altissima, profundissimaque „ scientia „. Heinc concludit, magno in errore eos versari, qui sibi non peccare blandiuntur, quod utriusque Medici suffragio carnes manducent. *Quod vero multi causent, se habita licentia utriusque Medici, peccare non posse, falsissimum est,*

 ut

ut supra de Magistris ostensum est : & uterque Medicus peccare potest, & etiam qui sequitur. loc. cit.

XXII. Celebris Theophilus Raynaudus prolixa, & acri oratione primum in Medicos, qui nimia facilitate carnium esum concedunt in Quadragesima, quosque *Pecuinos & Cacomedicos* appellat : post in Confessarios, Parochos, & Superiores omnes, qui ejusdem facilitatis fontes sunt, invehitur. Tandem Christianos dispensatos perstringit, carpitque, quod Medicorum, & Confessariorum, seu Parochorum consilio mensas opipare in Quadragesima instruant. Medicorum, & Theologorum plures ad aurem, ad gratiam, ad ventrem loqui. Quapropter cum Nazianzeno *ventriloquos* appellat. Textum P. Raynaudi transcribo, eumque legendum commendo Authori libelli inscripti. *Giustificazione di più Personaggi*, de quo nonnulla infra. „ Non est plerumque securior *Medicorum spi-*
„ *ritualium* allegatio, intelligendo hoc nomine conscientiarum
„ arbitros, etiamsi Confessarios. Multi enim liniunt parietem
„ absque temperamento, consuuntque pulvillos. sub omni cu-
„ bito manus in exitium & suum, & eorum, quorum con-
„ scientiam onerant, *ac specie directionis implanant*. Itaque
„ nisi vera legis violandæ necessitas sit explorata: aut ita pro-
„ babilis, ut in propria causa, deposito sensu suo, standum
„ sit judicio prudentis, nec palpantis Directoris conscientiæ,
„ frustra ejus sensus allegatur. Neque vero est Confessario,
„ ex eo quod Confessarius sit, plus in hac parte potestatis,
„ quam cuivis probo, simul & docto viro ad præbendum
„ consilium de rebus ad conscientiam spectantibus idoneo. At
„ hos videmus, lugemusque *non raro ad gratiam loqui*, ac mol-
„ les sententias captare, & conniti, ut loquantur placentia:
„ quod in antiquæ legis Doctoribus sæpe improbat Dominus,
„ questus nominatim per Jeremiam, quod ab hujusmodi Do-
„ ctoribus egressa est pollutio super terram. *In superbiam, &*
„ *honoris appetentiam horum malorum Doctorum vaniloquium*
„ refert Author operis de malis Doctoribus. Cui corrupto ac
„ cœnoso fonti adjungitur, non raro, commodi a consulto
„ sperati illecebra, ut Author imperfecti in Matthæum *hom.*
„ 25.

„ 25. admonuit, fuffragaturque Nazianzenus (*orat. 1.*) *Ven-*
„ *triloquos* poft Origenem (hom. 7. in Ifaiam) appellans eos,
„ qui veritatem vel evertunt, ut affluant, unde faginentur.
„ Utinam illos confcientiarum arbitros nullos tales Doctrinæ
„ Chriftianæ propolas habeat Ecclefia. Quare in caufa, de
„ qua agimus, nemo fibi de Confeffarii vel Doctoris Theolo-
„ gi affenfu abblandiatur, fi certum habet, fe legi communi
„ parere, & citra notabile valetudinis damnum Chriftianam
„ abftinentiam obfervare. *tom. 10. de Rof. Median. pag. 514.*
„ *& feq.*

XXIII. Quid? Vacillabit confcientia noftra utriufque Medici fulta fuffragio? An Pontifex Summus aliud nobis onus imponit, præter utriufque Medici approbationem impetrandam? Numquid noftrum erit adverfus Medicos, Theologos, Parochos, & Confeffarios Tribunal erigere, in eofque fententiam pronunciare? Obediendum nobis eft Superioribus: minime examen inftituendum in eorumdem confilia, & fententias. Videant ne fuperbiæ fumo obducantur illi, qui juniores Theologos laxitatis accufant, affentationis, auræ mundanæ captandæ, & multitudinis conciliandæ avidos calumniantur. Hanc illufionem defcribit S. Bernardus *Epif. 7. Sed quid ad me? Ille viderit* (Difpenfator) *cui contradicere fas non erat: non eft Difcipulus fuper Magiftrum. Docendus, non docturus: Sequi debui non præire Præceptorem Auditor.* Quod fophifma fic refellit Abbas Sanctus. Si abfque examine Theologorum placita fufcipienda forent, quid S. Paulus clamaret? *Omnia probate, quod bonum eft tenete. Ab omni fpecie mali abftinete vos.* Quid clamaret Joannes? *epif. cap 1. Nolite omni fpiritui credere.* Et S. Bernardus fic iftos alloquitur. *Dic quæfo, fi dato in manus gladio, fuum te armari juffiffet in jugulum, acquieviffes? . . . Age ergo. Vide, ne forte fub prætextu obedientiæ in quippiam ei gravius infervieris. loc. cit.*

XXIV. Verum paulo preffius excutiamus iftorum prætextus. Et primum edifferant nobis, num quando Parochi, Theologi, Confeffarii jejunia, eleemofynas, preces, facrorum librorum lectionem: quando abeffe a Theatris, a ludis, a diver-

verticulis jubent : continuo ne illorum consiliis parent , & absque examine ullo, quæ præcipiunt , adamussim exequuntur? Quot effugia non excogitant , quibus cuniculis eludere non conantur eorumdem sententiam? Dum favent gulæ, ventri, & concupiscentiæ obediendum , obsequendumque. Si contra contradicant appetitionibus vanis, tum rationabile obsequium esse debet, nihilque excipiendum, nisi ad severitatem cupiditatis, & avaritiæ criticen exigatur. Quod obtrudunt , famæ detrahi Theologorum Confessariorumque, dum dicimus non omnibus indiscriminatim fidendum, Detractionis accusant Evangelistas, Apostolos , & Prophetas omnes. Et sane in Pastores, & Theologos invehitur Jeremias *c.* 23. *Væ pastoribus, qui disperdunt, & dilacerant gregem*. Item v. 11. 13. & 15. *Propheta namque, & Sacerdos polluti sunt, & in domo mea inveni malum eorum .... A prophetis Jerusalem egressa est pollutio super omnem terram*. Legatur integrum caput, immo legantur Prophetæ omnes. Quid si exemplis confirmare vellem, innumeros Theologorum suorum consiliis periisse? Vir ille Dei descriptus 3. *Reg.* 13. Jejunium fregit sane Propheta consulente , & tamen a leone occisus fuit . Nonne Accabus quadringentorum Prophetarum consiliis bellum aggressus fuit, qui tamen pœnas dedit, 3. *Reg. c.* 22. licet veros illos haberet Prophetas? Non propitior erit illorum eventus , qui Theologos auribus blandientes libenter audiunt, oderunt vero eos, qui gulæ cupiditati, & ventri bellum indicunt.

XXV. Expergiscantur ergo Christiani , & aliquando sapiant. Deus non irridetur. Jejunia necessaria sunt, quia peccasti: necessaria sunt, ne pecces. Debita ob patrata scelera contracta, solvenda Divinæ Justitiæ sunt. Æffrenis concupiscentia, quæ libidinis flammam accendere pertentat, comprimenda est. Quam impotens in te luxuria sit, quam vehemens concupiscentia, quam necessario sit adiiciendum jejunii frænum : non Medico, non Parocho , non Theologo , sed tibi soli exploratum est. Tu solus omnium tuæ ægestatis calentissimus. Quid ergo bonam fidem obtrudis, quid Theolo-

go-

gorum, Medicorumque authoritatem allegas ad excusandas excusationes in peccatis? Quid ignorantiæ velamen prætendis illecebris tuis? Ignorantia hæc voluntaria est, & affectata. Vellem omnium animis insitum effatum S. Bernardini Senensis. *In quolibet statu in Ecclesia Dei, & in quolibet reperies innumerabilem multitudinem ignorare, quæ illis sunt necessaria ad salutem, secundum statum suum: quæ ignorantia a culpa mortali non liberat, neque excusat. tom. 2. serm. 53. c. 1.*

CAPUT IV.

POSTULATUM II.

Archiepis. Compostel.

„ An ii, quibus concessum est vesci carnibus, possint in „ vespertina refectiuncula ea quantite carnis „ vesci, quæ jejunantibus permittitur.

§. I.

Rationes excitandæ quæstiunculæ.

I. ACuti Juniores conceptis terminis propositam quæstiunculam non versarunt. Id forte in causa fuit, quod minime reputaverint illi coniungi jejunium cum esu carnium posse. Abstinentiam a carnibus non minus reputarunt illi ingredi essentiam jejunii, quam formam substantialem compositi Physici. Et quemadmodum, sublata forma hac, deficit compositum, ita, sublata abstinentia a carnibus, impossibile jejunium judicarunt multi. Quamobrem cœnam, non cœnulam permittebant olim omnibus in esu carnium dispensatis. Nulla ergo illis occasio controversandi licita ne sit in vespertina collatione parvula carnis comestio.

II.

II. Principia tamen nonnulli, pauci tamen, ut suo loco dicetur, posuerunt, quæ ansam dederunt in examen vocandi præfatam quæstionem. Docent itaque Neoterici aliqui, nihil in serotino jentaculo ciborum qualitatem referre, sed quantitatem. Hæc, non illa, inquiunt taxanda est. Quare de eis omnibus escis, quæ licite comeduntur in prandio, manducari in collactione aliquid posse contendunt, dummodo quantitas servetur. Et quamquam hanc opinationem improbent vel ipsi laxiores Casuistæ, ut mox videbimus, tamen neque huic Patroni desunt. Eam defendit P. Patritius *Sporerius*, qui totus in stuporem actus, quod suus P. Layman oppositum doceat, exclamat. *Negant æque multi licere . . . Mirabile dictu! ipse Layman*. Tam alta erat P. Sporerio de benignitate P. Laymani existimatio, ut æquabili animo ferre haud potuerit tantam illius, hac in materia, austeritatem. Sed integer P. Sporerii textus rescribendus est ex Appendic. ad III. Præcep. Decal. sec. 2. pag. mihi 284. n. 32. „ Spectata Moderna consuetudine, præsertim in no„ stra Germania, jam diu tolerata, & plane invalescente, „ censeo, non tantum omnia prædicta *LICITISSIME* ab„ sumi in *collactione*, sed etiam omnino probabilem, & tu„ tam esse sententiam oppositam, nimirum in collactione „ vespertina jejunii *non esse attendendam qualitatem ciborum*, „ *sed quantitatem tantum* : adeo ut ex omnibus cibis, qui „ die jejunii licite possunt sumi in prandio, etiam. piscibus, „ leguminibus, placentis, ovis, lacticiniis &c. in quantita„ te modica & determinata, etiam liceat sumere in cœ„ na. Ita expresse docent Caietanus V. jejun. c. 1. in fin. „ dicens. *Non referre quid quis in serotino jentaculo sumat*, *si* „ *modum non excedat*. Et aliis citatis, Bonacina de *Legibus* „ *disput. ult. pun.* 3. *q.* 1. Et novissime noster Petrus Mar„ chant. Trib. p. 2. tract. 12. tit. 3. q. 3. dub. 1. his om„ nino verbis. Respondeo *ego in collatiuncula vespertina de* „ *qualitate cibi non esse altercandum*, *sed de quantitate dum*„ *taxat*. Fundor : *quia collatiuncula illa tolerata*, *vel per*„ *missa est ad aliquam confortationem naturæ propter infirmita*„ *tem*

„ *tem humanam : quid igitur refert , quo cibo illa confortatio* „ *fiat? Modo non excedatur , & cibus abstinentiæ ieiunii sit ac-* „ *commodatus &c. Ideo censeo, qualitatem cibi (modo ex probibi-* „ *tis in diebus ieiuniorum non sit) collationem non vitiare , si in* „ *quantite non excedatur*. Hæc ille.„

III. P. Sporer, hoc textu sui P. Marchantii descripto , viribus receptis, & flatu, iterum mirabundus se se ad suum P. Laymanum convertit, & hoc epiphonemate suam claudit orationem. *Ego miror, Patrem Paulum Layman alias tam bonum Germanum in hac SOLA materia Patriotis suis fuisse tam austerum*. Sic festive jocantur super iis, quibus æternæ salutis unicum negotium vertitur? In sacrarum ergo legum judiciis, in animarum tremendissimo regimine, favendum est *Patriotis suis*? Respectus & amor Patriæ habere hic locum debent? Nec quosdam pudebit, nos velut minus obsequentes in Casuistas ejusmodi arguere, si salvo erga eosdem obsequio, piaque excusata intentione, & animi simplicitate , tam inepta pronunciata deridenda lectoribus propinaverimus? Falso in patrocinium laxæ hujus opinionis Cajetanus asciscitur. Non fraudi, sed antiquæ consuetudinis inscitiæ talis allegatio adscribitur. Tempore Cajetani in disputationem vertebatur, posset ne in collatione vespertina aliquid panis, aut quidquam fructuum, vel herbarum sumi . Respondetque Cajetanus, non referre quid istorum sumatur , servata quantitatis mensura , ut infra dicetur . Ob huius consuetudinis ignorationem , etiam alii pro hac opinione Caietanum laudarunt. Inter primos, qui hanc laxitatem propagavit, fuit Martinus Bonacina plurium damnatarum Propositionum defensor. Pauci tamen illum sequuti sunt. Verum in semitam.

IV. Ex laudata doctrina hanc vi Probabilistici systematis argumentationem fortasse collegerunt aliqui, quæ postea excitavit propositum quæsitum. Probabilis sententia est, quæ docet non esse de cibi in collatione vespertina sumendi qualitate altercandum, disputandumve. Sed quisque omnium escarum, quas in prandio comestus est, in collatione sumere aliquid

valet, dummodo quantitatis taxatio servetur. Si prandii epulæ fuerunt pisces: si ex dispensatione aut consuetudine fuerint lacticinia, ova, & cætera ejusmodi; in collatione comedere poteris aliquid aut piscium, sive parvorum, sive magnorum, sive recentium, sive salitorum: aut lacticiniorum, puta unum ovum, aut aliquid casei, vel butyri. Heinc sic argui in Palestra Probabilistica potest. Hæc laudata sententia Probabilis est. Ergo licita. Probo majorem. Hanc opinionem defendunt quinque docti juniores Pasqualigus, Marchantius, Bonacina, Sporer, Bizozer. Sed opinio quinque Modernorum est Probabilis: ergo &c. Nec refert P. Turrianum benignissimum Probabilistam hanc opinionem reprobare, ut scandali, & temeritatis plenam; quia respondet P. Pasqualigus in proscripto opere de jejunio *Decis.* 115. P. Turrianus *sua consueta facilitate in censurandis opinionibus, etiam quæ nullam censuram merentur, vocat oppositam sententiam scandalosam, temerariam, & contra bonos mores.* Accedit quod post P. Turrianum hæc sententia nacta est alios duos Patronos, nempe PP. Sporer, & Marchant. Sunt itaque pro hac sententia sex Doctores Moderni. Imo etiam P. Basseus in flor. Theolog. v. jejun. 1. n. 9. Probabilem eam vocat: ergo aut Probabilis dicenda, aut improbandum Systema Probabilisticum. Præjacta Probabilitate ista, sic instauratur argumentatio. Juxta Probabilem sententiam omnes epulæ, quæ licitæ sunt in prandio, licitæ sunt, servata quantitate, in collatione vespertina. Sed carnium epulæ licitæ sunt, supposita legitima dispensatione, in prandio: ergo licitæ erunt in serotino jentaculo. Singulas expendamus propositiones. Major est certa. Facto enim nititur, quod pervium omnibus est. Non minus certa & evidens minor est. Consequentia autem legitima. Quid? Licet in collatione vespertina aut recens sorbere, aut assatum comedere ovum, & non licebit frustum carnis sumere? Si nutritionem spectes, an minus ova, quam carnes nutriunt? Insignium Medicorum sententia, ova magis, quam carnes nutrire. Et ut ut sit de hoc majori nutrimento, convenit penes omnes, ova magnopere alere, &, si recentiora sint, delicatam quoque comesturam

præ-

præbent. Quamobrem ægrotis porriguntur tamquam cibus valde nutriens, & facilis digestionis. Porro semel posita carnium comestione, quis inficias ire poterit, licitum esse tot carnium, quot lacticiniorum uncias comedere in vespertina collatione? Utriusque generis epulæ sunt in prandio æque licitæ: sunt in nutritione plus minusve æquales. Ergo qua probabilitate permissum est cujusque generis piscium, ovorum, lacticiniorum, moderatam quantitatem sumere in collatione serotina, eadem licitum erit comedere similem carnium quantitatem. Hæc, ut ego quidem arbitror, fuerunt instituendæ quæstionis propositæ argumenta. Nil quippe aliud occurrere potuit, quod excitandæ controversiæ ansam daret. Et sane admissa prioris sententiæ probabilitate, argumentatio inde elicita spernenda non esset; sed quam futilia sint omnia mox patebit.

§. II.

RESCRIPT. PONTIF.

„ Respondemus non licere, sed opus habere eo cibo, eaque
„ uti portione, quibus utuntur homines jejunantes
„ rectæ meticulosæ conscientiæ.

Origo, & progressus vespertinæ collationis.

V. DEmonstrare minime valeo quam sit & vetustæ, & recenti Disciplinæ *Pontificium Rescriptum* consentaneum, nisi rem ab ovo arcessam, atque tum levia, tum magna istius vespertinæ collatiunculæ incrementa patefaciam. Porro prima ejusdem vestigia in Monachorum collationibus, seu sacris lectionibus sero fieri solitis visuntur. Regula *Magistri* una ex antiquioribus prima est, quæ istius collationis indicia prodat *cap. 27. Nam & his ætatis diebus, cum ad nonam reficitur, sero, antequam compleant, binæ sufficiant omnibus potiones: ita tamen, ut antequam bibant,*

 orent.

orent. Aquæ non vini potus erat, & menſura præſtituta. *Bibere ſi voluerit aquam, non ab urceo uno hauſtu, ſed ad calicis bibat menſuram*. Ejuſmodi potus in jejuniis Monaſticis tantum, ſecus in iis, quæ Eccleſiæ præcepto jubentur, permiſſus erat. Veſpere enim hæc: illa, hora nona ſolvebantur. Circiter ſæculum nonum mos iſte Monaſticus in Eccleſiæ jejunia immigravit, ut ex variis Monachorum Regulis apparet. Templariorum Regula ab Onorio II. approbata clarius cæteris conſuetudinis hujus meminit cap. 16. *Audito ſigno, ut ejus Regionis conſuetudo eſt, omnes ad Completas oportet incedere vos; ac prius generalem collationem ſumere. Hanc autem collationem in diſpoſitione, & arbitrio Magiſtri ponimus, ut quando voluerit ab aqua, & quando jubebit miſericorditer ex vino temperato competenter recipiatur*. Collationem hanc fuſius deſcribunt Ordinis Præmonſtratenſis ſtatuta, & Prædic. Ord. Conſtitutiones, quæ vocari campanæ ſonitu, jejuniorum tempore ad hanc collationem, Religioſos imperant, atque in medio ſacræ lectionis ex Prælati licentia bibi permittitur. Solius potus fuiſſe collationem hanc declarat breviſſima precatio, qua potum, non cibum a Domino benedici ſupplicatur. *Largitor omnium bonorum benedicat potum ſervorum ſuorum. Conſt. Ord. Præd. Diſtin.* 1. *cap.* 6. Quæ benedictio etiam in præſens uſurpatur. S. Bonaventura tribus tantum vicibus bibendi in hac collactione permittit. *Ad collationem tempore jejunii faciendam, duabus tantum, vel tribus, ſi indiget, bibere vicibus, temperantiæ congruit. p.* 1. *ſpec. diſ. c.* 21. Arbitraria prorſus eſt Cardinalis Cozza interpretatio, qua contendit non ſolum potum, ſed cibum quoque permiſſum. Apparet ne in Bonaventuræ textu quidquam quod cibum indicet? Minime. Sed inquit Cozza, *debet ſubintelligi, quia non eſt probabile, quod voluerit permittere, ut quis duabus, vel tribus vicibus bibat, nullo guſtato cibo. p.* 1. *cap.* 10. In facti quæſtionibus ſimiles diſtinctiones minus ſunt aptæ. Interpres non advertit, dum hæc ſcribebat, ad illius temporis diſciplinam. Ter bibere permittit Bonaventura illis, qui ſiti labo-

borabant. Nullus illius sæculi scriptor cibi meminit: sui temporis more captus scripsit eruditus Author. Alexander Alensis Latinorum jejunia præfert jejuniis Græcorum, quod isti in serotina collatione herbarum usum permitterent. *Ita est efficacius jejunium nostrum, & laudabilius quam Græcorum. p. 3. q. 28. memb. 3. a. 3.* Cardinalis Umbertus, qui sæculo XI. vivebat, in suis adversus Græcos Disputationibus iisdem improperat, quod in Quadragesima fructus, herbasve in collatione vespertina sumerent, a quo abusu liberos Latinos asserit. *Quadragesimam diligenter observare contendimus, quam, ut aliquis, excepta gravi infirmitate, in aliquo infringat, sufferre nequimus. Nec licet cuiquam apud nos, sicut apud vos, post unam refectionem quidquam pomorum, aut herbarum diebus jejuniorum percipere. Tom. 4. Bibliot. PP. p. 2. pag.* 247. Theodorus Balsamon Patriarcha suæ Nationis morem excusat prætextu pauci cibi in prandio sumpti, additque illos tantum, præfatum cibum sumere, qui peculiari indigentia premebantur. S. Thomas expresse testatur, Latinæ Ecclesiæ Disciplinam unicam permittere comesturam. *Ecclesiæ moderatione statutum est, ut semel in die a jejunantibus comedatur. 2. 2 q. 147. a. 6.* Præter hanc unicam comestionem, electuaria sumi potuisse asserit, dummodo per modum medicinæ digestionem juvantis, non cibi famem extinguentis, acciperentur. *Unde non solvunt jejunium, sicut & aliarum medicinarum assumptio, nisi forte aliquis in fraudem electuaria in magna quantitate assumat per modum cibi. loc. cit.* Quoniam vero eorum erat electuariorum pretium, iccirco communior, & facilioris pretii usus herbarum, vel fructuum terræ invectus est. Celeberrimus Alphonsus Tostatus primus fuit, qui sæculo XV. sub examen induxit, licitum ne esset electuariorum loco quidquam herbarum, aut fructuum, vel panis frustulam comedere? *Sed quid, si quis non habens electuarium, accipiat modicum de pane, vel fructibus, aut quibuslibet aliis cibis, an frangatur jejunium? Aliqui putant, quod frangatur, quia isti sunt veri cibi.... Dicendum, quod non est ita securum sumere ista, sicut electuarium, quia isti sunt cibi veri. Potest tamen dici,* quod

quod si sumantur solum, ut stomachum disponant, ne potus sumptus noceat, jejunium non frangitur; quia licet isti sunt cibi, non sumuntur tamen, ut cibi, sed ut medicinæ .... Et ad hoc oportet, quod sit valde parva quantitas panis, vel similium rerum, & etiam quod non sumatur, nisi quando potus sumitur, ut non noceat; quia alias videretur sumi aliqualiter in remedium famis .... Securius tamen est, abstinere ab eis, nisi quis credat, quod potus sibi multum noceret. In cap. 6. Matt. q 170.

VI. S. Antoninus Archiepiscopus Florentinus Tostato suppar, eamdem versat controversiam, & eadem præter propter ac Tostatus docet 2 *p. tit.* 6 *c.* 2. *§.* 9. *Unde cum communis usus Christianorum sit facere collationem, de sero aliquid parum sumere cum potu sine alia consideratione, quamvis non intendat sumere per modum Medicinæ, ne scilicet vinum noceat, sed innitantur consuetudini, quæ ea ratione videtur introducta, pie est interpretandum factum eorum, & excusandum, & hoc, nisi sumerent in quantitate notabili, vel de pluribus generibus fructuum, vel studiose ad nutriendum, minus congruum videtur panem sumere Sumere autem bucellam panis frangit jejunium*. Esus ergo panis tempore S Antonini, qui vivere desiit anno 1459. haud erat absolute permissus. Sylvester, qui sub initium sæculi XVI. scribebat, Doctrinam S. Antonini adoptat, additque panem sumi posse, si desint herbæ, aut fructus. *Quia circa hoc legem aliam præter consuetudinem non habemus, dico, quod ubi est consuetudo, licite sumitur panis, si aliud non habetur (nimirum herbæ, vel fructus) vel si habetur, illud stomacho nocet*. Cajetanus Cardinalis vir sui ævi summus, & ingenii acumine nemini secundus, pariter asserit non esse sumendum panem, nisi sit consuetudo invecta. *Deferendum tamen est consuetudini loci, videlicet, ubi non consueverit sumi panis, non sumatur sine rationabili causa, puta quia fructus nocerent, aut non haberentur, aut non possent conteri dentibus*. 2. 2. *q.* 147. *a* 6. In summula *verb. jejun.* addit parum referre sive panem, sive fructus sumat. Quid heinc colligunt Probabilistæ aliqui? Cajetanum doce-

re

re non esse in jejunio spectandam qualitatem, sed quantitatem; atque adeo aliquid ex quibuslibet escis in prandio licitis sumi posse. Quod sane commentum absonum est, & falsum.

§. III.

Casuistarum placita super cibi quantitate sumenda in collatione vespertina.

VII. PRimum sub potus specie, post sub medicinæ digestionem juvantis forma obtinuit collationis vespertinæ consuetudo: infra hæc confinia constitit ad sæculum decimum usque. Hac tempestate nova opinandi invecta methodo, medicina in cibum migravit. P. Leonardus Lessius animadvertit, eam suo tempore absolute licuisse sumere collationem nutriendæ naturæ causa. *Item sumentes collatiunculam vespertinam, etiamsi id faciant, non solum, ne potus noceat, ut olim; sed etiam alendi causa, & absque potu, quia consuetudo permittit &c. lib.* 4. *c.* 2. *dub.* 2. *num.* 11. Similia docet P. Joannes Azorius *p.* 2. *lib.* 7. *c.* 8. *Fateor quidem illam primo cœpisse causa somni accipiendi, & idcirco etiam indigentiæ, more tamen, & consuetudine introductum est, ut ea absolute, & simpliciter utamur.* Brevi adeo mos iste invaluit, ut in ipsis Regularium domibus obtinuerit. Prima recentiorum temporum Regula, quæ vespertini jentaculi meminerit, est illa PP. Theatinorum a Clemente VII. confirmata *p.* 2. *cap.* 3 *Jejuniorum tempore ad cœnulam simul accedant: cibum sedentes sumant: spiritualis lectionis cibo reficiantur.*

VIII. Ad quantitatem quod attinet, Ecclesiasticæ Disciplinæ strenuus instaurator S. Carolus Borromæus primus omnium, prout mihi constat, quantitatis limites huic collationi præstituit. *Semel tantum in die post meridiem cibum capiant. Quod si aliquid alicui amplius opus erit, Vesperi panis unciam cum dimidia, & vini poculum tantum capere liceat.*

IX.

IX. Iſtius quantitatis confinia mirum in modum Recentiores Probabiliſtæ amplificarunt. Vix alia reperiri materia poteſt, in qua mirabilius emicuerit nova Probabilitatis benignitas. Integros in folio tomos edidit, ut antiquam jejuniorum ſeveritatem temperaret, aptaretque hodiernæ teneritudini. Pedetentim res proceſſit, crevitque. Jacobus Graffius S. Carolo proximus præfinitam quantitatem pro medietate auxit, dilatavitque ad tres uncias. *1.p. decif. lib. 2. cap. 36. n. 25. Dicta collatio fieri poteſt vel parum fructuum, vel ficuum, vel panis ſolius v. g. duarum unciarum, vel utriuſque, juxta morem Regionis ſumendo*. P. Joan. Azorius *l. 7. c. 8 q. 8.* addidit unam unciam. *Refectiuncula veſpertina certa & definita cibi quantitate .. conſtare debet ... quæ modica cenſeatur, qualis eſt panis quantitas, quæ trium unciarum vel quatuor eſt*. Azorio ſubſcribunt Sa, Homobonus, Victorellus, Naldus, Lezana. Molfeſius in *Sum. tract.* 10. ampliat uſque ad ſex uncias. *Largior*, inquit, *conceſſio a ſex anciis infra eorumdem ciborum, quibus veſci libet in quadrageſima. Viri tamen timorati non excedunt tres, vel quatuor uncias*. Huic ſubſcribunt Villalobos, & Filiuccius. Hieronymus Perez in *Sum. p. 1. præcept. 3. §. de jejun.* hanc quantitatem dilatavit ad ſeptem uncias.

X. Tandem P. Fagundez *lib 1. de 4. præcept. cap. 4. n. 13.* ubi hæc ſcribit. *Sæpiſſime in noſtra Societate ex doctiſſimo Suario relatum audivi, octo uncias ex pane, & fructibus capi poſſe pro collatione ſerotina, abſque fractione jejunii, & defraudatione legis illius*. P. Leander a SS. Sacramento *tract. 5. diſp. 4. q. 13.* narrat eumdem Fagundez addere *has octo uncias ſive dimidiam libram ſumi poſſe abſque ulla neceſſitate, ratione conſuetudinis; nec obſtare, quod quis ea quantitate ita maneat ſaturatus ac alius, qui cœnaret ſplendide*. P. Leander, relato hoc textu, concludit. *Hucuſque Facundez & bene*. Huic ſententiæ ſubſcribunt Paſqualigus, Turrianus, Macchadus, Sanchez, Eſcobarius, Pellizarius, Baunius, Geſualdus, Caſtropalaus, & alii apud Leandrum. P. D. Antoninus Diana *tom. 4. tract. 6 Reſol.* 116. ſcribit, hanc unciarum octo ſententiam ſummopere lætificare omnes, eamque ambabus ulnis amplecti. *Cum*

quan-

quantitatem unciarum octo in dicta collatione licitam esse statutum sit, in hoc puncto non multos habebimus adversarios, quia talem quantitatem ab omnibus cum acclamatione, & brachiis expansis sustinendam esse video. Opportuna est hæc P. Antonini *Dianæ* animadversio, homines nempe cum acclamatione, brachiisque passis has complecti opiniones benignas, & blandas, quæ gulæ, cupiditati atque humanis appetitionibus explendis sunt accommodatissimæ. Et tamen benignior adhuc sententia superest. Joannes Henriquez in *pract.* 99. *sect.* 16. *q.* 4. apud eumdem Dianam *loc. cit.* admonet præfatas octo uncias intelligendas esse fructuum aridorum, secus humidorum. Nam duodecim unciæ humidorum non æquivalent octo aridorum. Hæc sunt ejusdem verba Hispanica omnibus captu facilia. „ Que la catidad de „ las ocho oncas por colacion non se de entender con las „ frutas muy humedas como son uvas, y cirvelas frescas „ y cosas semejantes porque doze oncas destas frutas muy „ humedas son ocho de las frutas secas, y assi la major „ catidad de lo humecto equivale a la menor catidad de „ cosas secas.

XI. P. Leander narrat sibi oppositum fuisse, hanc octo unciarum opinionem nimium esse laxam, & *indignam*, inquit ille, *Scriptori Discalceato, & austero*; sed continuo respondet. *Dico, quod ego non mihi Discalceato hæc scribo, nec pro me laboro, sed pro aliis præcipue sæcularibus, qui ægre jejunia ferunt, qui illa ut durissimum jugum aversantur, & impares ipsis humanas vires deplorant, & sic oportet eorum fragilitatem sublevare, & verbis Christi dicentis* jugum meum suave est, & onus meum leve, *eos oneris levitate invitare*. En patefactam, omnium laxitatum radicem. Longe duriora sunt atque difficiliora præcepta castitatis, dilectionis inimicorum, aliaque plurima, quam præceptum jejunii. Si ob difficultatem observantiæ laxandum est istud, potiori jure laxanda alia. Sensus, in quo oraculum citatum Christi adducitur, contrarius est Patribus omnibus, & bona venia erroneus videtur. Quoniam suave est jugum illud, quod per-

fusum sit gratiæ, & charitatis unctione, non quod humanæ naturæ suis viribus relictæ leve sit, & suave. Impositum hoc jugum est, ut carnem comprimat, passiones crucifigat, & amaritudinibus cor nostrum repleat, ut æternum gaudere queat. Quare communiter Probabilistæ summopere præfato Evangelico textu abutuntur. Sed hæc per transennam.

XII. Neque adhuc extrema benignitatis palato indulgentis confinia attigimus. Quartam cœnæ partem in vespertina refectiuncula sumi posse docent Reginaldus *tom.* 1. *prax. pœnit. lib.* 4. *c.* 14. *dub.* 10. *n.* 185. Layman *lib.* 4. *tract.* 8. *cap.* 1. *n.* 9. Filliucius *tom.* 1. *tract.* 26. *par.* 2. *cap.* 3. *n.* 33. apud Pasqualigum *Decis.* 90. Idem Filliucius asserit, hanc opinionem in celebri Accademia Theologorum approbatam fuisse. Eam evincere hoc pacto conatur. In cæteris rebus quarta pars censetur modica, ut in omissione Missæ, in omissione horæ canonicæ. Et reapse in jure pro modico accipitur pars quarta. Ex hac doctrina fortasse ortum habuit opinio illius Recentioris asserentis apud *Gobatum* teste P. Claudio La Croiz *lib.* 3. *p.* 2. *n.* 1305. modicam esse materiam etiam in non dispensato comedere octo uncias carnis in Quadragesima. Juxta sententiam P. Filliucii ventris amplitudo mensura est collationis vespertinæ. Principium allegatum falsum est. Si quarta pars parva reputaretur materia, non ergo lethaliter peccabit qui die veneris quartam comederet partem carnium illarum, quibus vesci die *jovis* solet? Quamobrem ligurire poterit integrum pullum columbare absque mortifera culpa. Parvitas enim materiæ a gravi culpa excusat. Principium ergo absolute acceptum erroneum. Quod autem nec respectu refectiunculæ serotinæ hæc quarta pars sit modica reputanda materia, constat vel ex ipso communiori Probabilistarum consensu. Quamquam P. Leander a Santissimo Sacramento docet, non peccare mortaliter qui octo unciis duas adderet: pro qua sententia laudat Pasqualigum *decis.* 105. Petrum Ledesmam Joannem Sanchez, & P. Thomam Sanchez, qui *lib.* 5. *c.* 1. *dub.* 25.

n. 5.

n. 5. ait. *Nota quod licet aliquantulo major justo collatio, non statim est peccatum mortale nisi sit notabilis excessus. Sic nonnulli docti Juniores.* Isti docti Juniores præfiniunt limites ultimos vespertinæ refectiunculæ, & postea adjiciunt parvulum auctarium, ut omnis præcidatur scrupulorum occasio.

XIII. Quisque sibi persuadet *non plus ultra* nos attigisse Casuisticæ benignitatis. Sed fallitur. Præfinita quantitas octo, & absque gravi culpa, decem unciarum, deservit plebeis, seu robustioris valetudinis hominibus. Disputandum nunc remanet, quæ quantitas præscribenda nobilibus viris sit? Quæstiunculam proponit Leander *loc cit. q.* 28. *An viri nobiles, seu graves possint majori uti collatione, quam cæteri de plebe. Respondeo dicendum quod possint uti majori collatione.* Et pro sua sententia plures doctos Juniores allegat, nempe Pasqualigum, Layman, Sancium, Fagundez, Dianam, Bosium, Molfesium, Tannerum, Machadam, Trullenchum Villalobos. Jure igitur nobiles viri, ne ingrati animi arguantur, plaudant doctis junioribus, qui tanta benignitate desudant illorum commodo. Rursus inquirit *q.* 29. *An qui sunt delicatioris complexionis possint majorem collationem sumere, quam qui robustioris sunt? Respondeo posse*, laudatque Lamas, & Layman. Ultra pergit quæritque *q.* 30. *An qui studiis vacant possint ampliorem refectiunculam sumere. Negat Pasqualigus . . . Sed ego absolute longe probabilius respondeo posse ampliorem refectiunculam sumere, etiamsi continuo studiis non vacent, dummodo certis horis, hoc est quinque, vel sex studeant, etiamsi id faciant recreationis causa . . . Sic sentit Layman.* Neque hic sistit gradum, sed universalius quærit *q.* 31. *An Advocati, Procuratores, & aliæ personæ, quæ ingenio laborant, possint largiorem collationem facere? Adfirmat Pasqualigus, casu tamen quo toto die ingenio laborent.... Sed ego absolute respondeo posse etiamsi tota die non laborent, sed per aliquas horas, nempe per quinque aut sex.* Nec putes exhaustum esse universæ benignitatis fontem, nam *q.* 32. disputat. *An qui male dormiunt, quando non cœnant, possint re-*

refectiunculam solitam excedere? Respondeo posse excedere in tota illa quantitate, quæ censeatur necessaria, ut possint congrue dormire. Sic Hieronym. Lamas, & Pasqualigus, qui bene notat ad hanc indulgentiam capiendam non requiri, quod somnus omnino non capiatur, sed ALIQUALITER.

§. IV.

Brevis animadversio in recensitas opiniones.

XIV. DUO fuerunt momenta præfatas referendi opiniones. Alterum, ut viam mihi pararem expeditam ad id, quod proposui evidenti argumentatione demonstrandum. Alterum, ut Christianis Lectoribus lacrymarum fontes aperirem. Erunt, non ambigo, qui me hæc præstitisse afferant, ut juniorum Theologum famam & auctoritatem in discrimen adducerem. Sed Deus scit, istos falli. Quoniam piam, sanctamque habuisse intentionem laudatos Theologos omnes salvandi, millies testati sumus. Eorum conatus, & studia suspicimus. Sunt jam illi extra censurarum nostrarum ictus. Adversus opiniones, quas populo Christiano in summo, & unico æternæ salutis negotio perniciosas, nisi nimius amor nos fallat, invehimur. Brevis nostra animadversio hæc est. In sola refectiunculæ vespertinæ quantitate præfinienda tot laxæ opiniones? Tot disputationes, de quibus nec verbum per quindecim sæcula apud majores nostros? Tam subtilia, & ridicularia, venia sit verbo, commenta, ut sub falsæ benignitatis fuco gulæ negotium peragatur? Major nobilibus, & delicatioribus, quam robustioris valetudinis hominibus refectiunculæ quantitas? Sola nobilitas novus titulus est exemptionis a legis severitate? Quid si referre isthuc vellem quæ de potus, cibique, extra prandium, & jentaculum serotinum, sumptione docent? Non modo a vino, sed ab aqua etiam abstinuere majores nostri, tempore refectionis excepto. Invectum bibendi vini usum extra prandium adeo dilatarunt Recentiores Theologi, ut hæc scribere non timuit P. Thomas Tam-

Tamburinus *lib.* 3. *in Decal. c.* 5. §. 2. 4. *Sed licet bibere vinum, mustum, cervisiam, aquas ex herbis, vel ex eodem vino distillatas, etiam de mane, etiam ob SOLAM DELECTATIONEM, etiam multoties in die, etiam IN FRAUDEM jejunii. Ita Layman, Sanchez, Lezana, Fagundez.* Nihil de Indico matutino potu dico. Disputant, liceat ne præter duas refectiones parvulam, & magnam sumere mel, pyra, uvasque recentes extinguendæ sitis causa? Ajunt Pasqualigus, Filliucius, & Trullenchus. Contendebant alii licere pluries in die quidquam pauxilluli ibi separatim sumere. Quam sententiam ab Alexandro VII. proscriptam, ut licitam efficerent, alii acutiores disputare cœperunt, liceret ne saltem aliquid cibi capere quoties bibitur, ne potus noceat, Ajuntque Diana, & Leander cum viginti Junioribus. Quin addunt, absque culpa veniali posse te aliquid cibi capere, ut vel amico id roganti indulgeas, vel ut odoriferum halitum stomachus mane efflet inquit Leander *disp.* 5. *q.* 20. 21. 22. 23. *Absolute respondeo, quod possit aliquid cibi aromatici sumere, ad tollendum malum odorem quem stomachus jejunus causat.*

XV. Quid ex hac brevi animadversione emolumenti? An Casuistarum contemptio? Absit. Illos cole, piam intentionem excusa. Quid ergo? Laxitatis, & erroris detestatio. Ut heinc colligas, quo nimia de morum regulis disputandi libido tandem recidat. Repures tecum serio velim, ubinam in his disputationibus vera Christianæ pœnitentiæ imago appareat? Conferas velim cum Patribus nostris, sanctisque Doctoribus recitata, & innumera, quæ præterii, commenta, si comprehendere aves, quam luculentum sit Oraculum Alexandri VII., novum videlicet opinandi modum & a simplicitate evangelica, & a Patrum doctrina alienum esse. Sed hæc cursim, obiterque.

§. V.

§. V.

RESPONSUM PONTIFICIUM

Excludens carnium esum a collatione vespertina *invictis argumentis evincitur consentaneum tum antiquæ, tum hodiernæ Disciplinæ. Nec ipsi laxiores Casuistæ repugnant, immo communi assensione hoc idem docent, & potissimum Theologi Hispani.*

XVI. Responsum Pontificium continet partes duas. Altera qualitatem, quantitatem altera spectat. De prima nunc, mox de altera. In prima parte Pontifex Summus carnium esum non licere in vespertino jentaculo edicit. Superiori paragrapho laxiores Casuistarum opiniones recensui, ut heinc validissimam argumentationem eruerem in caussæ meæ præsidium. Et ne gratis id me afferere suspicetur quisquam, continuo sic argumentor. Recentiores Theologi eo nervos omnes intenderunt suos, ut severitatem quadragesimalis jejunii delinirent: nulli speculationi, nulli subtilitati pepercerunt, ut quantitatis limites amplificarent, & totam jejunii severitatem in suavitatem verterent. Hæc prima propositio ex documentis antecedenti paragrapho relatis evidens est. Atqui laudati Casuistæ unanimi consensu negant, licitum esse sive pisces, sive lacticinia, quæ licite sumuntur in prandio, licitum esse quidquam ex iisdem in jentaculo serotino comedere. Ergo potiori jure illicita erit carnis comestio. Consequentia legitima est. Sola secunda propositio demonstranda superest. Eam porro evidentius demonstrare nequeo, quam eorumdem Casuistarum textibus. Antequam illos refero, ratione ab ipsius jejunii natura petita, evinco coniungi haud posse cum vespertino jentaculo cujusque carnis esum. Siquidem unica comestio est principalior jejunii pars: & ut tricas vitemus, omnes ad unum Theologi fatentur duplici comestura jejunium frangi. Porro tunc

tunc iteratur comestura, quando illæ escæ comeduntur, quæ prandium, aut cœnam constituunt. Ejusmodi autem sunt pisces, lacticinia, carnes. Ergo escæ istæ in collatione vespertina sumi nequeunt, ne iteratis esibus natura jejunii Ecclesiastici dissolvatur. Itaque Theologi, ut quoad fieri potest veram jejunii notionem salvent, in unica comestura sitam, adiecta appendice abstinendi a carnibus, docent in collatione vespertina nihil eorum manducandum esse, quæ rationem habeat epulæ, seu ferculi, quod in prandio comedi solet. Heinc bellaria, quæ post prandium sumuntur, sive fructus, aut herbas in jentaculo serotino adhibenda censent. Hæc enim juxta communem sensum epulas, seu fercula non efficiunt. Idcirco dicimus comestionem non iterari, licet refectiuncula sumatur ex bellariis, fructibus, herbisve, quæ rationem epulæ non habent. Verum hæc non tam a ratione intrinsecus arcessita, quam a consuetudine pendent. Consuetudo tamen rationabilis sit oportet. Tum porro est rationabilis, cum bonum commune spectat. Corruptela vero dicitur, si eidem adversatur. Verum de hoc infra.

XVII. Propositionem meam nunc evinco communi omnium fere Recentiorum, & quidem laxiorum auctoritate. Ut sub initium capitis admonui, hi non disputarunt de licito usu carnium in vespertina collatione, quia societatem carnium cum jejunio vix agnovere. Quoties ergo probavero illos a vespertina collatione pisces excludere atque lacticinia permissa in prandio, evidentissime inferam potiori jure eosdem excludere carnes. Duos primum omnium referam, qui sunt veluti duo prima probabilisticæ benignitatis capita P. *Diana* Siculus, & P. *Leander* Hispanus in emolliendis legibus nemini secundi.

XVIII. P. Antoninus Diana *tom.* 4. *coord. tract.* 6. *Resol.* 116. §. 6. hæc scribit. *Assero in dicta collatione sub onere peccati mortalis quantitatem licitam non posse sumi in piscibus, ovis, & aliis lacticiniis, seu cibis substantialibus in cœna manducari solitis. Et ratio est manifesta, quia, ut dictum est, collatio est licita propter consuetudinem. Sed consuetudo,* *quæ*

quæ introduxit dictam collationem, non solum præscripsit quantitatem, sed etiam qualitatem ciborum: nunquam vero per consuetudinem in collatione introducti sunt cibi, qui communiter ordinantur ad sustentationem, & inter fercula apponuntur, ut pisces, ova, legumina &c. ergo talia manducare illicitum, & peccatum erit. Verum quia multi nolunt hanc veritatem intelligere, ponam per extensum verba Doctorum.

„ Villalobos *in sum. tom.* 1. *tract.* 23. *dub.* 7. *n.* 3. Ne„ quit fieri collatio ex piscibus, aut ovis, vel leguminibus; „ quia bellaria, fructus, herbæve &c. sunt collationis mate„ ria. „ Ex hispano sermone in latinum versa.

„ Azorius *p.* 1. *lib.* 7. *cap.* 8. *q.* 9. In refectiuncula vesper„ tina solum edi possunt quæ ante vel post prandium su„ mi solent, quales sunt fructus arborum, herbæ, & alii „ quidam fructus leviores sumi soliti, ea tantum ratione, ne „ potus stomacho officiat, ut proinde sit corruptela, si cibi „ sumantur, qui potissimum ad nutriendum valent, qualia „ sunt legumina, & pisces „.

„ Reginaldus in praxi *tom.* 1. *lib.* 4. *disp.* 14. *dub.* 10. In re„ fectiuncula serotina solum edi possunt quæ ante, vel post „ prandium, aut cœnam alias sumi solent, qualia sunt ele„ ctuaria, fructus arborum, puta ficus, uva, nuces, pyra, „ poma, herbæ &c. Si enim secus fiat, idest sumantur alii „ cibi, & qui valent potissimum ad nutriendum, ut sunt „ pisces, & legumina, non erit refectiuncula, sed jejunium „ solvetur. „

„ Filliucius *tom* 2. *tract.* 27. *p.* 2. *c.* 2. *dub.* 6. *n.* 30. Cibi, qui „ communiter ordinantur ad sustentandam naturam, & in„ ter fercula apponuntur, videntur prohibiti esse: tales sunt „ pisces, ova, item juscula ex leguminibus amygdalato; „ & hujusmodi: Hæc enim omnia prohibentur; quia non „ solet numerari inter cibos ad jentacula, sed inter cibos „ ad alendam, & sustentandam naturam.

„ Layman in *Theolog. Mor. lib.* 4 *tract.* 8. *cap.* 1. *n.* 9. Quali„ tatem cibi in collatione sumendi ajunt DD. communiter „ esse fructus, aut herbas adjuncto etiam pane, vel pisci„ culo

„ culo parvo, secundum Azorium, qui fumo exsiccatus, „ vel aceto maceratùs sit, qualis etiam inter leviores cibos „ numerari solet, ut colligitur ex *cap. presbyter. dist.* 82. & „ *c.* 2. *de homicidio*; nam ipse postea Azorius corruptelam „ esse ait, si ii cibi sumantur, quia potissimum ad nutriendum valent, qualia sunt legumina, & pisces „.

„ Stephanus Fagundez de *Praecep. Eccles. tract.* 4. *lib.* 1. *cap.* „ 4. *n.* 18. Consuetudine ubique receptum est, ut in refectiuncula soli fructus cum modico panis capiantur: & hanc „ consuetudinem excedere non est licitum. Et si aliqui nonnihil piscis adhibere soleant, *id quidem per corruptelam* „ *faciunt, non per consuetudinem legitimam*: communis enim „ consuetudo est, ut fructus modici, & modicum panis in „ collatione adhibeatur, non pisciculi parvi, nec tantillum magni piscis; non enim quantitas materiae, sed materia prohibetur „.

„ Sancius in *Selectis Disp.* 52. *n.* 8. Nec ex cibis ad coenam aptis etiam in minori mensura poterit accipi refectio. Obstat enim ad id consuetudo contraria, qua si non „ excusaretur collatiuncula de herbis, & fructibus, neutiquam etiam nequiret assumi „.

„ Joseph Angles de *jejunio q.* 9. *ar.* 2. *dub.* 4. In collatione serotina, ne illa sumantur, quae per se ad nutriendum ordinantur, quales cibi sunt pisces, ova, & caetera: nam in his quamquam similis quantitas non violaret jejenium, ratione tamen quantitatis violaret „.

„ Vivaldus *in Candelab. aur. p. ult. c.* 11. *n.* 25. In refectiuncula comedi potest frustulum panis cum pyro, pomove cum uva, vel paucis ficis, nucibus, vel his similibus „.

„ Berarducius in *Sum. cor. p.* 1. *c.* 2. *n.* 69. In collatione serotina comedi possunt aliqua electuaria, confectiones, vel „ panis dulciarius, fructus, herbae &c. quae ad nutriendum „ principaliter ordinata non sunt „.

„ Petrus Ledesma in *sum. tom* 2. *tract.* 17. *c.* 2. *diff.* 5. *concl.* 4. „ Quisque in collatione sumere potest quartam partem pa-

L „ nis

„ nis, tres, aut quatuor oleas, & parum electuarii, aut „ quid simile: (& paulo post fol 691) Nequeunt in col„ latione comedi ova, nec alia id genus, quæ manducantur „ in cœna. „

„ Jacobus de Graphis in *Decis. p.* 1. *l* 2. *c* 37 *n.* 29 Col„ latio de sero fieri potest vel sumendo parum fructuum, „ vel ficuum, vel panis solius, vel utriusque juxta morem „ Regionis „.

„ Vega in *Sum. p.* 1. *cap.* 14. *cas.* 5. In collatione licet su„ mere non fructus modo, aut panem, aut herbas separa„ tim, sed etiam conjunctim „ (Latine versa.)

„ Antonius de Literatis in *Sum p.* 2 *c* 19 *n* 4. Jejunans „ in sero diei, non debet sumere aliquod comestibile, quod „ in prandio consuetum est sumere; sed aliquid per mo„ dum medicinæ, ne potus illi noceat „.

„ Molfesius in *Sum. tom.* 1 *tract* 10. *c.* 3. *n.* 24. Nihil in„ terest, si in pane, vel fructibus fiat hujusmodi collatio, „ quamvis decentius fiat in fructibus.

„ Sylvius in 2 2 *q* 147. *a* 6 *quæritur* 2. Consuetudini stan„ dum est, quantum ad qualitatem ejus, quod pro colla„ tione sumitur. Modicum panis accipi potest, vel scor„ sim, vel una cum fructibus, herbis, aliisque cibis levio„ ribus, cujusmodi sunt ficus, uvæ, nuces, poma, vel alia „ ex saccaro condita: imo & aliquid casei, vel butyri, „ ubi ita consuetudo obtinuit, non est illicitum „.

„ Vide etiam Lavorim *tr. de jubileo p.* 1 *c.* 2. *n.* 10 Be„ jam *p* 1 *cas.* 3. Sylvestr. *verb jejun. q.* 3 *n* 10. Rodriquez „ *in Sum tom.* 1 *cap* 23. *n.* 8 Medinam *in Instruct. Confess lib.* „ 1. *c.* 13. §. 10. Lamas *in Sum p.* 3. *cap.* 5. §. 24. Ortiz *in* „ *Sum c* 19 *n* 10.

XIX. Consideres velim Dianæ diligentiam, atque zelum in conquirendis benigniorum Casuistarum sententiis, ut efficacius evinceret consuetudinem manifestam sumendi in collatione serotina panem, bellaria, aut fructus tantum, rejectis piscibus, ovis, & lacticiniis. Audias nunc velim ejusdem conclusionem, quam ibidem continuo subjicit. *Ex his omnibus*

bus apparet : fine ratione , & fundamento contra communem Doctorum fententiam loquutum fuiffe Bonac. de leg. difp. ult. punc. 3. q. 1. n. 3 *ubi afferit, in ferotina collatione , non tam cibi qualitatem, quam quantitatem attendendam effe : nam ut fupra ex omnium Theologorum authoritate probatum eft, qualitas cibi in refectiuncula frangeret jejunium : & ita fentiunt plures Patres noftræ Religionis, & ex Societate Jefu a me de hac re confulti. Unde minime dubitandum eft, contrarium facientes peccare mortaliter, & frangere jejunium. Scripfi hæc ad COMPRIMENDAM AUDACIAM aliquorum, qui ex auctoritate Bonacinæ contrariam fententiam in praxi confulere audebant , quæ quidem fententia NON EST PROBABILIS, SED FALSA, quia eft deftituta rationibus , & eft contra communem, ut vifum eft : ergo &c.* Audiftin quanto fuccenfus igne fuerit vel ipfe qui vocatur benigniffimus novæ probabilitatis agnus adverfus laxiorum Cafuiftarum audaciam ? Quid , quod quatuor alias Refolutiones, nempe 117. 118 119. 120. adornavit contra improbabilem , falfamque opinationem?

XX. P Leander a SS. Sacramento *tract.* 5 *difp.* 4. *q.* 41. hæc fcribit. *Tanquam certum mibi refpondeo , quod in collatione non liceat uti pifcibus recentibus .* Primo, *quia confuetudo omnium tam Doctorum , quam vulgarium hominum ufque ad hæc noftra tempora oppofitum tenuit , ut conftat : ergo illam excedere non erit licitum, ficut non eft licitum legem excedere. Nam confuetudo vim legis habet.* Secundo, *quia collatio propter confuetudinem dumtaxat eft licita . Sed fic eft, quod nunquam fint introducti pro collatione pifces, præcipue recentes : ergo illos manducare illicitum erit.* Tertiò, *quia fic tenent communiter Doctores.* Syllabum texit Doctorum plurium, quos brevitatis gratia prætereo. Argutationes P. Pafqualigi in hac materia profcripti diluit Leander. Adeo futiles funt, ut illas negligere opportunum duco. Quod enim ineptius his argutiolis, quibus contendit, ideo pifces, fecus fructus adhibendos , quod hi ftomachum debilitent , fecus illi? quod pifces minus nutriant , quam nuces? Qui iftorum confuta-

 tionem

tionem avet, Leandrum legat. Piget enim in his quisquiliis tempus terere.

XXI. Quærit P. Leander *q.* 42. Utrum saltem liceat in collatione uti pisciculis fumo exsiccatis, saleque conditis? Ejus decisio hæc est. *Ut mihi certum respondeo non posse, quia nec ratio, nec usus virorum prudentum, & timoratæ conscientiæ ad contrarium tuendum urgent, ut constat, cum sit omnino contrarius. Sic communiter Doctores citati pro prima sententia.*

XXII. Quoniam in capitis titulo spopondi hanc sententiam me fore potissimum Theologorum Hispanorum auctoritate confirmaturum in medium profero *Collegium Salmanticense* Ord. Carmelitarum Discalceatorum. Hi perdocti, piique Theologi *tract.* 23. *cap.* 2. *punct.* 3. §. 3. *n.* 8. hæc scribunt. *Communis Doctorum sententia docet, non esse materiam collationis pisciculos parvos, sive recentes sint, sive fumo siccati; quia cum collatio serotina consuetudine sit introducta, etiam consuetudini standum est circa cibos, qui ejus materia esse possunt. Sed nullibi est consuetudo introducta sumendi in ea pisciculos parvos, ut testantur, Villalobos, Azor, Palaus, & alii infra citandi: ergo eos sumere non licet. Ulterius: nam pisces ex se ordinati sunt ad nutriendum, & sustentandam naturam: ergo eis non licet uti in collatione serotina. Sic Sanchez, Ledesma, Trullenchus, Villalobos, Palaus, Lezana, Fagundez Diana & alii.* At numquid, inquies, graviter delinquet qui comedet unam haleculam, aut alium pisciculum fumo exsiccatum, salitumve? Quid gravem obtrudis culpam? Peccaret sane communi Probabilistarum consensu; sed graviter, aut leviter juxta materiæ gravitatem. Peccaret potissimum, quod viam corruptelæ aperiret. A parvo pisciculo concesso ab Azorio progressum est ad pisces recentes, & magnos. Plura, si ibi gradum sisterent unde initium capiunt, permitti possent. At quia ulterior progressus communiter consequitur, ideo cavendum magnopere est, ne vel levia permittantur, dum abusibus, & corruptelis invehendis causam præbent.

XXIII.

XXIII. Disputant tandem docti Recentiores, liceat ne in collatione vespertina casei, lacticiniorum, & ovorum usus, ubi hæc in prandio licita sunt? Licere usum casei defendunt aliqui, ut Laymanus, Ghetius, Pasqualigus, Sylvius, eo quod caseus inter fercula non reputetur, soletque cum bellariis inter secundaria mensæ dona apponi. Verum communis sententia oppositum docet. Et benignissimus. P. Leander *loc. cit. q.* 44. inquit. *Tanquam certissimum mihi respondeo, non esse licitum in prædictis diebus jejunii caseum, vel aliud quodcumque ex lacte confectum in collatione serotina. Quia consuetudo huc usque esum casei, & aliorum lacticiniorum non introduxit in collatione.*

XXIV. Ad ova quod attinet, tam Antiqui omnes, quam Recentes communiter non negant modo licitum ovorum usum, sed contrariam opinionem vocant improbabilem, falsam, & scandalosam. Audiamus Leandrum *loc. cit. q.* 46. *Ut certissimum mihi respondeo*, non posse ova licite in collatione adhiberi; quia hucusque non est introductus usus ovorum in refectiuncula .... Hanc nostram sententiam tenent omnes Doctores antiqui .... tenent etiam ex Modernis Sanchez, Villalobos, Ledesma, Bossius, Angles, Antonius de Leon. Tandem ipse Leander citat P. Luysium Turrianum Theologum Hispanum Inclytæ Societ. Jesu, qui oppositam sententiam vocat *Scandalosam, temerariam, & contra bonos mores.* P. Diana similiter, ut falsam rejicit.

XXV. Ex quibus omnibus hanc colligo argumentationem. Licet Theologorum paucissimi permittant in collatione vespertina pisciculos parvulos, fumove exsiccatos, aut sale maceratos; tamen omnes, non modo antiqui Theologi, verum etiam vel Benigniores, ne dicam laxiores Probabilistæ, qui nullum non moverunt lapidem ut jejunii severitatem delinirent, laxarentque, negant licitum esse comedere aut pisces recentes, aut ova in prandio permissa. Potiore itaque jure damnant esum carnium. Ergo Pontificium Responsum non modo antiquæ, verum etiam recenti Disciplinæ consentaneum est: eidemque non modo prisci omnes, verum etiam Recentiores,

tiores & Theologi, & Casuistæ suffragantur. Negant isti licitum usum piscium, aut ovorum, quod hæc fercula constituant ex primaria intentione ad naturam nutriendam, saginandamque instituta. Sed Carnes omnium esculentorum fercula efficiunt lautiora, exquisitioresque epulas. Ergo urgentioribus rationum momentis a serotino jentaculo rejiciuntur. Quid, quod paucissimi illi Probabilistæ, nempe P. Pasqualigus, & P. Marcus Vidal, ambo proscripti, ideo defendunt cum nonnullis aliis Casuistis licitum esse edere aut pisces, aut ova ubi permittuntur, quia ova, aut reputantur inter bellaria, aut minus nutriunt, quam carnes. Ergo istorum quoque Probabilistarum conversione usus carnium permissus in prandio minime licitus in vespertino jentaculo est.

XXVI. Tandem admisso carnium esu in vespertina collatione, tota aufertur Ecclesiastici jejunii imago. Nam qui essent Theologi, qui licitas in collatione carnes assererent, oppido magis admitterent quantitatem octo aut decem unciarum, quam plurimi Probabilistæ propugnant, ut vidimus. Quid tum? Lautissimum pro sobrio stomacho cœnam efficeres? Duas habens panis uncias: medium pullum columbarum trium unciarum, ossibus detractis, pro primo ferculo. Turdum duarum unciarum, aut duas phasiani, vel perdicii: uncia superest bellariorum. Si latior venter sit adjicere poteris, quin graviter pecces, auctarium duarum unciarum, ut compleatur ad ultimos usque limites collatio Probabilistica. Næ istud egregium jejunium? En quo recidit nova *probabilizandi* seu argutandi ratio. Nonne hæc jejunii forma tum Catholicis, tum hæreticis scandalum pareret? Hoc eodem argumento Probabilistæ benigniores improbant in collatione ovorum usum. Audi Leandrum *loc. cit. q. 46. Si quis licite posset uti in refectiuncula ovis, licite certe, aut saltem absque fractione gravi jejunii posset in ea sumere duo, imo tria ova, cum duobus, aut tribus unciis panis, cum tota hæc quantitas non excedat octo, aut novem uncias: At hoc asserere est scandalosum, & temerarium, ut patet.*

iet. Quis namque fidelis cujuscumque fuerit conditionis non scandalizaretur videns alium fidelem in die jejunii vespertina in refectione se pari ovorum cibare? Nec est quod reponas. Quid si in parva quantitate trium, aut quatuor unciarum carnes comederentur in refectiuncula serotina? Etiam hoc in casu te graviter peccaturum evidenter ex iis quæ dicta sunt colligitur. Qualitas enim ista communi Theologorum assensu exclusa est a serotino jentaculo.

XXVII. Ad argumenta, seu verius sophisticas argutationes §. 1. hoc est responsum. Primum etiam permissa probabilitate sententiæ concedentis licitum ovorum usum, non propterea sequeretur licere carnes manducare. Nam ideo laudati Authores licita ova defendunt, quia minus, quam carnes nutriunt. Ergo ex licito illorum usu, non sequitur licitus usus carnium. Cæterum pernegamus aliqua vel minima frui probabilitate oppositam sententiam, quam, ut falsam, temerariam, scandalique plenam communi assensu rejiciunt vel ipsi benigniores Probabilistæ Diana, Leander, Turrianus, cæterique. Ipsemet P. Thomas Tamburinus alter benignitatis princeps scribit *lib. 4. c. 5. §. 3. n. 5.* Ova adeo ex diametro opposita esse jejunio, *ut vix unquam invenias, qui videns fidelem vespere ova comedentem, judicet eum jejunare.* Ergo a fortiori collationi vespertinæ carnes repugnant. Accedit, quod oppositæ sententiæ Patroni nullius omnino sunt authoritatis. Duo præcipui nempe Pasqualigus, & Marcus Vidal ob extremam opinandi laxitatem proscripti sunt. P. Sporer est merus aliorum Authorum præcipue Tamburini, a quo methodum mutuatus magna ex parte est, collector, & quidem minus diligens. Nam hic laudat *Cajetanum expresse* docentem, licitum esse piscium, & ovorum usum, cum tempore Cajetani tantum de fructibus, aut pane, secus de piscibus, aut ovis disputaretur. Et ab hac impostura, quam eidem impingit P. Sporer, cum aliis vindicarunt vel ipsi PP. Layman *lib. 4. tract. 8. c. 1. n. 9.* Leander *q. 42.* Azorius, Bossius, & alii. Lege Caietanum ipsum *2. 2. q. 147. a. 6. & in sum. verb. jejun.* Quid quod nec ipse Bonacina

nacina ova concedit? Numerus ergo Patronorum laxiſſimæ opinionis reſtringitur ad Marchantium, Sporerium, Lamas, Machadum, & Ghettium, qui & abſolute minimæ ſunt authoritatis, & ſi conferantur cum omnibus antiquis, & cum Probabiliſtarum multitudine oppoſitum docentium, nec conſideratione digni ſunt.

XXVIII. Tandem *Reſponſum Pontificium* ſententiam noſtram extra diſputationis aleam, & in ultimo evidentis certitudinis gradu conſtituit. Hoc ſolum Reſponſum pro ſuprema deciſione nobis eſt. Quæ in medium attuli eo ſpectant, ut quorumdam auſus reprimant, qui minime verentur aut arbitrarii, aut nimii rigoris vel ipſas Pontificias Declarationes poſtulare. Idcirco, ut compertum fieret, quam ſit Diſciplinæ tum vetuſtæ, tum recenti dictum Reſponſum conſentaneum, Recentiorum Probabiliſtarum placita expendere operæ pretium exiſtimavi.

§. VI.

RESCRIPT. PONTIF.

„ Sed opus habere eo cibo, eaque uti portione, quibus utun-
„ tur homines jejunantes rectæ meticuloſæ conſcientiæ.

Qualitas, & quantitas cibi ſumendi in collatione veſpertina.

XXIX. DUO, ut diximus, documenta continet Pontificium Reſponſum. Primum carnes rejicit. Et de hoc hactenus. Alterum qualitatem, & quantitatem eſculenti in collatione capiendi indicat his verbis. *Sed opus habere eo cibo, eaque uti portione, quibus utuntur homines jejunantes &c.* Hanc ſecundam Reſponſi partem breviſſime expono. Et quod attinet ad qualitatem cibi, jam communi Probabiliſtarum auctoritate demonſtravi excludendos eſſe a præfata collatione cujuſque generis piſces, ſive magnos, ſive parvos,

vos, sive recentes, sive fumo exsiccatos, & potiori jure lacticinia omnia, ubi permittuntur. De hoc amplius disputandum non est; fusius enim superiore paragrapho textus Dianæ, Leandri, aliorumque benigniorum Theologorum rescripsimus.

XXX. Recentium Theologorum, maxime Probabilistarum acumen nihil intentatum neglexit, ut jejunii austeritatem deliniret. Cum non potuerint in serotino jentaculo permittere sive pisces, sive pisciculos, sed solos fructus, bellaria, herbasve cum pane; disputare cœperunt, liceret ne saltem hæc omnia simul permiscere, & aqua adjecta coquere, aut sine aqua ignis calore ex iisdem jusculum extrahere, & iniecto pane offam efficere? Escobarius, Pellizarius, & Leander *loc. cit. q.* 35 adfirmant de pane madefacto, vel jusculo cocto. Negant Filliucius, Layman, & alii. De herbis elixis aqua sale, oleo, acetoque conditis vulgo *insalata* negant antiqui omnes, & insuper Navarrus, Vega, Vivaldus. Adfirmant vero Leander, Bossius, Layman. Eademque disputatio fervet super jusculo ex herbis, pane, fructibusque expresso, oleo, saleque condito. Acrius disputant super cremore amygdalino, vulgo *mandorlata*. Adfirmantem opinionem defendit more suo Pasqualigus in suo proscripto de jejunio opere, aliis citatis. Sed negant Layman, Sanchez, Trullenchus, Filliucius, Lezana, Bossius, Leander, & alii communiter, causa justa sublata.

XXXI. Hæc sunt Recentiorum Theologorum super qualitate jentaculi sumendi certamina. Quæ de unciarum quantitate disputant, supra narravi. Omnia hæc subtilissima mihi videntur eludendæ legis commenta, & gulæ demulcendæ artificia. Quid? Permittam ne ego præfata omnia, nempe mixtionem fructuum, herbarum, & ex eisdem expressa ignis calore juscula, & quantitatem octo unciarum? Damnabo ne illa lethalis culpæ? Aqua hic hæret, & quasi ira inardesco adversus Probabilistas, qui nos ad ejusmodi angustias redegere. Tanta disputationum certamina, ut latebræ jejunio quærantur? Nihil ætate nostra bona fide, & simplici Christianæ

M pœ-

pœnitentiæ ſpiritu decidendum? Nihil majorum noſtrorum conſuetudini deferendum? Omnia veluti ſupremi mundi Principes indicto ex utraque parte bello dirimemus? Continenter gladium lethale diſtringemus, ubique clamantes: eſt, & non eſt peccatum mortiferum. Ad Tartara deſcendes, ſi hoc egeris: portum attinges ſi abſtinueris? Fateor me non leviter commoveri, dum ſimilia lego in Recentioribus non paucis, qui Sanctorum Patrum, & antiquorum Theologorum doctrina, & ingenua illa, ut ſic dicam, ſimplicitate, aut contempta, aut neglecta, omnia in diſputationem, omnia in contentionem, omnia in diſcrimen adducunt; & verſatili probabilitatis mucrone victoriam gulæ, & appetitionibus humanis fere ſemper aſſerunt. A ſpecie mali nos abſtinere S. Paulus jubet. Culpa eſt: ergo cavenda inquiunt Patres omnes. Non adeo illis frequens diſputatio, ſit ne mortalis, aut venialis culpa: ſed omnes nervos eo intendunt, ut culpæ omnes vel leviores vitentur, ſcientes, quod hæ ad graviora pertrahant. Contra Recentiores Probabiliſtæ continenter bilances in manibus habent, ut venialia a mortalibus ſegregent. Paſſim ex tripode decidunt: hoc eſt mortale, hoc veniale. Quæ deciſiones ſæpe temeritate non vacant, cum frequentiſſime ejuſmodi confinia nos lateant. Et quod pejus eſt. Venialia vix curant. Cum S. Paulo itaque, & Patribus dicendum. Culpa eſt. Ergo deteſtanda. In laudato noſtro opere inſcripto, *La Diſciplina Antica, e Moderna della Romana Chieſa &c.* extrema rigoris, & laxitatis declinanda propoſui. Octo, vel decem uncias, aut quartam partem cœnæ extremum eſt laxitatis omnino vitandæ. Quoniam hæc quantitas bene parata, ac in portiones tributa, ſobriam cœnam porrigit. Solus panis, aut ſolæ herbæ, aut fructus unius tantum generis, ut tempore S. Antonini, Toſtati, Cajetani, & S. Caroli Borromæi mos vigebat, alterum extremum nimii fortaſſe rigoris apparebit. Propterea his declinatis, tres circiter uncias panis, fructuum, herbarumque aſſignavi veluti medium inter utraque extrema. Quid? Evaſi ne propterea Rigoriſmi cenſuram? Minime gentium. Quamvis & a natura ipſa ad benignitatem com-

comparatus sim, & Evangelica imbutus doctrina, malim de nimia misericordia, quam de nimia severitate Deo rationem reddere. Quid in præsens novi adferam?

XXXII. Paucis me expediam. Homines bene morati non pauci plus justo timent. Christiani criminibus obnoxii plus æquo audent. Illi libra accepta, super recula minima vitilitigant. Isti concupiscentiæ lena conciliatricula dolos deglutiunt, sin ad satietatem, saltem ad sobriam moderatamque cœnam. Sat illis est, si cum aliqua fame a mensa surgant. Illudque admirationis cujusque limites transilit, quod isti, qui & graviarum culparum pondere gravati, & impotentiori libidine, cupiditate, aliisque pravis habitibus inquinati, pœnitentiæ frœno summopere indigent tum ut peccata futura devitent, tum ut debita gravissima Divinæ Justitiæ solvant, omnia effugia captant, ut cujusque veræ pœnitentiæ onus excutiant, ut ipsam jejunii legem deludant. Si istos reducere in pœnitentiæ semitam tentaveris, aquam cribro hauries. His itaque dimissis, Regulam prudentissimam, quam in suo Responso præbet BENEDICTUS XIV. feliciter regnans, exequendam inculco, illamque paucis explico. *Respondemus . . . opus habere eo cibo, eaque uti portione, quibus utuntur homines jejunantes rectæ meticulosæ conscientiæ*. Quinam est cibus, quo vescuntur Christiani intaminatæ conscientiæ? Fructus, herbæ, panis. Quænam quantitas? Tres aut ad summum quatuor unciæ. Qui hoc asserunt? Ipsi benigniores Probabilistæ, & celebriores Medici. Audi Jacobum Graffium 1. *p. Decis. lib.* 2. *cap.* 36. *n.* 25. *Dicta collatio fieri potest sumendo vel parum fructuum, vel ficuum, vel panis solius, v. g. duarum, aut trium unciarum*. Audi Ioannem Azorium *lib.* 7. *cap.* 8. *q.* 8. *An vespertina refectiuncula certa & definita cibi quantitate, & qualitate constare debeat? Respondeo debere, alioqui in cœnam transiret. Quare solum edi possunt quæ ante, vel post prandium, aut cœnam alias sumi solent, quales sunt fructus arborum, herbæ, & alii quidam fructus leviores sumi soliti; ea tamen ratione, ne stomacho potus noceat, & in quantitate, quæ modica censeatur, qualis est panis quantitas, quæ trium uncia-*

 rum,

rum, aut quatuor est. Quid, quod ipsi Probabilistæ molliores, qui quantitatem amplificant ad sex vel octo uncias, advertunt, Christianos bene moratos non excedere tres, aut quatuor uncias. Ita testatur vel ipse P. Leander *q.* 12. referens testimonium Molfesii *in sum. tract.* 10. *cap.* 3. *n.* 7. *Largior concessio a sex unciis infra eorumdem ciborum, quibus vesci licet in Quadragesima. Viri tamen timorati non excedunt tres, vel quatuor uncias*. Quid, quod celebriores Medici severius loquuntur. Paulus Zacchias *lib.* 5. *tit.* 1. *q.* 9. *n.* 16. *Quantitas cibi in jentaculo assumendi, ne jejunium frangatur, tam respectu sitis, quam somni, & consuetudinis, restringenda est ad modicum quid, quod UNCIAS DUAS, aut TRES ad summum non pertranseat*. Zacchias, Condronchius, Hecquet Clarissimi Medici sibilis excipiunt opiniones laxas sex aut octo unciarum, deridentque Casuistas, qui tantam quantitatem se permittere ajunt ob naturæ debilitatem, &, ut prostratis viribus remedium conferant. Mos innumerabilium fidelium, & Religiosorum conscientiæ rectæ meticulosæ, qui definitam quantitatem non excedunt falsitatis evincunt prætextus allegatos. Hæc omnia in citato nostro opere *p.* 1. *cap.* 5. *§.* 4. explicui. Et tamen, ut dixi, non defuere qui nos nimiæ austeritatis incusaverint. Sed grates Deo habendæ, quod Supremus Ecclesiæ Hierarcha hanc regulam confirmaverit. Prudentissime limites unciarum ipse non definivit, quia materia hæc individuos limites non excipit. Medium quoddam præstituitur, seu meta, ad quam plus, minusve boni fideles suam conformare refectiunculam debent. Si bona fides vigeret, cujusque conscientiæ res hæc permitteretur. Verum quia homines impotenter ad laxa semper feruntur, idcirco limites aliqui figuntur, ultra quos prætergredi plus minusve non liceat. Quantitas a nobis præfinita trium, aut quatuor circiter unciarum recedit tum ab extremo laxitatis octo aut decem unciarum, tum ab opposito extremo unius, aut alterius unciæ. Et tandem hæc est quantitas, quam testibus Probabilistis, *viri timorati non excedunt*. Porro Pontifex Summus præscribit, nos *opus habere*

bere eo cibo, eaque uti portione, quibus utuntur homines jejunantes rectæ meticulosæ conscientiæ. Advertas velim quanta prudentia adiectæ sint hæ duæ voces *rectæ meticulosæ conscientiæ*, ut excludantur a regula imitanda conscientiæ non rectæ, sed ad superstitionem meticulosæ, seu scrupulis, umbris, spectrisve agitatæ aut laxæ. Recti ergo consilii, & prudenter moratæ conscientiæ homines jejunantes imitari debemus. Ejusmodi autem sunt, quales nos descripsimus.

XXXIII. Cum hæc adeo perspicua sint, & Pontificia etiam auctoritate firmata; quid causæ est, quod hanc ipsam sententiam nostram tanta moderatiône, cautioneque circumscriptam plures nimii rigoris postulent? Respondeo, libros recentissimos quorumdam Casuistarum tantorum esse malorum causam. Docti piique Authores optimo fine allevandi Iugum Christi, & faciliorem reddendi Paradisi viam, legem laxarunt. Et quamvis ab integro, & amplius sæculo declamatum sit adversus hanc laxitatem fuco benignitatis delibutam; nihilosecius Theologi Recentiores, qui hac nostra tempestate post damnatas a Summis Pontificibus centenas & amplius propositiones, opera Moralia edunt, laxiorum Probabilistarum pronunciata transcribunt, & in compendium redacta imperitis lectoribus pia, ut dixi, intentione porrigunt. Unum Recentissimum nomino P. Dominicum Viva. Nullus dubito, quin futuri sint, qui me invidentiæ, odii, pravique animi detrahendi Clarissimi viri famæ accusabunt. Verum qui me judicat Deus est. Ille scit, solo fine retegendæ veritatis, & Christianos æternæ salutis periculo subducendi, me hæc scribere. Non adversus Doctum, piumque P. Viva, quem colo, suscipioque; sed adversus illius laxam doctrinam sæpe calamum acuo. Si fallor, & illius doctrina laxitatis expers sit, ostendatur, & in antecessum, quæ scribo, retracto. Interim Textum P. Viva transcribo, in quo quidquid laxitatis scripserunt hactenus hoc de argumento antiquiores, benignioresque Probabilistæ, ille collegit. Hæc quippe scribit in *suo Curs. Theolog. tom.* 1. *p.* 2. *q.* 10. *a.* 3. „ Verum Bonacina de jejun. *q. ult. punct.* 3. Cajeta-

„ nus,

„ nus, Sot. aliique apud Dian. *part.* 9. *tract.* 6. *Resol.* 8.
„ cum Tamburino *Probabiliter* putant, posse sumi octo un-
„ cias ex pane, & piscibus sale coctis, nec non ex pulti-
„ bus, seu minestris. Immo permittunt etiam aliquid ca-
„ sei, cui permittunt lacticinia. Excludunt autem ova,
„ utpote magnæ substantiæ, & nutritionis, & ex diame-
„ tro opposita jejunio. Contra vero, quia non est certum
„ consuetudinem sumendi jentaculum introductam esse sub
„ hac stricta necessitate, ut non possit nisi panis cum fru-
„ ctibus, aut herbis comedi; ideo etiam pisces sale cocti,
„ & minestræ permitti possunt, dummodo cum pane debi-
„ tam quantitatem non excedant. *Certum enim est, jenta-*
„ *culum sumi posse. Dubium vero, an hi cibi substantiales*
„ *sint exclusi? Igitur prævalet libertas illos sumendi. Sic di-*
„ *scurrit Tamburinus*: cujus sententiam non amplecterer, ni-
„ si putarem consuetudinem jam introductam, ut etiam exi-
„ gua parte piscis majoris, ut loquitur Bonacina *loc. cit.* non
„ tamen ovis in refectiuncula cum pane vesci possimus in
„ debita quantitate *octo unciarum*, quam si quis parum ex-
„ cederet addendo *unam, vel alteram unciam* ex Filliucio,
„ Leandro, & aliis apud Dianam *loc. cit. resol.* 15. nonnisi
„ venialiter peccaret, *propter parvitatem materiæ* superaddi-
„ tæ, dummodo alias eodem die parvitatem materiæ non
„ sumpserit„.

XXXIV. Ambo & quantitatis & qualitatis laxa extrema in hoc suo textu perstringit P. Viva. Si quantitatem spectes, docet quidquid laxius hactenus dictum est, nempe decem esse posse vespertini jentaculi uncias. Octo absque peccato veniali, & decem cum veniali noxa. P. Pasqualigus, cujus opus hoc de argumento damnatus propter nimiam lacitatem est, de octo unciis scribens *Dec.* 91. *n.* 5 inquit. *Absolute autem, qui nulla habita ratione complexionis sumeret octo uncias, non damnarem saltem peccati mortalis; quia ad summum parum excederet debitam mensuram, si illa esset tantum sex unciarum.* P. Viva, ut etiam in hoc puncto patefaceret, quantum sit in benignitate propensus, ultimos benigni-

tatis

tatis terminos complexus est, quos fixerunt Leander, & Filliucius. Quia vero Leander, & Filliucius rejiciunt a vespertina collatione pisces, lacticinia, ova, caseum &c. eos deserit veluti Rigoristas, & ad suum se recipit Tamburinum, qui opinionem docet juxta P. Dianam improbabilem, falsam, temerariam, & scandali plenam, videlicet licere in serotino jentaculo sumere pisces sale coctos, & etiam partem piscis majoris ex Bonacina caseum, pulmenta, seu *minestras*. Hanc opinionem, ut improbabilem rejiciunt omnes, non modo antiqui, sed etiam Probabilistæ recentes, paucissimis exceptis. P. Viva autem, ut hanc laxam opinionem propagaret, fuco probabilitatis eam depingit. *Cum Tamburino Probabiliter putant*: unde habes hanc opinionem *Probabilem* esse? Ab authoritate? Non. Quoniam ex Diana, & Leandro transcripsimus textus benigniorum Probabilistarum? Ab ipsa natura jejunii? Pejus. Intuere jejunii tui instructam mensam. Appono duas uncias sive panis, sive leguminis pro pulte seu *minestra*. Duas alias panis uncias ad manducandum cum obsonio. Duas unius acipenseris elixati, & duas alias uncias trutæ assæ. Si latior venter fuerit, addam absque gravi jejunii læsione duas alias bellariorum, sive fructuum uncias. Merum autem ad satietatem, quia liquida non frangunt. Hoc est jejunium tuum. Næ isthæc nativa Quadragesimalis jejunii gulam cohibentis, carnem macerantis imago? Unde ergo habes, Tamburini opinionem esse Probabilem? Numquid heinc? *Si liber sit alicujus Junioris, & Moderni, debet opinio censeri Probabilis, dum non constet rejectam a Sede Apostolica tamquam improbabilem*. At hæc opinio ab Alexandro VII. damnata est. Numquid ex altera? *Generatim dum probabilitate sive intrinseca, sive extrinseca, quantumvis tenui, modo a Probabilitatis finibus non exeatur, confisi aliquid agimus, semper prudenter agimus*. Verum & hæc damnata est ab Innocentio XI. quamque Tamburinus conceptis verbis docet *lib.* 3. *in Decal. c.* 3. §. 2. *n.* 3. Tenuissimæ ergo ad summum probabilitatis esset præfata opinio atque adeo proscripta. Unde tandem colligis pro-

probabilem esse Tamburini opinionem? Ex consuetudine? Scilicet. *Cujus* (inquit P. Viva) *sententiam non amplecterer, nisi putarem consuetudinem jam introductam, ut etiam exigua parte piscis majoris . . . cum pane vesci possimus in debita quantitate OCTO unciarum, quam si quis parum excederet addendo unam, vel alteram unciam, nonnisi venialiter peccaret*. Consuetudo hæc appellatur? Turpis est corruptela, non consuetudo. Quænam consuetudinis prerogativæ necessariæ? Ut non adversetur bono communi, seu fini proximo legis. Ut Superioris auctoritate approbetur. Ut populi, non prævaricantis, sed recte morati praxi firmetur. Hæ omnes conditiones desunt collationi, quam obtrudit P. Viva. Adversatur fini proximo, seu intimo, immo naturæ ipsius jejunii. Christiani omnes rectæ conscientiæ eidem repugnant. Eam omnes & antiqui, & moderni Probabilistæ, paucis exceptis, detestantur, ut allatis illorum verbis ostensum est. Ergo non consuetudo, sed immanis corruptela est. Ratiuncula, quam ex Tamburino transcribit totidem verbis P. Viva, ineptum sophisma est. *Certum est jentaculum sumi posse.* Verum habet. *Dubium vero an hi cibi substantialis sint exclusi*. Quid inde? *Ergo libertas prævalet illos assumendi*. Consequentia falsa, & erronea. Dubium est, an hi cibi substantiales jejunium violent? Jejunii lex certissima est: ergo lex certa adversus consuetudinem dubiam, non consuetudo dubia adversus legem prævalere debet, omnibus Probabilistis consentientibus. Consuetudo, quam opponit P. Viva, est corruptela plurium Christianorum, qui absque ulla vera necessitate dispensationem edendarum carnium impetrant, qui quidquid aliud cogitant quam gulæ contradicere, quam appetitiones cohibere, & corpus abstinentiæ severitate macerare. Actum de omnibus sanctioribus & legibus esset, si plurimorum fidelium praxis consuetudinis legem abrogantis vim haberet. Illud tandem, quod displicet in P. Viva, & quod Lectoribus recordor, est, quod passim Authoribus Dominicanis errores impingit. Cajetanus pro laxa sententia octo unciarum & piscium citatur, cum exploratum sit, Cajetanum di-

disputare solum de licito panis, vel fructuum usu, ut Laymanus, Leander, & cæteri advertunt. Nec lectio apud Dianam suffragatur, quia in re gravi, & quando de primo, & gravissimo authore alicuius sententiæ disputatur, fons adiri debet. Sed passim P. Viva, ut sibi caveat, authores allegat apud Dianam, apud Tamburinum, apud Sanchez. Sed hoc non est authoris, inquiunt Cardenas, Navarrus, & alii, sed collectoris, meri summistæ, & librarii. Hæc recogitent qui nobis imponunt per summam calumniam textuum alterationem, quin unquam id evincere potuerint. Tandem ultimo loco laxam opinionem refello auctoritate Pontificii Responsi. Eam Pontifex Summus qualitatem, & quantitatem cibi approbat, quo uti solent *ieiunantes rectæ meticulosæ conscientiæ*. Ergo non approbat, sed improbat qualitatem, & quantitatem, quam ieiunantes laxioris conscientiæ adhibent. Hi enim in vespertino jentaculo sumunt portionem piscis etiam maioris, caseum, pultes, *minestras*, usque ad octo, aut decem uncias, ut docet P. Viva. Hoc est autem ultimum laxitatis extremum a quo sane distant ieiunantes *rectæ meticulosæ conscientiæ*. Ergo opinio P. Viva utriusque generis & qualitatis, & quantitatis extremam laxitatem comprehendit; atque adeo undequaque improbabilis, & falsa est.

N CA-

CAPUT V.

POSTULATUM III.

„ An qui jejunii tempore veſci carnibus permittuntur, & „ unica comeſtione uti debent, horam jejunantibus „ præſcriptam ſervare opus habeant?

§. I.

Rationes, quæ præfatæ quæſtioni viam aperire fortaſſe potuerunt.

I. Excitatæ quæſtionis cauſam revera ignoro. Admiſſo quippe præcepto unicæ comeſtionis ſervandæ, etiam ab iis, qui carnibus veſcuntur, conſectarium neceſſarium eſt hora jejunantibus præſcripta ſolvendum jejunium eſſe. Si conjecturis indulgendum ſit, id fortaſſe in cauſa fuit, quod Recentiorum Probabiliſtarum plures negant aliquod reperiri præceptum, aut conſuetudinem, quæ ſub gravi culpa horam ſumendæ comeſtionis præſtituat. Hanc opinionem intrepide propugnant P. Thomas Tamburinus *lib.* 4. *in Decal. cap* 5 § 4. *n.* 2. his verbis. „ Ajo primo, non eſſe de eſſentia jejunii Eccleſiaſtici, nec de præcepto horam comedendi meridianam. Non de eſſentia .... quia jejunii eſſentia eſt ſolum unica comeſtio (*animadvertant Authores* „ *Diatribæ*, *Diſſertationis*, *Defenſionis*) cum abſtinentia a „ certo genere ciborum .... Non de præcepto vel conſuetudine obligante, quia quamvis non nemo illam quærere „ fatagat, nunquam invenit tamen Ajo inſuper, conſequenter non eſſe mortale horam prædictam anticipare, etiamſi „ comedatur ſummo mane „. Laudat pro hac opinione Layman, Filliucium, Bonacinam, Toletum.

II. P. Dominicus Viva raro a benignitate P. Tamburini recedit, quin paſſim illius placitis ſubſcribit. Præfatam ejuſdem

dem opinionem & paucioribus verbis, & decretorie divendit in *Curs. Theol. tom.* 1. *p.* 2. *q.* 10. *a.* 2. his verbis. *Falsum etiam est dari aut præceptum, aut consuetudinem graviter obligantem ad non anticipandam comestionem ante meridiem.*

III. Fatendum tamen præter recentiores Probabilistas antiquorum aliquos hanc eamdem propugnasse opinionem: ut Alexander Alensis, Gabriel, Angelus, aliique. Plurimos ex Recentioribus laudat Leander, qui sua versatili probabilitate in utramque partem rem probabiliter disputat.

§. II.

RESCRIPT. PONTIF.

„ Edicimus observandam iis esse.

Hora solvendi jejunii Ecclesiastici est præter propter meridiana.

IV. PONtificium ergo Rescriptum edicit observandam esse iis, qui carnibus vescuntur, horam jejunantibus præscriptam. Quare nec ambigendum amplius videtur horam hanc sub præcepto cadere. Quænam hæc sit, indicandum. Paucis rem universam perstringam. Primis Ecclesiæ sæculis circiter vesperas ieiunium solvebatur, quæ consuetudo alibi usque ad octavum, alibi usque ad decimum, & amplius sæculum obtinuit, etiam in Ecclesia occidentali. Intervallum vesperarum tum tribus constabat horis Solis occasui proximioribus. Tres aliæ, quæ meridiem consequuntur, Nonæ spatium constituebant. Tempore S. Thomæ, nempe sæculo XIII. hora nona ieiunantes reficiebantur. Paulatim mos immigravit in meridiem, qui nunc viget.

V. Nullum urgere præceptum, nullamque consuetudinem, quæ sub gravi culpa differre ad hanc circiter horam prandium obliget; ideoque ostendere conantur Recentiores,

 quod

quod hora sumendæ refectionis ad essentiam, seu substantiam ieiunii non pertineat: est enim illius conditio tantum. Ergo, hora neglecta, natura consistit ieiunii. Nulla futilior argutatio in morum controversiis, quæ a libera legislatoris voluntate pendent. Nec illorum delectus iuxta veram sententiam ingreditur ieiunii essentiam, sed appendix est eidem libera voluntate addita. Horæ istius observantiam fatemur conditionem esse ieiunio adiectam: Quid inde? Propterea ne præscribi sub gravi culpa ab Ecclesia non potuit?

VI. Eo ergo quæstio recidit, ut evincamus consuetudinem obtinere, quæ horæ istius observantiam sub gravi culpa imponat. Porro quod semper, quod ubique, quod ab omnibus in Ecclesia observatum est, sub gravi onere præscriptum esse, iuxta monitum Lirinensis, convenit penes omnes. Levis quippe obligatio his prærogativis nunquam insignita fuit. Cuiusque autem sæculi, & cuiuslibet Christianæ nationis Scriptores clamant, ieiunantes protraxisse semper aut ad vespertinam, aut ad nonam, aut ad meridianam horam refectionem solitam. Quid, quod istius horæ designatio adeo est, fuitque semper ieiunio intima, ut & in veteri lege, & penes ipsos Ethnicos, Turcasque semper viguerit, vigeatque in dies. Si plura cupis, lege doctissimum, unaque piissimum Cardinalem Bona de *Divin. Psalmod. c.* 9. *§.* 3.

VII. Alterum rationis momentum, quod prius confirmat, habeto. Usque ad sæculum XIII. nec in disputationem vocata unquam fuit gravis istius consuetudinis obligatio. Post, Theologi & doctrina celebriores, & numero superiores consuetudinem hanc graviter obligare semper propugnarunt. S. Thomas 2. 2. *q.* 147. *a.* 7. *ad* 1. *Ad jejunium requiritur hora determinata, non secundum subtilem examinationem*. Durandus *in* 4. *dist* 15. *q.* 10. *n.* 4. inquit: *ægros jejunii lege esse solutos, quia non possunt horam servare jejunii*, & *quæst.* 9. *n.* 7. scribit: *tempus comedendi die jejunii esse circa horam sextam*. Paludanus in 4. *dist.* 15. *q.* 4. *a.* 4. inquit: *jejunium frangitur notabili horæ anticipatione sine causa, & in Quadragesima oportet expectare non vesperam diei, sed officii*. Ricardus de Media Villa *in* 4. *dist.*

dift. 15. *a.* 3. *q.* 7. *Unde fub determinationem præcepti Ecclefiaftici de jejunio non cadit nifi femel comedere in die naturali, & hora determinata, & abftinentia ab efu carnium, & ab ovis, & cafeo in quadragefimali jejunio*. Hic collige, quanta fit diligentia, quam oftentat Leander in allegandis Authoribus, cum Ricardum hunc cum Scholiafte Angeli pro laxa contraria opinione citet. Cardinalis Turrecremata in *caput folent de confec. dift.* 1. *dub.* 2. luculenter fcribit, horam ieiunii præftitutam ab Ecclefia effe. S. Antoninus 2. *p. tit.* 6. *cap.* 2. § 10. *Tertio*, inquit, *vitiatur jejunium ex horæ nimia anticipatione*. Hoc idem docet Carthufianus in 4. *dift.* 15. *q.* 6. Major pariter *in* 4. *dift.* 15 *q.* 3. hæc fcribit. *Tumen hora duodecima, quando fol medium cœlum confcendit, eft confuetudo Chriftianorum comedere*. Cardinalis Cajetanus 2. 2. *q.* 147. *a.* 7. hæc fcribit. *Ex hoc, quod omnes homines communiter judicant non jejunare illos, qui tam notabiliter ante confuetam horam, qua jejunantes folent prandere, comedunt, evidenter patet, quod hora confueta comedendi pro jejunio, quæcumque hora fit illa, eft de neceffitate jejunii .... Tenetur ergo quilibet ad confuetam horam prandii in jejunio, ficut tenetur ad jejunium ipfum*. Idem docet Sylvefter *verb. jejunium n.* 9. Aftenfis in *Summa lib.* 6. *tit.* 28. *a.* 5. Joannes de Tabia *verb. jejun.* Rofella *verb. ieiun.* Joannes Medina in *Cod. de jejun. q.* 1. *&* 6. *&* 11. Martinus Navarrus in *fum. c.* 21. Panormitanus in *Rubr. de obfervat. jejun. n.* 2. Ex Recentioribus vero Azorius, Graffius, Covarruvias, Angles, Vega, Fagundez, Sanchez, Lamas, Ghetius, Lavorius, Homobonus, Joannes a Cruce, Ledefma, Reginaldus, Barbofa, & ne tempus inutiliter teram, communiter omnes Antiprobabiliftæ.

VIII. Tertium rationis momentum ejufmodi eft. Ipfi Antiprobabiliftæ compertiffimam facti veritatem fatentur, nempe femper, & ubique horæ folvendi jejunii confuetudinem viguiffe in Ecclefia. Accedit, quod Patres omnes de hac hora loquentes; iis utuntur formulis, quæ perfpicue gravem produnt obligationem. Eccur ergo pauci Probabiliftæ oppofitum afferunt? Quia hæc hora non attinet ad Formam fubftantia-

lem

lem jejunii, ſed conditio eſt extima, & accidentalis. Hæc unica eorum ratio, quam ſupra obiter propulſavi, nec validiorem poſtulat confutationem.

IX. Poſtremum momentum ſententiæ noſtræ eſt univerſi Chriſtiani populi ſenſus. Se jejunare minime fideles credunt, ſi nimio intervallo horam antevertant. Et ſi mihi libere dicendum, quod ſentio, eſt, nulla vel minima probabilitate fruitur adverſa opinio, cum adverſetur communi fidelium veluti inſitæ perſuaſioni.

X. Quamquam plurima ſunt eorum, quæ a voluntate libera pendent, quorum ratio nec aſſignari, nec jure exigi poſſit; tamen ſententiæ noſtræ hanc ſuſcipe congruentiam, quam exhibet etiam Paulus Comitolus Theologus graviſſimus *lib.* 4. *q.* 50. Jejunii intimus finis eo tendit, ut gulam cohibeat, corpuſque maceret, & concupiſcentiam frœnet. Ejuſmodi fini non parum congruere ſera hora videtur. Ergo expediens fuit eam graviter ab Eccleſia præſcribi. Nec dicas, idem intervallum fluere ab hora tertia, vel quarta matutina ad alteram tertiam, aut quartam diei ſequentis, ac a meridiana ad alteram meridianam. Ergo eadem eſt corporis afflictio, ſive mane, ſive circiter meridiem comedatur, cum tantumdem ſit utriuſque extremi intervallum fluens. Verum experientia univerſali compertum eſt, quod corpus mane a ſomno recreatum, non valde fame laboret: & quo tardius differtur refectio, eo acrius venter torquetur. Et communis omnium Nationum, nedum Chriſtianorum mos differendi in feram horam jejunii refectionem, haud parvo eſſe momento debet.

XI. Accedit, quod admiſſa Probabiliſtarum ſententia, maxima, & deformis confuſio, atque perturbatio in Diſciplinam jejunii inveheretur. Nam quiſque pro arbitrio horam figeret, ſibique deligeret, prout magis ventri congrueret. Quod ſane haud leve eſſet jejunii legi detrimentum, & penes Chriſtianos deformior eſſet jejunantium diſciplina, quam apud alias gentes, quibus ſtata eſt ſolvendi jejunii hora. Nec eſt quod opponas, plures eſſe Regiones, ubi aut una

nox,

nox, aut unus dies totum emetitur annum; alibi cœlum nubibus obductum est. Ubi Kalendarium Romanum non obtinet, quod Sol apud eos, non perinde ac apud nos, quinque diebus & sexaginta supra trecentos parte quarta diei addita, conversionem conficit annuam, non aliud jejunium Ecclesia postulat, quam quod præstare valent gentes illæ, quæ a præjudiciis Probabilisticis omnino vacuæ, jejunium illud servabunt, quod comprimendæ carnis petulantiæ est peridoneum.

XII. Quæ hactenus dicta sunt, evidenter inferunt consuetudinem Ecclesiæ, quæ solvendo jejunio horam meridianam præfixit, graviter astringere. Quod confirmari etiam potest ex principiis probabilisticis, Consuetudo certa est, constans, perpetua, Dubia autem ab eadem exemptionis libertas. Ergo libertati consuetudo, non consuetudini libertas prævalet. Quid, quod vel ipsi adversarii fatentur, culpam perpetrare venialem eum, qui nulla causa motus, hanc præverteret horam.

XIII. Tandem, si qua suspicandi ratio superesset, tota aufertur Pontificio Rescripto. Quid, quod vel ipsum Quæsitum ab Archiepiscopo Compostellano Summo Pontifici propositum, supponit gravem esse obligationem observandæ horæ jejunantibus præstitutæ. Numquid Doctissimus Archipræsul super re levi Sedem consuluisset Apostolicam? Quid, quod minime petat, utrum istius horæ observantia graviter astringat? Sed hac gravi obligatione veluti ut certa supposita, postulat, an ab iis quoque observanda sit, qui ex dispensatione carnibus vescuntur? Pro certo ergo habet observandam esse horam ab iis, qui esuriales cibos comedunt. Solumque petit, sint ne eidem obligationi obnoxii, qui ex dispensatione carnibus vescuntur. Respondet autem Pontifex. *Edicimus observandam iis esse*. Ergo sententia P. P. Tamburini, Viva, & aliorum oppositum docentium, improbabilis prorsus est, falsa, & communi Populi Christiani sensui adversa.

XIV. Quasi destinaveram subtilissimas quæstiones hic interse-

terferere, quas occasione horæ istius explicandæ Recentiores Probabilistæ incredibili acumine, & contentione agitant, ut compertior tibi esset Probabilismi genius. Quæ de horologiis horas abstinentiæ metientibus disputant, omnem fidem superant. Famosus Caramuel hoc primum theorema ponit. *Horologia solaria fere omnia concepta sunt in originali peccato*. *Theolog. fundam.* 10. *n.* 341. *& seq.* Peccatum originale horologiorum consequi actualia subdit. Non ergo horologia apta sunt recte horas metiri. Suos Juniores hoc in negotio obæsæ naris habet, *captivantes*, inquit, *intellectum in obsequium fidei, non autem, pace Juniorum id dixero .... in obsequium hominum inexpertorum*. Si otio abundas, eum legito *loc. cit.* & plurima offendes, quæ Caramuelem referunt. Disputant, expectandus ne sit ultimus horologii ictus horam mediæ noctis designans? Adfirmat Pasqualigus cum aliis. Negant e contrario Sanchez, Castropalaus, Trullenchus. Addit Pasqualigus, ubi plura sunt horologia expectari posse illud, quod tardius aliis pulsat, quia, inquit, *quodlibet horologium positum est ad indicandum tempus, unde sufficit quodlibet, ut possim formare probabile judicium de media nocte*. *Decis.* 162. Alii docti Juniores, ut nimium laxam improbant hanc opinionem, quia quatuor horologia e. g. prævalent uni. Quid inde reponit Pasqualigus? An nuncium remisistis Probabilismo? *Ad summum plura faciunt judicium probabilius, quod tamen non teneor sequi, sed sufficit si sequor Probabile*. Unum horologium, sicut unus Author, facit sententiam Probabilem. Ergo &c. Cohærentia, dicere videtur Pasqualigus, quæso dicamus, ne nos diffidentes colligant Rigoristæ. Urgent adversarii Probabilistæ. In quolibet Tribunali plures testes præferuntur uni. Respondet acute Pasqualigus. *Nec est eadem ratio de testibus, quia testes deponunt secundum scientiam, quam habent: & ideo plures testes faciunt majorem fidem. Horologia autem tantum judicant mortuo modo*. *Decis.* 162. Quis unquam viva somniavit horologia? Quæstiuncula, quam P. Diana proponit, omnium est lepidissima. Videli-

delicet, queat ne idem homo eodem tempore jejunus esse secundum unum horologium, & ventre plenus secundùm aliud? Illius verba significantius, clariusque suam mentem produnt. *An licitum sit sequi unum horologium, quoad jejunium Ecclesiasticum, & aliud quoad jejunium naturale. v. g. si hodie sit dies jejunii, possit quis, audita hora duodecima unius horologii, cœnare, & comedere carnes, quas die sequenti licite comedere potest: & postea, audita hora duodecima alterius horologii, possit sequi secundum horologium, & juxta illud incipere extunc jejunium naturale, & die sequenti communicare?* Negantem sententiam defendunt Leander, Lugo, quibus Diana accedit, sed e vestigio describit sententiam P. Joannis Dicastillo, qui definit: *Utraque sententia est in utroque tempore probabilis. tom. 4. coord. tract. 6. Resol.* 101. Lege integrum textum apud eumdem Dianam, ut prodigiosam vim Probabilismi tam opposita extrema conciliantis valeas evidentius comprehendere.

XV. Pauca hæc commenta obiter indicavi, non alio fine, quam, ut compertum tibi fiat quot tricis, quot ineptissimis argutationibus sacras Morum Regulas implicarunt Recentiores non pauci. Quæ omnia tibi argumento esse debeant, ne istorum speculationibus atque Decisionibus fidem habeas, sed caveas omnino ab his omnibus, & interminatis quæstionibus, quas tantopere Apostolus detestatur.

CAPUT VI.

POSTULATUM IV.

„ Quænam sint æpulæ licitæ, quæ vetantur cum interdictis conjungi?

§. I.

Proponendæ quæstiunculæ momenta.

I. QUæstiuncula proposita cæteris facilior est: iccirco paucis expedienda. Proponendi quæsitum ansam forte dedit, sint ne lacticinia epulæ interdictæ cum piscibus non permiscendæ? Disputant quippe Recentiores aliqui, utrum ova, & lacticinia sint a jure, aut consuetudine in Quadragesima vetita. Negantem opinionem damnavit Alexander VII. P. Dominicus Viva in Commentariis propos. 32. ejusdem Pontificis *num.* 1. hæc scribit. *Dubitarunt Doctores*, apud Fagundez *præcep.* 4. *c.* 2. *Num iure communi interdicatur esus ovorum, & lacticiniorum in Quadragesima, & an interdicatur sub veniali tantum? Nec defuit qui etiam consuetudinem ad id obligantem ausus fuerit negare.* Hæc ex P. Viva rescripsi, ut occasione data (diverticulum est, sed necessarium, & utile) quæ sit illius in designandis, & occultandis damnatarum propositionum Authoribus critice, evidenter deprehendas. Ut alias indicavi, frequenter Thomistas in scenam laxitatis producit, & vel laxas, vel damnatas propositiones iisdem falso non raro affingit. Veros autem proscriptarum opinionum Authores, quos fraternæ charitatis officio colit, exquisita dexteritate abscondit cum non parvo lectorum detrimento. Hujusce rei argumentum habeto in laudato textu. *Dubitarunt DD. apud Fagundez*. Ut vides, non *Fagundez*, sed Doctores apud Fagundez de præfata opinione dubitarunt. Et tamen non DD. apud Fagundez, sed Fagundez ipse illam opi-

opinionem docet, & pro eadem allegat Doctores aut oppositum docentes, aut de eadem silentes. Arbiter istius facti sedere nolo. P. Leander a Santissimo Sacramento judex apud P. Viva omni exceptione major litem dirimat. Leander autem *tract.* 5. *disp.* 2. *q.* 2. hæc scribit *An ova & lacticinia sint prohibita a iure sub mortali in ieiuniis Quadragesimæ? Negat* Fagundez *lib.* 1. *&c. ubi docet, a iure nullo modo esse prohibita ova, & lacticinia in ieiuniis Quadragesimæ sub peccato mortali, sed tantum sub veniali*. Plures DD. pro hac sua opinione allegat P. Fagundez. Sed P. Leander evincit falso ab eodem Doctores citari, & concludit: Solum ergo oppositam sententiam *docet* Fagundez, *& post illum aliqui Recentiores*. Subditque Leander *q.* 3. sibi videri Fagundez negare quoque consuetudinem lacticinia sub mortali prohibentem. Hæc obiter, ut te admoneam, ne fidem adhibeas P. Viva in sententiis authoribus adscribendis. Nec heinc suspiceris, me nimio amore erga Thomistas ferri. Nam semper, data occasione, istorum ut La Cruz, Zanardi, Manriquez, aliorumque similium laxiores opiniones refello, non secus ac si essent exterorum. Sed a diverticulo in semitam revertamur.

II. Disputandi ansam ex ipsis quoque secundis Litteris Apostolicis arripuere quidam, ut constat ex Epistola cujusdam Anonymi ad suum Parochum data, editaque Venetiis apud *Pavinium* an. 1742. In eadem opponuntur hæc Diplomatis Apostolici verba . . . *Quibus carnium, ovorum, & lacticiniorum esus est probibitus, dispensari contigerit, ab omnibus omnino, nemine excepto, unicam comestionem servandam, & licitas, atque interdictas epulas minime esse apponendas tenore præsentium declaramus, & edicimus*. Ex quibus verbis colligebant vetitum esse cum lacticiniis pisces permisceri, non secus ac cum carnibus.

III. Postremo ex ipsis carnibus permissis controversantur Recentiores, quænam dicendæ sint licitæ, quænam illicitæ? Nam carnium aliæ salubres appellantur, aliæ insalubres. Dum edendarum carnium facultas conceditur, disputandi occasio oritur: sint ne omnes carnium epulæ licitæ, an secus?

O ij §. II.

§. II.

RESCRIPT. PONT. IF

„ Respondemus : Epulas licitas pro iis, quibus permissum
„ est carnes comedere, esse carnes ipsas. Epulas interdi-
„ ctas esse pisces, adeoque utrumque simul adhiberi non
„ posse. Piscibus tamen edendis non interdicuntur ii,
„ quibus datur tantum facultas adhibendi ova, & la-
„ cticinia „.

Quibus permissa sunt ieiuniorum tempore lacticinia, non probibentur pisces. Rationes dubitandi resolvuntur.

IV. DUO in Pontificio Responso declaranda. Unum carnium permissarum genus : alterum piscium cum lacticiniis permixtionem spectat. De primo infra. De secundo in præsens. Quamquam hoc secundum vix declaratione eget. In sæpius laudato opere, *La Disciplina antica e moderna della Romana Chiesa intorno al Digiuno &c.* in Appendice ad tomi calcem addita palam feci, Apostolicas Litteras nullatenus piscium cum lacticiniis permixtionem vetare. Animadverti ibidem non verba tantum, sed spiritum legis cum primis spectandum esse, ut genuina ejusdem habeatur intelligentia. Palam feci, Diplomata Pontificia perspicua, & pervia omnibus iis esse, qui sincero animo eadem legunt; & morosos dumtaxat criticos, qui nodum in scirpo quærunt, quique omnia, quæ gulæ adversantur, eludere satagunt, cavillandi, & vitilitigandi ansam ex iisdem arripere. Lubet pauca verba referre tempore innocenti scripta loco libro proximo laudato. „ Se il detto *Breve* è o-
„ scuro agli accennati uomini sofistici, egli è chiaro, pre-
„ ciso, e intelligibile a tutti gli altri buoni Cristiani, che
„ con animo sincero bramano praticare quella penitenza,
„ che possono. Io ho intesi varj Cristiani privi affatto di
„ ogni

„ ogni letteratura, i quali leggendo il Breve recato in vol-
„ gar favella, di quefta guifa interpretavano la fuddetta
„ claufola. Il Santo Padre, dicevano, proibifce d'imbandi-
„ re nella Quarefima convitti, e banchetti a carne, ed a
„ pefce, come fanno tanti voluttuofi, ed ingordi. Vieta
„ le ricercate delicatezze, ed i raffinati condimenti. Nel
„ rimanente non intende giammai di mettere in anguftia i
„ buoni Criftiani, che fendo difpenfati da' latticinj, non
„ hanno il comodo di cibarfi or di foli cibi Quarefimali,
„ or di foli latticinj. Intorno a quefta varietà egli con Pa-
„ terna Clemenza lafcia, che ciafcheduno fi regoli con cri-
„ ftiana prudenza, e fecondo il bifogno „.

V. Verum quod plena in luce rem collocat, videlicet Litteras Apoftolicas non vetare permixtionem pifcium cum lacticiniis, eft Sapientiffimus Cardinalis Quirinus Epifcopus Brixienfis, qui in fua Epiftola Paftorali ad Vicarios Foraneos, Parochos, & Confeffarios fuæ Diœcefis, data Romæ die 15. Februar. an. MDCCXLII. hæc habet. *Quod itaque iis litteris cautum eft de licitis & interdictis epulis minime apponendis, nemo veftrum ignoret, referri quidem ad carnium, non autem ad ovorum etiam, & lacticiniorum cum pifcibus, aliifque licitis jejunii tempore epulis, ufum: Namque omnibus patet, quemadmodum in noftra, ita in aliis quoque regionibus, ovorum, & lacticiniorum ufum licite ex vi folummodo confuetudinis adhiberi in quatuor anni temporibus, & in vigiliis pariter; ac proinde illa non ita pro interdictis epulis habenda effe diebus jejunii, ac carnes habentur.*

VI. Ratio, quam affignat Doctiffimus Cardinalis, cur carnium, non lacticiniorum cum pifcibus permixtio vetita intelligatur, evidens eft. Quippe non tam fevere lacticiniorum ufum in jejuniis, quam carnium efum prohiberi omnibus patet. Nam in pluribus Regionibus vi folius confuetudinis in aliis a Quadragefima jejuniis lacticinia, & ova comeduntur. In tranfalpinis Provinciis pluribus paffim lacticinia permittuntur in ipfa Quadragefima. Accedit, quod, ut in citata *appendice* dictum eft, ratio, cur lacticinia plurimis in

in Regionibus conceduntur, est caritas olei, cui in condiendis pulmentis, & ferculis lac, & butyrum substituuntur. Plebej, & pauperes pulmenta lacte, aut butyro condiunt, & pro obsonio haleculam, aringam, idque genus quidquam manducant. Lacticiniorum privilegium, si salitorum piscium usum subtraheret, incommodo gravissimo, non solamini esset. Hæ sunt conjecturæ, quæ permixtionem lacticiniorum cum piscibus non vetari in Litteris Apostolicis suadebant. Et quod reapse iste sit genuinus Litterarum Apostolicarum sensus, patet nunc ex Rescripto Pontificio. *Piscibus tamen edendis non interdicuntur ii, quibus datur tantum facultas adhibendi ova, & lacticinia*. In fumum ergo occidit quidquid in oppositum adducebatur.

VII. Opportuna hic est altera laudati Cardinalis QUIRINI viri amplissimi doctrina, quæ & dicta, & dicenda magnopere confirmat. Docet ille in præfata sua Pastorali Epistola, non plus extendendam dispensationem esse, quam necessitatis gradus postulet. Sunt qui pulmento esuriali vesci nequeunt. Verum, si pulmentum carnium jure coctum comedant, reliquum prandium lacticiniis, & piscibus perficere valent, quin detrimentum subeant. Quis improbaverit hunc dimidiatum ciborum delectum a Christiana pietate, & abstinentiæ amore ortum? Nemo sane, nisi in discrimen revocetur luculentissimum principium illud. Qui nequit integrum reddere debitum, partem, quam potest, solvat. Cavendum tamen admonet præstantissimus Cardinalis, ne sub hoc dimidiatæ temperantiæ velamine, gulæ negotium obumbretur. *Non probamus*, inquit, *eorum sententiam, qui putant Dispensatis, quorum stomacho satis foret, de utriusque Medici consilio, pulmentum in jure coctum, aut quid simile degustare, non amplius licere post illam degustationem in reliquo prandio seu ovis & lacticiniis, seu piscibus uti, eaque ratione prohiberi, quin communem illam abstinentiam amplectantur, quam valetudinis suæ status minime refugiat. Contra censendum est, dimidiatam illam pro cujusque viribus temperantiam, dum a Christiana pietate, & abstinentiæ ipsius amore ortum trahat,*

po-

potius esse laudandam. At quoniam facile contingere potest vitium illud seu gulæ, seu lautioris victus Christianæ pietatis nomine velari, Dispensatos omnes monemus, ut hac in re conscientiæ suæ serio consulant: id præterea caventes, ne quod licite ab ipsis peragitur, aliis occasionem præbeant in variis illis, mixtisque epulis, delicias, ac voluptates consectandi, omni quidem tempore a sanctis Christianæ Religionis moribus absonas; sed eo potissimum, quo ad avertenda Divinæ iracundiæ flagella Ecclesia populum suum ab escis carnalibus abstinere præcipiens, austeriorem carnis macerationem expiandis epulis, quibus in reliquo anno humana obnoxia fragilitas fuit, ex Apostolico instituto decrevit. Hæc sunt virtutum abstinentiæ, & temperantiæ documenta, quæ, tricis scholasticis, & subtilibus interpretamentis neglectis, nobis præbent, inculcantque illi, quos posuit Deus regere Ecclesiam suam. His auscultandum, obsequendumque, missis quibusdam Casuistis, qui vanis distinctiunculis gulæ irritamenta vel nolentes promovent. Se ipsis itaque in nihilum occidunt quæ §. 1. recensuimus disputationis gratia.

§. III.

RESCRIPT. PONTIF.

„ Respondemus : epulas licitas pro iis, quibus permissum „ est carnes comedere, esse carnes ipsas „.

Epulæ licitæ Dispensatis permissæ, sunt carnes salubres. Peccant qui quocumque carnium etiam insalubrium genere vescuntur.

VIII. Olim graviter dumtaxat ægrotis carnes permittebantur. Ante unum, & alterum sæculum concessio carnium ob solam piscium nauseam inaudita prorsus fuit. Dispensationis usus sensim sine sensu dilatatus limites omnes prætergressus est. Præceptum de ciborum delectu vix

vix extra pauperes, & cœnobia obtinet, adeo amplificata est extorquendarum dispensationum corruptela. Si scire aves quam nullæ sint dispensationes ejusmodi, mensas dispensatorum lustra. Offendes sacro abstinentiæ tempore convivia opipare parata. Fumant fercula carnium ferinarum tum silvestrium, tum domesticorum varietate disposita. Condimentorum nidores ultimos universæ domus, nedum triclinii, recessus subeunt, scandalo publico. An tam illecebrosæ corruptelæ ansam dederint recentium Casuistarum disputationes, an disputationes ejusmodi ortum duxerint ex corrupto more, ut in plurimis morum controversiis usuvenit, non facile dixerim. Illud est certum, postquam Recentiores quidam propugnare aggressi sunt, dispensatis quodcumque carnium genus licere, abusum latius permanasse, ac veluti torrentem, aggeribus omnibus fractis, cujusque temperantiæ confinia transilivisse. Primi, qui indiscriminatim quodcumque carnium genus dispensatis permissum esse docuerunt, sunt Diana, Villalobos, Leander, Pasqualigus, Sanchez mitioris ethices assertores. Textus describendi sunt, ne invidiam illis creare videar. P. Diana *tom. 4. coord. tract. 6. Res. 71.* refert pro contraria opinione P. Joannem de La Crux, quem vocat doctissimum Dominicanum; sed ego jam alias appellavi laxum Casuistam, cum Zanardo, & Manriquez, ut hinc omnes colligant, non pro partium studio, sed pro unica nos decertare veritate. La Cruz tamen licet Casuista laxus sententiam improbat Dianæ scribentis *loc. cit. Contrariam opinionem sustinendam esse puto, quam Novissime* (nota) *Novissime docet Villalobos .... Itaque habenti licentiam ad esum carnium licebit quodcumque genus comedere, scilicet lardum, leporem, hœdum, bovem, & alia infirmis disconvenientia, etiamsi tota refectio ex illo carnis genere fiat: nam in tali casu edendo carnes saluti nocivas peccabit adversus præceptum naturale temperantiæ, non autem adversus præceptum positivum de abstinendo a carnibus in die jejuniorum.* P. Leander diligens in expiscandis auctoribus, qui novæ benignitati favent, Patrem vetustiorem Vil-

Villalobos non invenit. Et tamen P. Leander cum hoc Villalobos, & Pasqualigo, atque Joanne Sanchez non modo probabiliter, sed probabilius defendit ejusmodi opinionem. *Probabilius omnino respondeo, non peccare mortaliter contra praeceptum abstinendi a carnibus . . . . Ratio est, quia Ecclesia per dispensationem omnino tollit prohibitionem carnium : at prohibitio carnium respicit, & includit carnes omnes (ut apud omnes est constans) ergo & dispensatio absoluta includere debet ablationem abstinendi ab omnibus carnibus tam proficuis, quam nocivis. Disp.* 2. *q.* 28.

IX. Næ egregia argumentatio isthæc! Prohibitio includit carnes omnes. Ergo & dispensatio? Eccur? Quia oppositorum ratio eadem. Hoc argumentandi genus in his, quæ ab hominum voluntate, & circumstantiarum diversitate pendent, mirificum sane est. Et lamentari eos non pudet, si similes argutandi formulas irrideamus? Lex jejunii, ut evidentius sophisticam explicem cavillationem, prohibet iteratos esus, vetat horam prævertere, vetat carnes. Ergo dispensatio includit omnia? Prohibitio comprehendit quatuor affinitatis, aut consanguinitatis gradus: ergo dispensatio includit omnes. Prohibitio violandi Festos dies includit Missæ auditionem, & abstinentiam ab opere servili. Ergo dispensatio includit omnia? Retorsiones, inquis, disparatæ sunt, & de uno genere ad aliud. Itane vero? Pedem ergo intra semitam conferamus.

X. Adesdum. Principiis ne iisdem nituntur prohibitio, & dispensatio? Minime inquis. Quoniam prohibitio absolute ea omnia vetat, quæ bono communi legis adversantur relative ad universam gentem. Dispensatio vero juris relaxatio est, comparate ad indigentiam hujus, aut illius hominis. Ergo argumentatio a prohibitione ad dispensationem nulla est. Verum cominus rem agamus. Dispensatio libera ne est, an necessaria? Libera inquis. Ergo carnes salubres, secus noxias, & insalubres concedere potest. Negabis ne vitulinam, secus suillam carnem concedere Superiorem posse? Si liberum in concedendo asseris, & hoc posterius fateare necessum est. Potest,

test, reponis, sed non astringitur. Ita ne vero? Dic sodes: Hic dispensator, quem liberum asseris in dispensando ab uno, secus ab altero carnium genere, est ne etiam fidelis, & prudens? Est sane ejusmodi, quem constituit Dominus regere vineam suam. Ergo ea tantum concedere debet, quæ & necessitas & commodum Christiani dispensandi exigunt. Sed nec commodum, nec utilitas, nec necessitas fidelium, qui dispensationem petunt, carnes postulant insalubres nocivasque. Ergo alterutrum fatearis oportet. Aut imprudentem, infidelem, suique ministerii prævaricatorem præsumendum esse dispensatorem: aut dispensationem limitatam esse ad solas carnes salubres juxta dispensati necessitatem, commodum, & utilitatem. Quid, quod communi circumfertur pœnes omnes, tum Canonistas, tum Theologos proverbio, Dispensationem non extendi ultra limites necessitatis postulantis. Quoniam, sublata veræ necessitatis causa, dispensatio nulla est, nemine refragante. Nullum ergo prudens, & rationabile fundamentum occurrit præsumendi in dispensatione indefinita, carnium insalubrium concessio. Tandem. Fac Medicum ægroto facultatem impertiri carnium edendarum. Quis ratione præditus præsumet concessionem hanc carnes noxias complecti? Et hoc præsumes de Medico spirituali?

XI. Falleris, totoque cœlo, nedum ostio, aberras, clamat acutus P. Zacharias Pasqualigus. Cedo inquit. Quisnam jejunii Ecclesiastici finis, & meta? Corporis conflictatio, & maceratio. Bene habet. Ergo carnes insalubres, & nocivas dispensator concedit. Salubres quippe magis delectant, minusque corpori nocent: insalubres vero & nocivæ corpus affligunt. Ergo ut consistat, quoad fieri potest, jejunii finis, carnes omnes tum salubres, tum nocivas in dispensatione concessas dicendum est. Nullus dubito, quin suspicaturus sis mea hæc esse commenta, ut Junioribus odium conflem. Propterea ad abigendam imposturæ suspicionem verba P. Pasqualigi transcribo ex *Decis.* 46. *num.* 5. *Deinde si Ecclesia dispensaret in solis carnibus salutiferis, non ha-*

haberet amplius pro fine macerationem corporis, neque exercitium virtutis abstinentiæ, quia jam concederet eas carnes, quæ magis contrariantur macerationi, & plus delectant gustum; sed salutem illius cum quo dispensaret. Ergo cum varietur finis, & non permaneat idem, non potest in aliquo permanere lex respiciens illum finem, sed deberet succedere alia lex, quam tamen constat non succedere.

XII. Lepidæ argutationi festiva adhibenda responsio esset. Sed non quæ illos, sed quæ nos decent, dicenda. Quin lacrymæ potius fundendæ, cum sanctissimas Christianæ temperantiæ, & abstinentiæ regulas ad tam absona, & vana interpretamenta redactas inaudimus. Maceratio corporis ab Ecclesia in jejunii lege intenta moderata est, quæ carnis petulantiam reprimat, non quæ sanitatem destruat. Salubres carnes, quæ ab infirmis, aut dispensatis, qui infirmorum personam gerunt, comeduntur, minus gulam irritant, minusque concupiscentiam fovent. Quapropter simplices sunt, non aromatum odore, non condimentorum artificio, non coquorum studio præparatæ. Sæpe minus gulæ, palatoque sapiunt, quam pisces. Contra bubulæ, suillæ, ferinæ, salitæ, aliæque id genus carnes, quæ insalubres dicuntur, corpus macerant, quatenus sanguinem accendunt, sanitati incommodant, atque ad celeriorem interitum, aut insanabilem morbum viam sternunt. Cæterum palatum vellicant, gullam irritant, carnis petulantiam provocant, saginantque. Hæc omnia improbantur ab utroque Medico animæ, corporisque. Ergo argutatio Pasqualigi, & aliorum inane commentum est.

XIII. Momentis a ratione, ipsaque dispensationis natura arcessitis, Authoritatum pondera adjiciam. Non modo ergo ratio cogit præsumere, Superiores solas salubres carnes concedere, exclusis noxiis; sed reapse plura occurrunt documenta, quæ limitatam dispensationem evincunt. Ex plurimis pauca delibo. S. Carolus Borromæus strenuus Ecclesiasticæ Disciplinæ instaurator in suis aureis regulis pro exacta Quadragesimæ observantia hæc inter alia præcipit: latine reddita. *Non vendantur cujusque generis carnes, sed vitulinæ tantum, alte-*

 riusve

riusve animalis, quod Medicorum judicio usui dumtaxat infirmorum congruum sit. Nec cuilibet vendantur, sed iis solum, qui facultatem a destinatis Ministris habuerint. Quæ facultas si indefinita sit, remota causa, ob quam data est, continuo cessabit. Si vero necessitatis causa ultra decem dies persistet, rursus nova petatur licentia, alioqui extincta remanet. Et hæc methodus licentiæ petendæ de decem in decem dies observabitur usque dum necessitas extiterit. Similia præscribit in alio Decreto lato anno 1581. in quo admonet omnes dispensatos; ut soli, & a publica mensa sejuncti, carnes concessas comedant, & acerbo cordis dolore mixtas, quod tempore, quo alii abstinent, ipsi tali cibo vescantur. Idem præcipit in Concilio Provinciali secundo. Summus Pontifex Clemens XI. in Edicto an. 1702. hæc præscribit. *Animadvertant & Medici, & qui petunt licentiam, ut attendant qualitatem carnium, quod nempe sint salubres, quia hæ solum permittuntur in Quadragesima his, qui ex justa causa nequeunt vesci cibis Quadragesimalibus.* Postremum Maximus Pontifex BENEDICTUS XIV. feliciter regnans in suo Edicto an. 1741. declaravit salubres dumtaxat carnes in Quadragesima edendas concedi his verbis. *Avvertendo di più i Medici, che danno le dette licenze, e respettivamente quelli, che le ricevono, che solamente sono permesse le carni salubri a chi non può cibarsi per giuste cagioni di cibi Quaresimali.*

XIV. Quis nunc non videt, nulla prorsus frui probabilitate oppositam opinionem. Episcoporum ergo, Synodorum; Summorumque Pontificum Edicta summo obsequio suscipienda, & exequenda sunt. Patet igitur evidenter, Summum Pontificem BENEDICTUM XIV. feliciter regnantem ea in suo Rescripto servanda præscripsisse, quæ & lex jejunii, & natura justæ dispensationis absolute exposcunt, requiruntque.

C A-

CAPUT VII.

POSTULATUM V.

„ An præceptum de utroque epularum genere non miscendo
„ dies quoque Dominicos Quadragesimales
„ complectatur? *Affirmatur complecti*.

§. I.

Dubitandi conjecturæ indicantur.

I. Diebus saltem Dominicis Quadragesimæ epularum permixtio licita videtur. Ejusmodi dies exemptos ab utroque præcepto tum abstinentiæ, tum unicæ comestionis, primis temporibus fuisse plures contendunt. Et quod carnium esum spectat, colligi videtur ex S. Gregorio, cujus tempore consuetudo comedendi carnes Dominicis Quadragesimæ diebus jam in corruptelam declinaverat. Differebant siquidem helluones cœnam Sabathi post mediam noctem, ut carnibus saturare ventrem possent, quemadmodum parasiti hodierni seu ventris idololatræ, qui vulgo *Sabathinam* perficiunt, seu post medium noctis Sabathi sese implendos carnibus differunt. Quæ corruptela argumento est comissatores istos litteram, non spiritum legis servare. Hunc abusum detestatur S. Gregorius *cap. Denique Dist.* 4. his verbis. *De ipsa vero Die Dominica hæsitamus, quidnam dicendum sit, cum omnes laici, & sæculares illa die plus solito, cæteris diebus accuratius cibos carnium appetant, quod utique non rationi, sed voluptati, immo cuidam mentis cæcitati adscribendum est. Unde nec a tali consuetudine averti possunt: & ideo cum venia suo ingenio relinquendi sunt, ne forte pejores existant, si a tali consuetudine probibeantur*. Clarius hoc idem docere S. Gregorius videtur homilia 16. in Evang. cujus textus refertur *cap. Quadrag. dist.* 5. *Sex hebdomadæ*

§. II.

Præceptum de non permiscendis epulis jure complectitur dies Dominicos, æque ac ferias Quadragesimæ.

V. PRincipio refellenda sunt quæ superiore paragrafo recensui. Ecclesiæ Disciplina a more jejunandi diebus Dominicis semper abhorruit. Huncce morem severius prohibuit post exortas hæreses Eusthatianorum, Manichæorum, & Priscillianistarum, qui omnibus Dominicis diebus austera peragebant jejunia. De hac prohibitione fidem faciunt Epiphanius, Hieronymus, Augustinus; nemo tamen asserit carnium usum licitum his diebus fuisse. Ut Catholici ab hæreticis distinguerentur sat erat iterare esus, salva abstinentia a carnibus. Quoniam, ut alias diximus, & dicendum sæpius est, Canonica Dispensatio libera cum sit, prudensque, restringitur, aut dilatatur juxta varios necessitatis gradus. Et quamvis gratis admitteremus licuisse primis Ecclesiæ sæculis diebus Dominicis carnium usum, ut undequaque Catholici sese, indicatis hæreticis opponerent; quid inde? An non constat posterioribus sæculis morem hunc penitus esse sublatum? Testimonium, quod sub nomine S. Gregorii opponitur, quodque reipsa a Gratiano sub ejusdem Pontificis nomine refertur, illius non est, ut doctissimi Benedictini P. P. Congregationis S. Mauri sub finem Epistol. S. Doctoris animadvertunt. Author porro istius Canonis non morem adprobat, sed corruptelam detestatur: eam tolerat, ut evitet majus scandalum, & pejora mala, ut conceptis verbis *Glossa ibidem* explicat, *vers. hæsit.* ubi inquit. *Hæsitamus non quid juris, sed quid statuendum sit, ne scandalum oriatur.* Quæ sane interpretatio genuina est, cum Pontifex ipse subdat, pravam consuetudinem *Non rationi, sed voluptati, immo cuidam mentis cæcitati adscribendam esse.* Quæ omnia confirmat *Glossa vers. venia*, ubi hæc leguntur. *Ideo intelligas de venia pœnæ, non de venia culpæ.*

culpæ. Tolerat enim Gregorius crimen tale propter periculum schismatis, vel scandali : unde non est dicendum, quod ignoscatur eis, licet non puniat eos propter multitudinem, vel scandalum : sustinenda enim sunt crimina ratione scandali, vel schismatis. Ad hanc doctrinam omnium Theologorum assensu firmatam animum intendere vellem eos, qui ut collapsæ disciplinæ abusus, legumque transgressiones ceu licitas defendant, silentium, & tolerantiam Ecclesiæ per summam ignorantiam obtrudunt : ac si permissio mali, quod impediri absque prudenti majoris mali periculo nequit, esset ejusdem approbatio. Abusus paulatim decrevit, & tandem penitus obsolevit.

VI. Quæ opponunt Recentiores Probabilistæ Mendo, Lamas, Machadus, Escobarius, Pasqualigus, & La Croix absona sunt, & communi Theologorum authoritate improbata. Siquidem quod Pasqualigus *Decis.* 72. infert ex laudato S. Gregorii textu, commentitium omnino est. Utique Sanctus Pontifex dies Dominicos subtractos abstinentiæ asserit, & substitutos quatuor dies ante primam Dominicam subdit, ut quadragenarius abstinentiæ numerus compleatur. At quid inde? Propterea ne licitus lacticiniorum usus? Eadem ergo ratione permissus erit carnium esus. Verbis ludit acutus Recentior. Abstinentia & comestionem, & comestionis qualitatem spectat. Et si presse loqui velimus, prius comestionem, post ejusdem qualitatem excludit. Et quia diebus Dominicis plures ad libitum comestiones permittuntur, ideo dies ejusmodi subtracti abstinentiæ dicuntur. At non propterea ab abstinentia a carnibus, & lacticiniis exempti sunt. Quid, quod P. Diana ipse *Resol.* 54. *n.* 2. hæc scribit. *Alibi hanc sententiam* (de licito usu lacticiniorum in Dominicis Quadragesimæ) *improbavi, & nunc iterum improbo : & caveant Authores, ne imposterum illam vel absolute teneant, vel tanquam probabilem admittant. Nam Sacra Congregatio S. Officii, & Sacra Congregatio Indicis, mensibus elapsis, mandarunt, hanc sententiam a quodam libro deleri, ut factum fuit. Et recte quidem, nam est contra communem sen-*

ten-

tentiam Doctorum. Et tamen P. La Croix, Bullam Cruciatæ interpretando, non reformidat scribere, probabilius esse, Dies Dominicos Quadragesimæ non esse Quadragesimales. Si dicatur, Pontificem declarasse, ejusmodi quoque dies Quadragesimales esse, respondet, Patrem Mendo asserere *non constare authentice de tali declaratione*. Eccur authentice non constat? Quia P. Mendo hoc asserit. Verum oppositum docent Theologi, consuetudo, experientia.

VII. Labefactatis Recentiorum placitis, paucis exponitur Pontificium Responsum. Licet diebus Dominicis non urgeat primum præceptum unicæ comesturæ, urget tamen alterum abstinendi a carnibus, ovis, & lacticiniis. Ergo præceptum de epulis utriusque generis non miscendis æque Dominicos ac cæteros Quadragesimæ dies complectitur. Sed cæteros dies illud complecti capite superiore ostensum est. Ergo probatum remanet æque vetitam esse diebus Dominicis ac feriis Quadragesimæ escarum permixtionem. Nec Dominici Quadragesimi dies lautioribus conviviis, & selectioribus ferculis, sed solemniori cultu, ferventioribus precibus, frequentiore ægrotorum visitatione, atque liberaliori pauperum subsidio celebrandi a populo Cristiano sunt.

CAPUT VIII.

POSTULATUM VI.

„ Utrum hæc lex ad eos quoque pertineat, qui ex Bulla „ Cruciatæ edere possunt ova & lacticinia „.

„ Rescribimus: Nihil in prænunciatis nostris Apostolicis „ Litteris statutum esse quod respiciat gratiosum Cru„ ciatæ Diploma. Quare qui eo gaudent, illius teno„ rem STRICTE, & considerate perpendant, ex ejus„ que sententia se gerant. Caveant autem, ne inani „ quapiam excusatione sese solutos esse arbitrentur præ„ scriptis ibi legibus. „

§. UNICUS.

Paucis Quæsitum, & Rescriptum perstringuntur.

I. QUamquam ingentia volumina in Diploma *Cruciatæ* edita sunt, tamen vix designare Authores valent, quid singulare in eodem concedatur adversus abstinentiæ legem. Nam privilegium carnium edendarum solitis circumscriptum terminis est, ut ex sequenti textu præfatæ Bullæ Gregorii XIII. patet. *Item, ut dicto anno durante in omnibus, & singulis Regnis, insulis, locis, terris, oppidis, & dominiis prædictis (& non extra illa) carnibus de consilio utriusque Medici, temporibus jejuniorum totius anni, etiam Quadragesimalibus vesci, ac pro eorum libito ovis, & lacticiniis. Ita quod, qui carnes comederint, servata in cæteris jejunii Ecclesiastici forma, dicto jejunio satisfecisse censeantur.* Non vacat nunc, quod sit præter institutum expendere quæ adversus istius Textus sinceritatem in utramque partem disputantur. Communior, & mihi vera sententia est, ut jacet, genuinum esse.

II.

II. P. Thomas Tamburinus, Alphonsus Rodriquez, & alii plures deprehendere vix possunt, quid emolumenti peculiaris afferat Bulla insthæc. Sic enim ratiocinantur. Vel certus sum, me ob infirmitatem gravem posse comedere carnes: & tum licite vesci eisdem possum sine ullius consilio. Vel certus sum, me non indigere: & tum privilelegium mihi non suffragatur. Denique dubius sum: & tum de utriusque Medici consilio carnibus vesci possum absque privilegio. Emolumentum, quod Tamburinus deprehendit, est, quod dum Medicus dubius est valet impertiri usum carnium. Item concedit Pontifex, inquit, ut servata jejunii forma, semel tantum comedendo, meritum jejunii obtineatur. Hæc sunt duo emolumenta, quæ juxta Tamburinum Diploma concedit. Nemo non videt, vix aliquid concedi, quod in aliis dispensationibus consuetis, ad hoc quod attinet, non impertiatur.

III. Quantum igitur ad eos, qui vi Bullæ Cruciatæ carnibus vescuntur, nulla est controversia. Evidens quippe est, & istos ad unicam comesturam in Bulla ipsa præscriptam, juxta probabiliorem sententiam astringi. Nec minus manifestum est, hos permiscere haud posse epulas vetitas, & licitas. Si enim de utriusque Medici consilio edere carnes debent, si causa exposita falsa sit, nulla dispensatio est. Si causa vera est, pisces nocivi sunt, & prohibiti. Quapropter in Quæsito non de his, qui carnes, sed de illis, qui lacticinia comedunt, dubitatur.

IV. Porro eos, qui ova, & lacticinia comedunt sive vi privilegii Cruciatæ, sive vi communis dispensationis, posse simul esuriales cibos manducare, præceptoque unius comesturæ astringi, nemo est qui ambigat. Nullam ergo hic disputandi materiam præbet Bulla Cruciatæ. Quapropter jure ac merito Pontifex Summus rescribit. *Nihil in prænunciatis nostris Apostolicis Litteris statutum esse quod respiciat gratiosum Cruciatæ Diploma. Quare qui eo gaudent, illius tenorem STRICTE, & considerate perpendant, ex eiusque sententia se gerant.*

V. Monitum in hoc Rescripto continetur valde idoneum ad labefactandam opinionem æquo laxiorem in præfatam

Cruciatæ Bullam invectam. Disputant Recentiores, sit ne Diploma istud *stricte*, an *ample* interpretandum? Communis doctrina est, privilegia juri communi adversa *stricte* interpretanda. Quoniam quod te subtrahit communi legi, odiosum est, ipsumque commune bonum intentum a lege invadit. Ergo, ne hoc commune bonum grave damnum subeat, privilegium eidem contrarium restringi, quoad fieri potest, debet. Contra vero beneficium Principis mere gratiosum, quod nullum jus lædit, *ample* interpretandum convenit penes omnes. Bulla Cruciatæ juri communi adversatur in plurimis, & potissimum in materia jejunii, de quo in præsens. Ergo juxta communem Theologorum, & Canonistarum sententiam *stricte* interpretanda est.

VI. P. Thomas Tamburinus *tract. in Bull. Cruc. cap.* 1. §. 3. fatetur hanc, quam descripsi sententiam, communem esse. Verum subdit, P. Mendo Probabilistam placidum, suavemque propugnare, *ample* interpretandam Bullam esse, quantum ad omnia in eadem concessa, sive contra, sive præter jus commune sint. Huic autem sententiæ, utpote minus probabili utroque subscribit pollice Tamburinus, cujus hæc est argumentatio. Privilegia, & beneficia concessa a Summo Pontifice in favorem fidei, & Religionis, quamvis exorbitent a jure, *ample* sunt interpretanda. „ Quia, inquit, „ debemus, quantum possumus, fidei favere, ac judicare „ Pontificem ibidem *amplissime* facere voluisse. Porro Bul„ læ privilegia omnia concessa sunt, ut fideles excitentur „ vel ad pugnandum, vel ad orandum, vel ad porrigen„ dam eleemosynam contra infideles. Ergo cum sint in fa„ vorem fidei concessa, *ample* sunt interpretanda „.

VII. P. Tamburinus, ut alias dixi, Probabilista est, quo benignior, eo acutior; ejusque tum scribendi nitorem, prout res fert, tum perspicuam disputandi rationem semper magni feci. Et hæc est ratio, cur frequenter illius opiniones æquo benigniores refellam, quod nempe sint ad fallendum aptiores. Speciosa argutatio, qua adversus communem sententiam contendit, *ample* omnia Bullæ privilegia interpretanda

tanda effe, facillime imperitis fucum facit. Verum fi penitius fpectetur, merum fophifma eft. Utique quæ fidei favent, funt amplianda. Ergo ne facræ inediæ tempore, quo Divina placatur vindicta, Mifericordia imploratur, redimuntur fcelera, immolantur Deo pro delictis victimæ contriti cordis, hoc inquam tempore amplificanda eft conceffio epularum, relaxanda eft corporis maceratio? Quæ fubtrahunt fideles a jejuniorum feveritate, aliarumque legum obfervantia, fidei amplificandæ favent? Idcirco *ampliffime* interpretanda? Arma ergo dilatandæ fidei peridonea, lautitiæ, fercula selecta, opipara convivia, commeffationes? Contra clamant Patres, jejunia, corporis conflictatio, funt virtutum femina, vitiorum flagella, carnis repreffio armaque fidei. An non femper Dei populus in jejunio, oratione, & eleemofyna, atque univerfæ Divinæ legis executione de fuis hoftibus triumphavit? Romani Pontifices imbecillitatis humanæ memores, pro temporum opportunitate Bullam Cruciatæ impertiunt, aliquantulum legis feveritatem remittunt ob altiorem finem. Chriftianorum alii ftrenui, alii languidi, debilefque. Relaxatur paulifper pro infirmis lex, ut excitentur ad majus bonum præftandum. Verum ita illos difpenfare fentire nos convenit, ut quo minus fieri poteft lex communis lædatur.

VIII. Ex paucis, quæ obiter dicta funt, evidenter conftat, argumentationem Tamburini vanum effe fophifma. *Stricte* ergo interpretanda eft Bulla *Cruciatæ*, ut probabilior, immo vera fententia docet. Cui fententiæ maximum authoritatis pondus adjicit Pontifex Summus, dum & ipfe *ftrictam* fuadeat interpretationem, moneatque, ne inanibus commentis fe fe folutos fideles arbitrentur legibus, & formulis ibidem præfcriptis. *Quare qui eo* Diplomate *gaudent, illius tenorem ftricte & confiderate perpendant, ex ejufque fententia fe gerant. Caveant autem ne inani quapiam excufatione fefe folutos effe arbitrentur præfcriptis ibi legibus*. Si hæc pauca Sanctiffimi Pontificis verba ea, qua decet, animi demiffione, & chriftiana fimplicitate, atque docilitate reco-

recogitentur, innumera præfatæ Bullæ commenta a P. Mendo, Diana, Tamburino, Machado, aliisque recentioribus excogitata in nihilum occidunt. Gratiosum a Pontifice Summo vocatur Diploma, ut tacitæ objectioni occurram, non quod non adverſetur legi communi, ſed quod uni inclytæ Hiſpanæ Genti conceſſum ſit.

CAPUT IX.

POSTULATUM VII.

„ Utrum memorata duo præcepta urgeant extra
„ Quadrageſimam?

§. I.

Dubitanti rationes.

I. JEjunium Quadrageſimale ſemper in Eccleſia ſolemniore ritu peractum eſt, majorique in pretio habitum, quam cætera anni jejunia. Ergo mitior in his, quam illo auſteritas. Non urgent itaque in aliis jejuniis a Quadrageſimali diſtinctis præfata duo præcepta. Quod jejunium Quadrageſimale excellentius in Eccleſia ſit, probat S. Thomas 2. 2. *q.* 147. *a.* 8. *ad* 3. his verbis. *Inter alia jejunia ſolemnius eſt Quadrageſimale jejunium, tum quia obſervatur ad imitationem Chriſti, tum etiam quia per ipſum diſponimur ad redemptionis noſtræ Myſteria devote celebranda: & ideo in quolibet jejunio interdicitur eſus carnium. In jejunio autem Quadrageſimali interdicuntur univerſaliter etiam ova, & lacticinia. Circa quorum abſtinentiam in aliis jejuniis diverſæ conſuetudines exiſtunt apud diverſos, quas quiſque obſervare debet ſecundum morem eorum, inter quos converſatur.*

II. Hoc idem confirmatur unanimi SS. Patrum aſſenſione. Omnes quippe adfirmant, Quadrageſimale jejunium ab ipſo Evangelio, Apoſtoliſque originem ducere. Satis ſit unum,

unum, & alterum allegare. S. Augustinus *ep.* 55. ad *Januar. c.* 15. *Quadragesima jejuniorum habet auctoritatem, & in veteribus libris ex jejunio Moysis, & Eliæ, & ex Evangelio, quia totidem diebus Dominus ieiunavit, demonstrans Evangelium non dissentire a lege, & Prophetis.* S. Hieron. Montanistis improperans, quod tres illi observantes Quadragesimas, tres adorent Salvatores, docet apud Catholicos unicam toto anno obtinere Quadragesimam ex Apostolica traditione proficiscentem. *Nos unam Quadragesimam secundum Apostolicam traditionem Apostolorum toto anni tempore nobis congruo ieiunamus : illi tres in anno faciunt Quadragesimas, quasi tres passi sint Salvatores.* Similia docent Patres omnes, quos prætereo. Plura alia anni jejunia sunt institutionis meræ Ecclesiasticæ. Ergo jejunia Quadragesimæ severiora : mitiora alia.

III. Accedit, quod jejunium Quadragesimale decem & amplius sæculis non solvebatur ante Vesperas, cætera vero jejunia ad Nonam, ut colligitur ex Patribus. S. Benedictus in sua Regula *cap.* 14. hæc præscribit. *Quarta, & sexta feria ieiunent usque ad nonam : in Quadragesima vero usque ad Pascha, ad vesperam.* Hoc idem narrat S. Bernardus ser. 3. in Quadrag. *Hactenus usque ad Nonam ieiunavimus soli, nunc usque ad Vesperam ieiunabunt nobiscum universi.* Ergo hac quoque tempestate quidquam severitatis remittendum in aliis extra Quadragesimam jejuniis. Quod autem indulgendum videtur, est exemptio a memoratis duobus præceptis unicæ comesturæ, & non permiscendarum epularum.

§. II.

§. II.

RESCRIPT. PONTIF.

„ Respondetur : urgere extra Quadragesimam utramque
„ preceptum, illud scilicet unice comestionis cum reli-
„ quis legibus in secundo, & tertio ad hec postulata
„ responso, expressis: & alterum non permiscendi epu-
„ las licitas cum interdictis, ut in quarto postulato de-
„ finitum est „.

In ceteris jejuniis ab Ecclesia extra Quadragesimam praescriptis observanda sunt duo praecepta, unicae comestionis, & de non permiscendis utriusque generis epulis: quantitas & qualitas vespertinae collationis Quadragesimalis, horaque meridiana.

I. HÆC omnia prescribuntur in Pontificio Responso. Et quidem jure, meritoque. Id palam fiet singula dispiciendo. Unica comestio naturam cujusque jejunii Ecclesiastici ingreditur. Quoniam idem est omnium jejuniorum finis precipuus, nempe concupiscentie repressio. Huic autem assequendo fini idonea judicata est unica comestio: idcirco eam Ecclesia precepit. Audiamus S. Thomam 2. 2. q. 147. a. 6. *Jejunium ab Ecclesia instituitur ad concupiscentiam refraenandam : ita tamen, quod natura salvetur. Ad hoc autem sufficere videtur unica comestio, per quam homo potest & naturae satisfacere, & tamen concupiscentiae aliquid detrahit diminuendo comestionum vices : Ideo Ecclesiae moderatione statutum est, ut semel in die a jejunantibus comedatur.* De primo ergo precepto unius comestionis non est ambigendum. Nam jejunia extra Quadragesimam vera jejunia sunt; ergo jejunii naturam, in unica comestura sitam, habere debent. Quod alterum preceptum spectat de epulis non permiscendis, non minus evidens est, urgere in ceteris jejuniis extra Quadrage-

gesimam ac in ipsa Quadragesima. Idque ostenditur ex ipso textu S. Thomæ §. 1. allato; in quo hæc habentur: *In quolibet jejunio interdicitur esus carnium.* Ergo in nullo jejunio edendarum carnium facultas concedi jure valet, nisi vel ob infirmitatem, vel ob grave nocumentum ciborum esurialium. Porro recurrit argumentum factum supra, videlicet, aut nullam esse dispensationem ob defectum justæ causæ: aut si justa est causa, nempe quod esus piscium revera graviter noceat, jam peccatur tum contra temperantiam, tum contra legem jejunii: nam dispensator eo ipso, quod carnes concedit, pisces vetat, sic exigente recta dispensationis, ut ita dicam, œconomia. Recurrunt aliæ duæ rationes petitæ ex cujusque jejunii institutione. Harum prima est frænare concupiscentiam, carnisque petulantiam cohibere. Quid autem acrius concupiscentiam vellicat, irritatque gulam, quam diversarum epularum lautitiæ? Ergo in quolibet jejunio hæc permixtio vetita est. Altera quoque ratio satisfaciendi Divinæ Justitiæ pro pœnis, quæ flagitiis nostris debentur, non minus urget in cæteris jejuniis atque in Quadragesimali.

II. Alias duas leges, de quantitate, & qualitate cibi capiendi in vespertina refectiuncula, & de hora non antevertenda, similiter in aliis ieiuniis obligare æque ac in Quadragesima planum est. Et, ut de quantitate, & qualitate pauca dicam, patet easdem ac in Quadragesima servandas conditiones esse. Nam unica commestio ad naturam pertinet cuiusque ieiunii Ecclesiastici. Ergo illa collatio capienda in aliis ieiuniis est, quam consuetudo invexit in ieiunium Quadragesimale. Porro consuetudo hæc nunquam permisit usum illarum escarum, quę in prandio sumuntur, ut salva consistat comestura unica: sed usum invexit aut fructuum, aut bellariorum, & panis, quantum sat est ad somnum capiendum. Eiusmodi quippe fructus, herbę, vel bellaria in communi existimatione epulę naturam non habent. Quare si quantitas sit moderata, non impeditur quominus unica sit comestura. Consule quæ supra dicta sunt

tum de qualitate, tum de quantitate istius refectiunculę; cum in omnibus ieiuniis eadem esse debet.

III. Quantum ad horam sumendi refectionem, quando ieiunium Quadragesimale sub vesperam solvebatur, in ceteris ieiuniis prandium peragebatur hora nona. Verum postquam consuetudo obtinuit prandendi etiam in Quadragesima circiter meridiem, continuo omnia ieiunia hac eadem meridiana hora solvi cœptum est. Et hoc docent omnes etiam benigniores Probabilistę, ut testatur P. Leander à Santissimo Sacramento *disput.* 6. *q.* 4. ubi laudat Caietanum, S. Antoninum, Maiorem, Ricardum, Medinam, Azorium, Covarruviam, Reginaldum, Abulensem, Fagundez, Laymanum, Sanchez, Filliucium, Trullenchum, Pasqualigum, Bossium. Plures recentiorum, quamvis fateantur omnia ieiunia solvi nunc circiter meridiem, tamen propugnant, non peccare mortaliter eos, qui anteverterent vel in ipsa Quadragesima hanc horam, etiam notabili temporis intervallo. Quam opinionem supra reprobavimus. Jeiunia ergo extra Quadragesimam ab Ecclesia pręscripta in hoc solum a quadragesimali differunt, quod alicubi consuetudo obtinet comedendi in iisdem ova, & lacticinia: quantum ad reliqua omnia eiusdem omnino sunt conditionis, non dissentientibus vel ipsis benignioribus Theologis.

C A-

CAPUT X.

RESCRIPT. PONTIF.

„ Habeas, Venerabilis Frater, penitus explicatum quidquid „ apud vos ex nostris sæpius nuncupatis Apostolicis Litteris „ dubitationem attulisse scribis. Qua quidem in re lau„ davimus consilium tuum interrogandæ Supremæ Roma„ næ Sedis, ut libero, & non vacillanti gressu ad Oves „ sana doctrina imbuendas incedere Pastores queant: in „ istoque tuo suscepto consilio agnovimus Hispanam Re„ ligionem, nihil sibi tutum, nisi e Divi Petri Cathe„ dra acceptum, reputantem; qua splendidissima gloria „ tantum nomen, & incorruptæ fidei fructum Hispania „ sibi peperit.

Obsequium Archiepiscopi in Apostolicam Sedem merito commendatur. Responsa Pontificia perspicua summæque autboritatis. Docilitas tamen & Evangelica simplicitas necessaria. Adversæ Recentium Casuistarum opiniones nulla amplius fruuntur probabilitate. Quæ opponi solent, non esse videlicet eorum opiniones proscriptas, in antecessum refelluntur.

I. Viam institit præstantissimus Archipræsul Compostellanus in consulenda Apostolica Sede super controversiis dirimendis, quam calcarunt cæteri insigniores Hispaniarum Præsules, qui in gravioribus quæstionibus ad Supremam Petri Cathedram, ceu ad veritatis asylum, confugerunt, ut oraculum audirent. Et ne antiquos commemorem, quorum meminit immortali memoria dignus Cardinalis *Aguirre* in Præfatione ad collectionem Conciliorum Hispaniæ. Recentiores obiter nominabo Antistites illos similiter Hispanos, qui anno MDCCXVII. libellum supplicem dederunt ad Maximum Pontificem Clementem XI. cujus nomen æternum stabit. In hoc libello typis edito plurimas

propositiones laxissimas, & a Probabilismo derivatas, Supremo Romanæ Sedis judicio damnandas subiecere Episcopi illi sanioris doctrinæ vindices. Horum vestigiis inhæsit præclarissimus Archiepiscopus noster, qui eam assequutus gloriam est, ut meruerit a Sapientissimo Pontifice BENEDICTO XIV. laudari cum universa sua inclyta Natione de Religione Catholica optime meritissima, non tantum quod semel acceptam Fidem incorruptam servaverit, sed quod in novum mundum eam invexerit, atque ad portentum propagaverit.

II. Cum Sancto nunc Augustino dicere jure valet Illustrissimus Compostellæ Archiepiscopus: *Jam enim de hac causa duo consilia missa sunt ad Sedem Apostolicam, inde etiam Rescripta venerunt. Causa finita est &c. serm. 2: de verb. Apostoli sub finem*. Non duo, sed tria super ieiunii causa ab Apostolica Sede Rescripta, seu Diplomata venerunt. Quæstiones omnes, dubitationes, dissidiaque post auditam Summi Pastoris vocem, alto sepelienda silentio sperare nos convenit. Hæ quippe sunt veluti tesseræ ovium evangelici gregis: vocem audire Pastoris. *Oves meæ vocem meam audiunt. Joan.* 10. In veteri lege, si quis post Summi Sacerdotis rogatam sententiam litem dirimentem, contradicere ausus fuisset, morte plectebatur. *Si difficile, & ambiguum apud te judicium esse perspexeris . . . surge . . . veniesque ad Sacerdotes Levitici generis . . . & facies quodcumque dixerint .. nec declinabis ad dexteram, neque ad sinistram. Qui autem superbierit nolens obedire Sacerdotis imperio . . . morietur homo ille. Deut. cap.* 17.

III. Nemo Catholicorum est, qui Religioni, atque piaculo sibi non vertat, Romani Pontificis, aliorumque Pastorum, quos Deus posuit regere domum suam, mandatis palam refragari, atque contradicere. Verum non raro accidit, ut plures sive factionis spiritu acti, sive ut proprias, quas domo detulere, opiniones propugnent, leges vel apertissimas, & perspicua mandata distinctiunculis involvere, commentis implicare, & postremum penitus eludere studeant. Quæ sane

ne agendi ratio, aleæ plenissima est. Quandoquidem illi ipsi, qui tandem ab ovili Christi descivere, sub initium non aperta fronte Petri oracula spreverunt, sed cuniculis & latebris, modo distinguentes, modo explicationem postulantes, modo aut ad Pontificem melius-instructum, aut ad Tribunal futurum causam appellantes, larva tandem posita, Romanæ Ecclesiæ sanctionibus pugnacissime restitere. Summa itaque animi demissione suscipienda sunt Romani Pontificis Decreta, responsa, & sanctiones omnes. Cavendum summopere est, ne præstigiator ille propriæ voluntatis amor nos fallat, approbetque in nobis quod in aliis justa severitate detestatur. Quid? invehimur in eos, qui Romanæ Ecclesiæ Decreta humili suscipere obsequio detrectant? Et nos in causa propria iisdem utimur artificiis, eisdem tecnis, in eisdem artibus perfugium locabimus, ut quæ nostris præjudicatis opinionibus obsunt eludamus? Absit a nobis vel ipsa tanti criminis scandalique suspicio. Quoniam nihil efficacius in Sanctam Petri Sedem inimicorum odium concitaret, quam tanta trutinarum diversitas. *Abominatio est apud Deum pondus, & pondus: statera dolosa non est bona. Prov.* 20.

IV. Perspicua sunt, & cuique pervia recensita Pontificis Summi Responsa. Nihil oneris in eisdem imponitur, nisi quod & legis natura, & justæ dispensationis Regulæ requirunt, atque Patres omnes, & graviores Theologi docent: summæ propterea sunt, & ineluctabilis authoritatis. Verum enim vero nihil tam sanctum, nihil tam apertum, exploratumque, quod hominum cavillis, & sophisticis argutationibus obnoxium non sit, nisi timor Dei, humilitas, & singularis erga cœlestia affectio suppetias ferant. Quæ præire debent, ut fidei donum in hominum mentibus infundatur; eadem fere antecedant oportet, ut sana morum doctrina altius menti hæreat. Antequam habitualis fidei lumen animam illustret, piam præcedere affectionem debere, quæ in obsequium ejusdem mentem inflectat, docent communiter Theologi. Similis pius voluntatis impulsus atque propensio antecedat, ut ego quidem arbitror, necessum est, ut moralis Christianæ Doctrina in cordibus

dibus hominum altiores agat radices. At inquis, pia voluntatis motio idcirco præire fidei debet, quod Mysteria credenda, obscura cum sint, movere intellectum nequeunt. Quamobrem hunc defectum suppleat pia cordis affectio fas est. Quæ autem morum scientia agenda præscribit manifesta sunt, & menti consentanea. Ergo ratio dispar. Verum habet, quoniam ex diversis principiis istius pii affectus necessitas oritur in fide, ac in morum scientia. Enim vero si fide divina credenda Arcana tenebris involuta sunt: quæ exequenda jubet Scientia Moralis, hostiliter carni repugnant & sanguini, bellumque implacabile atque continuum appetitionibus indicunt. Ad hanc porro pugnam tollendam, non secus ac ad dispellendam credendorum obscuritatem, necessaria sane est pia voluntatis affectio, ingenua simplicitas, mens docilis, humilis, atque a cacohete rixandi & contendendi prorsus aliena. Si hæ dotes simplicitatis, timoris, atque docilitatis desint, vix, ac ne vix quidem fieri potest, ut Superiorum doctrinales sententiæ absque contentione, & murmure amplectamur, eorumque mandatis Religiosa obedientia pareamus.

V. Hanc doctrinam altius ubique inculcant Scriptores Divini. Paulus Apostolus *Ephes.* 6. *Obedite .... in simplicitate cordis vestri, sicut Christo, non ad oculum servientes, quasi hominibus placentes, sed ut servi Christi facientes voluntatem Dei ex animo cum bona voluntate*. Et valde prius Salomon dixerat, Deum simplices alloqui, & verborum venatores odio habere. *Abominatio Domini est omnis illusio: & cum simplicibus sermocinatio eius. Prov.* 3. Sanctus Jobus appellatur *homo simplex, & rectus, ac timens Deum c.* 1. Et Evangelista Matthæus. *Si oculus tuus fuerit simplex, totum corpus tuum lucidum erit. c.* 6. Hæc animi simplicitas in obsequium imperantis, mentem, & judicium subjicit. Auro, cedroque digna sunt monita tria, quæ Sanctissimus Patriarcha Ignatius Lojola Inclytæ Societatis JESU Institutor nobis hac de re suppeditat *epist.* 1. *de virtut. Obedientiæ n.* 16. 17. *&* 18. *edit. Antuerp. an.* 1635. *Præterea tria vobis nominatim propono, quæ ad obedientiam iudicis comparandam multum iuvant. Primum illud est,*

ut

ut .... non intueamini in persona Superioris hominem obnoxium erroribus, atque miseriis, sed Christum .... Altera ratio est, ut quod Superior mandat, vel sentit, defendere semper apud animos vestros studiose nitamini, improbare autem nequaquam. Atque ad eam ipsam rem proderit, bene animatos, affectosque esse ad id omne quod ipse iusserit .... Postrema subiiciendi judicii ratio est .... ut .. ad ea facienda, quæcumque Superior dixerit, cæco quodam impetu voluntatis parendi cupidæ sine ULLA prorsus DISQUISITIONE feramini. Huc recidunt omnia, quæ de sublimi obedientiæ virtute Patres scripsere. Christus Dominus in Superioris persona spectandus: Ejusdem jussa, & judicia sine *ulla prorsus disquisitione* suscipienda: Et tandem hæc omnia accurato studio, & invicto conatu defendenda nobis sunt, atque adeo ab oppugnatoribus vindicanda. Quod si tam exacta obedientia parendum cuique vel inferiori Prælato est: qua profundiori animi demissione subjiciendus intellectus erit omnium Prælatorum Supremo Hierarchæ, Christi scilicet Vicario? Providit & hoc illuminatissimus Patriarcha. Quamobrem, ne bene tantum affecti, animatique essemus ad ea, quæ nostrarum sunt rationum, nostramque promovent gloriam, & splendorem, subdit, hæc omnia præstanda esse, cum parendum fuerit Romano Pontifici Christi Vicario. *Atque hæc, quæ de obedientia diximus, æque privatis erga proximos Superiores, atque Rectoribus Præpositisque localibus erga Generalem, Generali denique erga illum, quem Deus ipsi præfecit, nempe suum in terris VICARIUM, observanda sunt*. Cujus obedientiæ tributum ut alacrius, exactiusque præclarissimi filii Romano Pontifici pendant, singulari Sacramento se se devinciunt.

VI. Qui vero præfatis obedientiæ dotibus destituti sunt, super omni verbo vitilitigant, cavillantur, rixant, disputant, contendunt. Omnia in discrimen revocant, & pro ingenio quæque interpretantur. Hi non simplices, sed versuti, non dociles, sed pugnaces, non humiles, sed arrogantes, superbique. *Qui autem* (minatur Deus Deut. 17) *superbierit, nolens obedire Sacerdotis imperio, morte moriatur*. Solum his Pontificia

tificia responsa summæ, & ineluctabilis authoritatis non sunt. Cæterum qui mente præjudiciorum vacua, animoque sincero, ac spiritu simplici Supremi Superioris jussa & leges expendunt, tamquam certissimas morum regulas præfata responsa amplectuntur. Sceleri sibi verterent vel latum unguem eisdem reluctari & contradicere, immo non eas, ut admonet Sanctissimus Patrarcha Ignatius, defendere, & propugnare.

VII. Non defuturos tamen suspicor qui, quemadmodum adversus duo alia Apostolica Diplomata, ita & contra hoc rescriptum sint oppositurі. *Rescriptum* istud, inquient, Responsa privata continet ad unum Archiepiscopum directa, non sanctiones pro universa Ecclesia latas: Sententiæ sunt Pontificis Summi, ut Doctoris privati, non, ut Pastoris e cathedra loquentis. Non damnat contrarias Theologorum opiniones, sed tantum præfert sententias, quæ sibi probabiliores videntur. At propterea ne sua destituentur probabilitate opiniones, quibus tot docti Juniores patrocinantur? Nonne alius Pontifex decernere oppositum poterit? Licitum ergo erit nostras propugnare sententias, ut probabiles, donec solemni censura configantur. Ad summum illarum praxis suspendenda, donec faustior arrideat fortuna. Objecta narro, quæ lippis, & tonsoribus comperta sunt. Hujusmodi quippe, & alia paululum acriora adversus primum Diploma opposuere: adeo, ut opus fuerit alterum edere. Quid, quod, neque secundo lato destiterunt ab incœptis: sed ne scholæ splendor tantillum innumbretur, atque sistema consistat probabilisticum in hodiernum diem narrata commenta aurito gregi insussurant, atque in vulgus disseminant. Tantum valent præjudicatæ opiniones.

VIII. Rescripta Romanorum Pontificum ad consulentes Episcopos, de more data, semper fuerunt penes Catholicos omnes summæ authoritatis, maximoque in pretio habita. Simul atque D. Augustinus Apostolicæ Sedis Rescripta accepit, definitam, terminatamque causam pronunciavit. *Jam enim de hac causa duo consilia missa sunt ad Sedem Apostolicam, inde etiam Rescripta venerunt. Causa finita est: utinam aliquando*

finia-

finiatur error. Serm. 2. de Verb. Apost. Finitam habebat causam Augustinus post accepta Romana responsa, sed verebatur, ut omnes socii sibi assensuri forent, ideo subjunxit: *Utinam aliquando finiatur error*. Perspectum illi erat, plurimos Academico Probabilismo imbutos, eo facilius legem Ecclesiæ suis appetitionibus detorquere, quo ipsam Dei legem vanis commentis eludere non reformidabant. *Verum si Dei legem, non sicut se habet, sed sicut vobis placet, intelligitis, quid mirum, si & de lege Imperatoris hoc facitis. Lib. 3. contr. Julian. c. 3.* Animos autem adjicit Sanctus Pater, hortatur, urgetque, ut ejusmodi hominum placita refellamus. *Fratres mei compatimini mecum. Ubi tales inveneritis occultare nolite. Redarguite contradicentes, & resistentes ad nos perducite. Serm. 2. de verb. Apost.*

IX. Parendum ergo Augustino, & objectum commentum toties convulsum, iterum labefactandum. Et quoniam sophisticam hanc argutationem: *Opinio non est damnata, nititurque gravium Juniorum auctoritate, ergo probabilis, atque adeo secura*, ad ravim usque obtrudunt, placet paulo fusius eam expendere, potissimum, quod non ita pridem rogatus fui, ut, occasione data, ineptum sophisma penitus contererem. Quoniam ejusmodi cavillationem imperitis non levem fucum facere experientia didicimus; porro, ut efficacius hoc præstem, instauranda argutatio est sub validiore suo aspectu. Clamant ergo. Opiniones, quas defendimus, ad Pontificium Tribunal delatæ fuerunt. Quis dixerit, aut opinionem benignam seu minus probabilem, & opiniones contrarias prænunciatis Apostolicis Litteris non fuisse sub examen inductas, aut denuntiatas, aut de eisdem sermonem non incidisse? Profecto, si contrarias sententias sequendas proponit Apostolica Sedes, fieri haud potuit quominus istarum quoque facta mentio fuerit. Ergo eo ipso, quod hanc, vel has opiniones Pontifices Summi expresse non damnarunt, tacite, ut minus, significare voluerunt, easdem sanam continere doctrinam. Non modo itaque ex Pontificiis Decretis opiniones nostræ læsæ non fuerunt, quin ex iisdem novum recipiunt robur, & a cujus-

que fuſpicionis nota liberæ evadunt. Poterat ne efficacius exaggerari commentum?

X. Nolo meis verbis illud refellere, ſed P. Ignatii de Camargo ſapientiſſimi Hiſpani Inclytæ Soc. JESU Theologi reſponſum tranſcribam, ut diſcant minus periti, rancidulum valde eſſe parallogiſmum hunc. Sic autem P. Camargo reſpondet *lib.* 2. *controv.* 2. *a.* 4. §. 2. „ Vulgarem hunc diſcurſum „ millies audivi, ſed ab hominibus *levioris notæ*: & qui „ vulgaria quæque ſine examine ullo & ſuſcipiunt, & proferunt pro ſuſtinendo ſuo, quem amant, ſed non cognoſcunt, Probabiliſmo .... Porro argumentum hoc nimis abſurdum videtur, cum iidem ipſi Pontifices per ſua memorata Decreta illud clare, & ſignanter reprobaverint, & „ conſequenter omnem occaſionem, omnemque ipſis excuſationem præciderint.

„ Notorium eſt, Alexandrum VII. in ſuo priori Decreto „ damnaviſſe hunc articulum ordine 27. *Si liber ſit alicuius* „ *iunioris, & moderni, debet opinio cenſeri probabilis, dum* „ *non conſtat reiectam eſſe a Sede Apoſtolica tanquam improbabilem*. Inſuper Innocentius XI. in ipſa præfatione Decreti „ ſui ſignanter, & expreſſe declarat, intentionis ſuæ non „ eſſe *alias propoſitiones in ipſo non expreſſas, & Sanctitati ſuæ* „ *quomodolibet, & ex quacumque parte exhibitas, vel exhibendas, ullatenus approbare*. Quam igitur poſt hæc excuſationem habere poterit, qui benignam ſententiam (& alias „ quaſque) ex eo arguerit non eſſe damnabilem, immo a „ Sede Apoſtolica tacite ſaltem eſſe approbatam, quod per „ memorata Decreta expreſſe rejecta non ſit, aut cum aliis „ damnatis opinionibus aliqua cenſura notata?

„ Cæterum præſcindendo ab his expreſſis Summorum Pontificum proteſtationibus, aut declarationibus, quis Theologus cordatus ſerio arguere poteſt, aliquam opinionem moralem eſſe vere probabilem, tutam, ac ſanam, ex eo ſolum, quod a Sede Apoſtolica patienter toleretur (etiam „ per multum temporis) aut expreſſe non rejiciatur? Nemo „ profecto ignorat, plurimas opiniones in materia fidei, &

„ mo-

„ morum, post diuturnam illarum tolerantiam damnatas „ tandem esse; & a fidelium praxi proscriptas tanquam do- „ ctrinas pravas, & noxas. Nemo item audebit affirmare, „ aliquas opiniones, etiam antiquas, quæ modo permittun- „ tur, & tolerantur, non posse tandem aliquando damna- „ ri, & a tota Ecclesia proscribi. Quid ergo? & illæ ante „ damnationem, & istæ interim, dum non damnantur, hoc „ ipso vere sanæ, probabiles, & tutæ sunt? Hoc ipso ta- „ cite approbari censentur ab ipsa Apostolica Sede? Quis „ dicat? Alioqui Summi Pontifices non nisi falso poterunt „ affirmare, illas se ab Ecclesia proscribere, & a fidelium „ praxi prohibere, eo quod pravæ, ac noxiæ moribus Chri- „ stianis sint, & animarum saluti perniciosæ „.

XI. Allegata satis essent, pauca tamen adjicere lubet. Opiniones de non conjungendo jejunio cum esu carnium ex dispensatione, de epulis utriusque generis non permiscendis, probabiles olim habebantur. Quis asseruerit probabiles nunc esse? Nemo sane, nisi illi, qui manus victas dare recusant, nisi cum districto anathematis mucrone illorum jugulum petitur. Sed nulla nobis cum istis docilitate, & simplicitate destitutis disputatio est, qui non rationi, sed vi tantum, gladioque fasces submittunt. Ut imperitos, sed dociles; ingenuosque instruamus, iisdem recordamur, Romanos Pontifices Christi Domini, cujus vices gerunt, vestigia persequi, exemplaque imitari. Porro Servator noster Divinus permittit zizania simul cum tritico crescere usque dum opportunum occurrerit tempus eradicandi illa, salvo tritico. *Ne forte colligentes zizania eradicetis simul cum eis, & triticum. Sinite utraque crescere usque ad messem &c. Matth.* 13 Porro zizania & triticum non tantum malos probosque homines, verum etiam malam quoque, & bonam doctrinam significare, per quam homines boni, malive fiunt, *certum* (inquit Camargo *loc. cit.*) *& obvium est ex sacris Interpretibus* : *opiniones minus probabiles & falsæ tam similes sunt probabilioribus & veris, ut discerni vix queant*. Verum & *inter triticum* (inquit Hieronymus in Matth. c. 13.) *& zizania, quod*

 appel-

appellatur lolium, quamdiu herba est .... grandis similitudo est, & in discernendo nulla aut difficilis distantia. Verum quamvis opiniones falsæ simillimæ veris sint, non propterea Deo, non Ecclesiæ probantur, sed cum pravis hominibus in tempore projicientur. Neque sibi indociles homines blandiantur, illudantque, ignorantia excusandos esse usque dum opiniones non damnentur? Quandoquidem, ubi bona fides, ubi sinceritas, cum audias supremum Pastorem contraria jubentem? Quid de filiis diceres, qui Patrum consiliis, quin nec mandatis parere velint, nisi cum evaginato gladio terra marique exterminare illos minantur? Plurima sileo in tempore dicturus. Audiant interim Augustinum *lib. de fide, & oper. cap. 17. Retibus enim bonis capi possunt pisces & boni, & mali. Retibus autem malis capi non possunt pisces boni. Quoniam in doctrina bona & bonus potest esse, qui audit & facit, & malus, qui audit & non facit. In Doctrina vero mala, & qui eam veram putat, quamvis ei non obtemperet malus est, & qui obtemperat pejor est*. Hanc Augustini Doctrinam amplectuntur Patres omnes, quoniam in Scripturis millies inculcata. Audi nunc quæ scribit P. Antonius Casnedi *tom.* 2. in dedicatione operis ad Christum JESUM. *Cum Magister veritatis sis, adeo humanæ condescendis inscitiæ, ut in tuo veritatis Tribunali error inculpatus ipsam coæquat veritatem: cum enim non accusas, sed excusas; non plectis, sed præmiaris: ipsam Tuam Legem habendo pro Non-lege: & Tuam Non-Legem habendo pro Lege, si Lex, ut NON-LEX, & NON-LEX, ut Lex invincibiliter proponatur*. Audistin? Invincibiliter fornicaris, furaris, pejeras. Præmium a Deo recipies, non secus ac si castus, si justus, si verax fuisses: *Quia error inculpatus ipsam coæquat veritatem*. To *coæquat* uberrimam vim prodit. Hæc obiter. Expedit enim, etiam per transennam errata, quæ nobis videntur imperitis nocere Lectoribus, improbare, & eosdem admonere, ut sibi caveant.

C A-

CAPUT XI.

RESCRIPT. PONTIF.

„ Cavendum tamen est, ne in expendendis Apostolicæ Sedis Constitutionibus pro nimia exhauriendi argumenti solicitudine nullus fiat differendi, ambigendique Modus. Sedula deinde opera conferenda, ut istiusmodi dubia, quæ facile pro ingeniorum varietate disputando emergunt, penitus inter vos dirimantur, ne diuturna unquam disceptatione fluctuent animi, præsertim cum Constitutiones ipsæ Apostolicæ scopum, quo tendunt, aperte demonstrent, & illuc prompte dirigi potest quicquid dubitando interturbare videatur. Id si animadvertissent qui de præsenti negotio plura dubitarunt, nodum sibi exolvissent. Patebat enim nihil aliud Nobis in animo fuisse, quam cohibere vivida nonnullorum Theologorum ingenia, qui nimium sacri jejunii fines prætergressi, & non parum oblitit, illud ad retinendum in officio corpus divinitus institutum hosti huic spiritus infensissimo blandiebantur. Statim siquidem comperissent quid in propositis quæstionibus constituendum esset, nec tibi molestiam exhibuissent, nec Nobis, quos gravissimæ undique circumstant curæ, non parum temporis occupassent &c.

§. I.

Documenta saluberrima in ultimo Rescripti Pontificii membro contenta explicantur. Consectaria ex nimia de jejunio disputandi solicitudine.

I. BEne se res habet, ut hoc ultimum caput aureis verbis Cardinalis Bona, sanctitate & doctrina non minus quam purpura Eminentissimi, atque in scribendo cœle-

lestis unctionis mirabili quadam suavitate perfusi, exordiar, ut sin meo arido, sterilique sermone, Divina saltem tanti Viri eloquentia lectorum corda valeam emollire. Porro hæc ille scribit *Tract. de Divin. Psalmod. cap. 9. §. 3. Hic liceat tandem subsistere, & deplorare. Heu quantum a prisco jejuniorum ritu recessimus! Tunc vera jejunia erant, dura, & austera: nunc levia sunt, & vix jejunii nomine digna, ludus, & umbra jejunii. Etiam in ipsis solemnioribus pervigiliis vix meridiem expectamus, statutas Nonæ, & Vesperarum horas in solemni dumtaxat precum recitatione servantes. Utinam quod deest abstinentiæ, aliarum virtutum exercitatione sarciamus.* Hic non vetustæ ætatis scriptor quispiam est: sed Doctor, qui proximum elapsum sæculum illustravit.

II. Itaque, ut hanc collapsam jejuniorum disciplinam instauraret Sanctissimus Pontifex BENEDICTUS XIV. feliciter regnans duo edidit Diplomata. In præsenti vero Rescripto, postquam quæstiunculis super eisdem excitatis, sibique propositis, responsa præbuit, admonet, ut caveamus interpretamenta nimium subtilia, quæ recidunt in quæstiones inutiles, in contentiones, nullusque sit disceptandi modus. Sed eo diligentius in morum scientia abstinendum a controversandi studio, quod nimiæ istius generis quæstiones illuc communiter tendunt, ut a legis obligatione homines eximant. Consuluntur Theologi plures, dubitationes, postulata proponuntur, ut experiamur, si via aliqua a legis onere liberi tandem evadere possimus. Perspicuæ sunt communiter leges, manifesta Decreta, & præcepta omnibus, qui bene erga legum observantiam animati sunt, quique sincero propriæ salutis desiderio flagrant: semper vero occasioni sunt ambigendi, disputandi, vitilitigandi iis, qui moribus vivere suis vellent, suasque explere appetitiones. Quæ omnia non aliis, quam iis, quæ in manibus sunt, confirmare exemplis volo. Quid quæso primo Pontificio Diplomate *Non Ambigimus* manifestius? Et tamen secundum edere ad majorem explicationem necessum fuit? Quid quod secundo evulgato, non propterea cessarunt Disputationes, con-

controversiæ, dubitationes? Quis dixerit, a spiritu pœnitentiæ, ab amore jejuniorum ejusmodi diffidia proficisci? *Præsertim cum Constitutiones ipsæ Apostolicæ scopum, quo tendunt, aperte demonstrent, & illuc prompte dirigi potest quidquid dubitando interturbare videatur. Id si animadvertissent qui de præsenti negotio plura dubitarunt, nodum sibi exolvissent.* Verum, ut clarius pateant immania consectaria, quæ ex ex Novo opinandi modo jam ab Alexandro VII. improbato, necessario consequuntur, e re mea est distinctis §§. oculis illa subjicere. Paralellum instituam, in quo quorumdam Theologorum de jejunio opiniones cum SS. Patrum doctrina conferam.

§. II.

Paralellus, in quo nonnullorum Recentium Theologorum opiniones de ieiunio cum Patrum doctrina conferuntur.

III. Vulgari sermone in alio opusculo contuli opinationes de jejunio quorumdam Recentiorum cum Patrum Doctrina. Quia tamen argumentum istud hic propriam sedem habet, operæ pretium existimavi illud ad incudem revocare. Nec propterea actum agam. Quandoquidem quæ adducam evidenter demonstrabunt quæ Pontifex Summus bis asserit in suo Rescripto. *Patebat enim nihil aliud Nobis in animo fuisse, quam cobibere vivida nonnullorum Theologorum ingenia, qui nimium sacri ieiunii fines prætergressi, & non parum obliti, illud ad retinendum in officio corpus Divinitus institutum, hosti huic spiritus infensissimo blandiebantur.* Et prius in Rescripti exordio. *Dum prænuntiatas Constitutiones edidimus, non aliud propositum Nobis fuit, ac refrænare paucorum nimis ingenio fidentium Theologorum licentiam, qui opinionum novitate gaudent &c.* Efficacius sane evincere nequeo vera esse quæ de quibusdam Theologis hic adfirmantur, quam eorumdem Theologorum novas, inauditasque opiniones in medium afferre. Quoniam vero

vero opponunt eruditi Juniores, Patres Sanctos haud discussisse hodiernas quæstiones: *Quærunt*, inquiunt, *casus temporum Doctores temporum*. *Bellus erit ille Criticus, si ex S. Augustini doctrina dissolvere velit emergentes modos*; idcirco Patrum testimonia Recentiorum opinionibus contraria promam. Concedendum tamen Recentioribus est, verum partim esse quod opponunt effatum, nempe casus temporum resolvere Doctores temporum. Et sane casuum, quos his temporibus Doctores excogitarunt, nunquam meminere Patres Sancti. Quin nec illis, nec Christianis illorum temporum in mentem venit disputare, essent ne fœminæ quinquagenariæ a jejunio liberæ, vel illi, qui habent duo *cauteria* seu duos *fontes*, aut illi, qui data opera fornicantur, ut debile effecti, sint a jejunio exempti? Hæ, & centum id genus quæstiones, quas eruditi Juniores veluti crearunt, incognitæ prorsus fuere Patribus. Quapropter verum habet, nos non posse hoc in sensu ex Patribus ejusmodi resolvere casus. Sed opponimus, decisiones istorum casuum a Recentibus invectas pugnare cum omnium Patrum principiis. Idque evincam sequentibus paragraphis in jejunii materia, ut hinc colligere quisque possit quæ in aliis controversiis dicere valeamus.

§. III.

Recentiores non pauci absolvunt fere omnes mulieres a jejunii lege.

IV. ANtequam rem ingredior, prævertere interest quæ nonnulli studiosissimi Casuistarum defensores obtrudere solent. Quid, inquiunt, crambem eamdem toties recoquis? Nonne sæpius plautinis salibus perfricata sunt festiva Casuistarum de jejunio paradoxa? Sola ergo invidentia vulneribus afferre manus impellit. Ita ne vero? Quid, si Recentissimi Authores in dies pergerent laxiores suorum Antiquorum renovare opinationes, easque lectoribus sequendas propone-

nere? Quid tum? An repetito veneno, repetenda non esset medicina? Adesdum. Laxior ne in hoc genere opinio est præ illa, quæ omnes mulieres quinquagenarias vetulas efficit, ut a jejunio illas eximat? Et tamen hæc opinio diebus nostris renovata est. Credere recusas? Audi quid ex una parte Recentissimi Theologi, quid e regione Patres scribant.

P. Dominicus Viva Theologus novissimus hæc scribit *Tom.* 1. *curs. Theol. p.* 1. *q.* 10. *a.* 6. *n.* 8. *In fœminis autem Probabiliter ex Vallerio, Narbona, Machado, Pellizario, Diana, contra quam plures putantes id non esse tutum, desinit obligatio jejunandi inchoato anno quinquagesimo.* Leander, Pasqualigus, & alii benigniores non loquuntur de anno *inchoato*. Diana saltem advertit *tom.* 4. *tract.* 6. *Ref.* 9. *n.* 2. *Doctrinam a Narbona, & Pellizario superius adductam de anno quinquagesimo quoad mulieres..... incepto tantum, & non completo, minime approbari a multis:* Ipse tamen probat. Et hanc laxiorem opinionem etiam de anno *inchoato* propagat P. Viva, qui *ibdem* simul excusat Viros sexagenarios, etiam robustos. *Quia robur senium est illusivum.* Et mulieres, inquit Leander, post annum quinquagesimum non sunt idoneæ generationi.

V. *An excusetur a jejunio fœmina nubere volens, si ex jejunio deperdat formam, & colorem. Affirmant absolute Sanchez, Lopez, quos citat & sequitur Fagundez, Trullench. & Molphesius.* Leander *disp.* 8. *q.* 53. Quid causæ produnt? *Quia deperditio formæ in ordine ad nubendum censetur notabile damnum, quo imminente, non obligat præceptum jejunii. ibi.* Hactenus Leander.

S. Ambrosius *Serm.* 34.

„ Pudet dicere: Senes, & aniculæ „ Quadragesimam faciunt: juvenes, „ & juvenculæ non faciunt.

S. Basilius *Orat.* 2.

„ Senibns levem reddit laborem „ jam olim contracta cum jejunio „ familiaritas. Siquidem labores, qui„ bus diutino usu assueveris, minus „ offendunt. [item Orat. 2.] Jeju„ nium servat parvulos, sobrium red„ dit juvenem, venerabilem facit se„ nem. Venerabilior est enim cani„ ties jejunio decorata.

S. Vincentius Ferrerius *Ser.* 1. *Ciner.*

„ Senex octoginta annorum, vel „ amplius, qui semel bene possunt „ comedere, tales non excusantur in „ aliquo prædictorum; quin ipsi pec„ cant mortaliter. Et ideo cum di„ ligentia omnes jejunemus.

S. Basilius *Or.* 2.

„ Porro mulieribus, quam est na„ turale respirare, tam est conveniens „ jejunare.... jejunium fœminis or„ natus est congruentissimus. Æta„ te, ac robore vigentibus pro fræ„ no est. Jejunium Matrimonii cu„ stodia, Virginitatis nutritius.

S. Basilius *Or.* 1. *de jejunio Coniugatorum.*

„ Jejunium.. tutus convictor coniu„ ga-

„ gatis . Non suspicatur quemquam „ insidias struere coniugio maritus con- „ spiciens uxori familiare jejunium . „ Non contabescet uxor zelotypia „ cernens maritum amplecti jeju- „ nium .... Jejunium vero in usu „ coniugii modum, temperantiamque „ docet, ac voluptatum lege concessa- „ rum immodicum usum castigans „ parit concors otium, ut perseve- „ rent in oratione „ .

VI. Si nuptæ sint, jejunio non subjacent, ut reddere debitum queant. *An coniuges teneantur jejunare, quando jejunium impedit, ne invicem sibi reddant debitum? Ut quid certum Respondeo non teneri*. Leander q. 48. Quid si mulier reddere debitum posset, at minus venusta fieret? *Excusatur mulier, si jejunando fit macilenta, & invisa viro*. Joannes La Cruz *præcep.* 3. *a.* 4. *dub.* 9. Clarius P. Filliucius *tract.* 27. *p.* 2. *c.* 6. *Uxor non valens se gratam servare viro ob maciem, vel pallorem, Doctores excusant*.

VII. A jejunio laudati Recentiores absolvunt omnes prægnantes fœminas, omnes nutrices, omnes, quæ hauriunt aquam per magnam diei partem, quæ lixivium efficiunt, quæ lineam suppellectilem lavant. Tandem, concludit P. Pasqualigus *Decis*, 304. *Quando autem linea suppellex jam mundata complicatur, adhuc labor est notabilis, quia in ea tendenda, & extendenda, atque premenda, prout opus est, requiritur magnus conatus, unde hoc quoque exercitium tollit obligationem jejunandi*. Invenies nunc mihi velim, quæ sint mulieres in Mundo legibus jejunii astrictæ. Ante vigesimum primum annum jejunii lege solutæ sunt mulieres omnes. Post, aut nuptæ sunt, aut secus. Si secundum, pulchritudinem servare, & fovere debent ut facilius sponsos reperire queant. Si primum, venustas, &

S. Paulus Apostolus 1. *Cor.* 7.

Nolite fraudare invicem, nisi forte ex consensu ad tempus, ut vacetis orationi, & jejunio.

S. Ambrosius *Serm.* 37.

„ Formam dedit nobis Deus in „ hoc facto, ut jejuniorum tempore, „ tanquam desertum habitantes, absti- „ neamus epulis & voluptate mulieris. „ Ne coniungatur nobis Eva, ut nos a „ casta observatione illecebrosa per- „ suasione subvertat.

S. Augustinus *Ser.* 78. *de temp.*

„ Castitatem ante omnia per to- „ tam Quadragesimam usque ad fi- „ nem Paschæ cum propriis uxori- „ bus custodite.

S. Pontifex Nicolaus 1. *in Instruct. Bulgar. c.* 9.

„ Si enim ex consensu conjugato- „ rum, etiam alio forte tempore, „ mundo corpore vacatur orationi; „ quanto potius isto, quo Deo etiam „ carnis nostræ decimas damus, quo „ ipsum in abstinentia Dominum imi- „ tamur.

Concilium Toletanum an. 1473.

„ Tempore, quo Sacrorum Cano- „ num

& thorosulas se maritis exhibere debent, ut eosdem alliciant, valeantque onera sustinere matrimonii. Jure itaque ac merito, immo necessitate cogente, Pontifex Summus eo direxit suas Apostolicas Constitutiones, ut refrænaret quorumdam *nimis ingenio fidentium Theologorum licentiam, qui opinionum novitate gaudent*. Conferantur Patrum Sanctorum effata cum his Recentiorum opinionibus,

„ num Decretis nuptiarum celebra„ tio interdicitur, & carnalis copula „ prohibetur.

S. Thomas Aquinas *in 4. dist. 32. q. 1. a. 5. q. 4.*

„ Quia quando novæ sponsæ tra„ duntur, animus coniugum magis „ ex ipsa novitate ad curam carna„ lium occupatur, & ideo in nuptiis „ consueverunt signa multa lætitiæ „ dissolutæ ostendi: & propter hoc „ illis temporibus, in quibus homi„ nes præcipue se debent ad spiritua„ lia elevare, prohibitum est nuptias „ celebrare „. Si plura cupis consule Fagnanum *lib. 2. Decret. cap. Capellan.*

§. IV.

Nonnulli Theologi Recentiores a jejunio absolvunt circiter 50. hominum status, idest fere omnes.

VIII. NE suspicio ulla suboriri possit me quidpiam per exaggerationem asserere, nolo Recentiorum opiniones, quibus Christianos cujusque fere status, ætatis, gradus, & dignitatis a jejunii lege absolvunt, referre. Sed id præstabo verbis P. Thomæ Hurtado, qui recenset hominum ordines, quos P. Pasqualigus solutos a jejunii præcepto declarat. Hæc enim scribit P. Hurtado *tom. 2. tract. 10. cap. 9.*

„ IX. Et in primis miror Zacha„ riam, qui, cum in tomo prægrandi „ jam citato vix sit status hominum „ in Ecclesia, quem ab obligatione „ jejunii non excludat, dicat, quod „ potus iste jejunium frangat, nixus „ frivolis argumentis, cum alias ea, „ quæ sunt pro nostra sententia, val„ de urgentia sint, decis 275. Excu„ sat pauperes. 276. Servos, quibus „ pa-

S. Basilius *Hom. 2.*

„ Ne quis igitur semet excludat a „ numero jejunantium, in quo omne „ hominum genus, omnis ætas, o„ mnes dignitatum formæ censentur. „ Angeli sunt, qui in singulis Eccle„ siis describunt, ac recensent jeju„ nantium capita.

„ Excusationes rejicit hom. 1. Ne „ cun-

„ parum cibi ministratur . 277. iter . „ agentes, qui non inveniunt sufficiens viaticum . 278. illos, qui ordinarie pane, & aliis sustentantur. „ 279. Uxoratos , qui si jejunant „ non possunt reddere debitum. 280. „ Fœminam , quæ si jejunat *colores* „ *perdit*, quibus grata redditur marito. 281. & 285. Virginem sponsam, vel sponsalitia tractantem, si jejunans pulchritudinem amittat. 287. „ Omnes illos, qui exereent artes, „ vel officia laboriosa, etiam si dies „ festivi sint , in quibus laborant . „ 293. Portantes onera . 295. Sutores. 296 Cocos, qui condiunt cibos. 297. Fornarios. 298. Textores. 299. Molendinarios assistentes „ per diem molis. 300. Eos, qui circa pelles curandas laborant . 301. „ Argentarios , & Aurifices . 302. „ Qui vendunt per vicos, & plateas „ merces per diem integrum.

„ 304. Mulieres lavatrices , etiam „ postquam extendunt, & duplicant „ pannos. Sartores , & Barbi-tonsores non excusat, sed illos eximunt „ Diana, & Fagundez. 305. Pictores , & Sculptores . 306. Servos , „ & servas nimium laborantes. 307. „ & 308. Typographos , qui typis „ adstant. 309. Marinarios. 310 Milites præstantes. 311. Qui templa „ adornant. 312. Iter facientes pedites. 313. Etiamsi iter voluntarium „ sit . 314. Iter facientes *Caballis* „ currendo . 315. Qui iter faciunt „ *mulabus de Alquiler*. 316. Ludentes pila, vel alio ludo nimis laborioso. 318. Qui debiles facti sunt „ ex nimio inhonesto coitu.

„ 319. Prædicatores , etiam si tribus tantum diebus septimanæ sermonem habeant , cæteris diebus „ eximuntur. 326. Lectores , & Cathedratici cujuscumque facultatis ex „ vi muneris eximuntur . Illi qui ostentationis gratia legunt ad opinionem acquirendam. 328. Studentes, „ cunctis corporis infirmam valetudinem ; ne dixeris, te jejunium ferre non posse. Neque enim mihi „ istam excusationem profers , sed „ juxta proverbium , Scienti loqueris, nimirum Deo, quem nihil fugit.

Percurrit hominum status eosque jejunio subjicit *hom.* 2.

„ Dives es, ne jejunium affeceris „ contumelia, ne ex condemnatione „ ad longe majorem inediam adigaris.

„ Qui pauper est , ne simulatione „ utatur erga jejunium, quum illud „ jam olim habeat & domus, & vitæ socium.

„ Pueri, veluti plantæ teneræ, aqua „ jejunii, irrigantur.

„ Jejunium similitudo est hominum „ cum Angelis , justorum contubernalis vitæ sobrietas... Excipite hoc „ pauperes contubernale vobis & mensæ socium. Excipite servi, ut respirationem a perpetuis servitii laboribus. Excipite divites, quod noxæ „ e luxu contractæ medeatur ... Excipite male valentes sanitatis matrem. Qui bona estis habitudine excipite bonæ habitudinis custodem.

S. Leo
Serm. 2. *de Quadrag.*

„ Appropinquante festivitate Paschali adest maximum sacratissimumque „ jejunium , quod observantiam sui „ *universis fidelibus sine exceptione denunciat* , *quia* nemo tam sanctus „ est , ut non sanctior , nemo tam „ devotus , ut non debeat esse devotior. Quis enim hujus vitæ constitutus in incerto , aut immunis a „ tentatione , aut liber inveniatur a „ culpa ?

S. Ba-

„ tes, qui conclusiones defendunt, „ aut lectionem oppositionis faciunt. „ 330. Confessores nimium confessionibus assistentes, etiam si id faciant voluntarie. 331. Etiam si lucri gratia. 332. Studentes continue. 333. Advocatos, Procuratores, Judices, nimium laborantes. „ 334. Scribas si majore parte diei „ laborant, & Secretarios Principum diebus, quibus nimium laborant. 335. Episcopos in diebus Ordinum, aut quibus exercitia laboriosa exercent. 337. Infirmarios, „ qui multis infirmis assistunt. 339. „ Illos, qui in septimana sancta flagellantur, etiamsi flagellatio voluntaria sit. 340. Peregrinos ad Loca „ sancta. 341. Eos, qui nimium voracem habent calorem stomachi. „ 343. num. 5. Catholicos, qui infidelibus inserviunt. 349. Eum, cui „ advenit Princeps hospes, ut illi in „ mensa assistat, potest frangere jejunium.

„ Et Decis. 325. dicit, quod labor ingenii, & nimiæ attentionis „ excusat ab obligatione jejunii. Unde num. 4. concludit: *Ex quibus colligitur, quod si quis per totum ferme diem in negotiis difficillimis occupatur, ut contingere potest in Oratoribus Principum, Præfectis Urbium, Ducibus exercituum, qui semper negotia difficilia animo revolvunt, non teneri ad jejunium, siquidem talis occupatio plurimum consumit spiritus, & inducit notabilem debilitatem. Et idem censendum est de cæteris Ministris, qui plurimum occupantur in negotiis publicis.*

„ Hæc doctrina *valde notanda est*, „ cum sit *nimis conformis rationi*, & „ sic Præsides consiliorum, & Consiliarii viri, & similes, *secure* sunt „ excusati ab obligatione jejunii. Si „ enim Lectores, Prædicatores deobligantur a jejunio propter unam „ lectionem, aut sermonem unius horæ

S. Bernardus.
Serm. 2. de Quadr.

„ Hactenus usque ad nonam jejunavimus soli, nunc usque ad vesperam jejunabunt nobiscum universi „ Reges, & Principes, Clerus, & „ Populus, nobiles, & ignobiles, simul in unum dives, & pauper.

„ ræ ſpatio durantem; cum iſti Mi-
„ niſtri ſpatio quinque, vel trium
„ horarum aſſiſtunt, tractantes nego-
„ tia difficilia, & diverſa, obligati ad
„ ſtudendum, ut recte decidant cau-
„ ſas, multo magis excuſabuntur,
„ non ſolum diebus conſilii, ſed et-
„ iam diebus feſtivis, & feriatis. Ita
„ reſpondi interrogatus antequam vi-
„ derem auctorem iſtum.

„ Qui cum rationes probabiles in-
„ veniret ad omnes relatos excuſan-
„ dos, miratus ſum, non ſibi occur-
„ riſſe ad dicendum, quod chocola-
„ te non frangit; niſi forſan hoc di-
„ cat pro Italia, & aliis regionibus,
„ in quibus conſuetudo ipſum biben-
„ di non invaluit, ſicut invaluit in
„ Indiis, & Hiſpania „.

X. Teſtimonia, quæ ex Patribus adduxi, non eo omnia pertinent, ut onus præcepti imponant; ſed partim vim legis produnt, partim Chriſtifideles excitant, hortantur, urgentque ad cohibendam concupiſcentiam jejunii ſeveritate: oſtendunt quam alieni eſſe fideles debeant a conviviis, & comeſſationibus, potiſſimum Quadrageſimæ tempore. Quod iccirco animadverti, ne cavillari quiſpiam poſſit, Patrum teſtimonia nimis probare, nimiumque rigorem invehere. Hac quippe tempeſtate adeo invaluit relaxandæ legis auſus, & indulgendi appetitionibus carnis, & concupiſcentiæ libertas, quo vix, ac ne vix quidem, Patrum, & Conciliorum documenta promere liceat, quin plures inclament: Patrum effata nimiam redolere auſteritatem, niſi Caſuiſtica benignitate deliniatur.

XI. Innumera alia Caſuiſtarum teſtimonia adferre in medium poſſem. Sed pauca, quæ recenſui, ſatis ſuperque evincunt neceſſitatem cohibendi, ut inquit Sapientiſſimus Pontifex, nonnullorum Theologorum licentiam, qui de medio penitus legem jejunii ſuſtulere. Convenit penes omnes Theologos, tum ceſſare legem, cum majori ſubditorum parti ſuperflua eſt. Communitatem enim hominum primum lex reſpi-

respicit. Recentiores Theologi non pauci, circiter 50. Christianorum ordines a jejunio absolvunt: Nobiles & delicatos a carnium abstinentia eximunt ob stomachi incommodum: Fœminas fere omnes exemptas a lege asserunt. Ne multa. Rationes supputa, & summam conficito. Heinc colliges, Christianos, paucis exceptis, Casuistarum quorumdam sententiis communiter a lege jejunii exemptos esse: ergo alterutrum fatendum: aut legem jejunii sublatam esse, quia, cessante fine legis in communi, cessat lex: aut improbanda est plurium Casuistarum doctrina. Quid quod necessitatem coercendi non paucorum Theologorum in opinando licentiam, quo Apostolicæ Constitutiones BENEDICTI XIV. pertinent, agnoverunt & antecessores Romani Pontifices, & Theologi graviores. In Alexandri VII. Decreto an. 1665. hæc leguntur. *Sanctissimus D. N. audivit non sine magno animi sui mœrore . . . . . summam illam luxuriantium ingeniorum licentiam in dies magis excrescere, per quam in rebus ad conscientiam pertinentibus. Modus opinandi irrepsit alienus omnino ab evangelica simplicitate, Sanctorum Patrum doctrina, & quem si pro recta regula fideles in praxi sequerentur, ingens eruptura esset Christianæ vitæ corruptela.* Similia pronuntiavit Innocentius XI. Theologorum duos referam, unum Hispanum, Gallum alterum, ambos insignis Benedictini Ordinis alumnos. Primus est Doctissimus Cardinalis de Aguirre: *Sane insigni Dei beneficio tribuendum, quod non multis annis post incboatam, aut jam grassantem licentiam opinandi in rebus Moralibus prætextu specioso illius probabilitatis, cœperunt non pauci viri pietate, ac doctrina insignes scribere contra illam ad hæc usque tempora. tom. 1. Theol. S. Ansel. dis. 2. sec. 6.* Alter celeberrimus Benedictinus est P. D. Joannes Mabillon, qui hæc scribit *tract. de stud. Monast. 1. c. 16. Postquam Neotericorum plurimi sibi campum vendicarunt de humanis actibus, & peccatis disserendi, inconsultis sacris Ecclesiæ Canonibus, eo devenit Moralium opinionum relaxatio, ut nullum pene ex criminibus censeatur, quin aliquo indulgenti colore calamistretur.* Tan-

Tantum abest , ut istorum Summistarum studium ad Christianæ Philosophiæ consecutionem quadantenus dirigat , quod potius ex libera ipsos legendi facultate non modicum sequatur detrimentum. Adeo tamen altas radices egerunt in quorumdam imperitorum animis adversus Christianam Theologiam præjudicia, & in Ethicen Casuisticam propensio, ut quidam Sacramenti Pœnitentiæ Minister nudius tertius lecto sequenti titulo solo: *Moralis Christiana ex Scriptura Sacra, Traditione, Conciliis, Patribus, & insignioribus Theologis excerpta, Authore R. P. Jacobo Besombes*, edita Venetiis apud Simonem Occhi hoc currenti mense: Lecto, inquam, titulo in volanti pagella impresso exclamavit. *Heu misera temporum conditio! Vi, & terrore ad tartara detrudere Christianos student Rigidiores isti Theologi* . Eccur? Quia Morali Christiana ex Sacra Scriptura, Traditione, Conciliis, Patribus, & insignioribus Theologis excerpta animas dirigunt. Fortasse non verisimile factum apparebit, sed certe verum est, cujus testis est laudatus Bibliopola. In istos hæc scribit S. Bonaventura *in prolog. Confessional. Horrendum profecto est videre quosdam Sacerdotes nostri temporis, qui Sacram Scripturam, in qua præfati Regiminis ars sufficientissime traditur, & jura Canonica , & scripta Doctorum, in quibus plenissime declaratur, vel per torporem legere negligunt, vel per ignorantiam nesciunt, & tamen cordis medicos in audiendis confessionibus se profiteri impudenter non metuunt*.

§. V.

§. V.

Adhortatio ad Jejunium. Funesta Christianorum illusio, quod non distinguunt Literam Legis jejunii ab ejusdem spiritu. Ab illa, non hoc, Ecclesia dispensare valet.

XII. INnumeri sunt Casuistarum de jejunio libri; sed qui disputare, non qui ieiunare doceant. Hactenus & nos de ieiunio disputavimus, nunc ieiunium suadendum. Quasi alieno contendendi vitio in vitium prolapsi sumus contentionis. Sed Deo parere studui, qui per Jeremiam populum suum instruens iussit *cap. 1. Ecce dedi verba mea in ore tuo, .. ut evellas, & destruas, & disperdas, & dissipes: & aedifices, & plantes*. Prius convellenda praeiudicia, dissipandae laxae opiniones, disperdendae distinctiunculae vanae, occludenda effugia fuerunt: nunc irriganda sacrae inediae planta, excitandum poenitentiae aedificium. Non me latet, praestiturum haec in plurium censuras incursurum. Adeo homines non pauci *Quaestionariis*, ut vocant, libris, seu aridis quibusdam decisionibus sunt innutriti, ut veram de moribus scribendi methodum fastidiant. Si enim non mentem modo, verum etiam cor emollire, & voluntatem inflectere, opportunitate data, studemus, clamitant, nos Concionatores, & Theologos agere. Nec advertunt se ignorantes prodere. Quoniam quae mores spectant, non sistunt in mentis illustratione; sed eo potissimum spectant, ut reluctantem concupiscentiam, effraenes appetitiones voluntati, & voluntatem rationi subjiciant. Haec autem obtineri haud possunt, nisi ea adferantur in medium, quae ad ciendos affectus necessaria sunt. Quid ergo vitio vertunt usum adhibere artis, ubi vel maxime necessarius est? Arguendi ne Patres omnes, quod tropis, figuris, caeterisque artis dicendi praesidiis usi sunt? Concionatores ne, Rectoresque tantum Patres Sancti fuerunt? Revera qui concionatorii styli in morum Regulis versandis censuram impingunt, vellentque

ea, qua Geometrica, & Mathematica Theoremata tractantur, methodo, morum quoque præcepta exponi, mirum in modum hallucinantur. Verum, morosis censoribus neglectis, viam insistamus.

XIII. *Filii hominum usquequo gravi corde? Ut quid diligitis vanitatem, & quæritis mendacium? Psal.* 4. An ignoratis, gulam unum esse ex septem capitalibus vitiis? Quin gulæ præstigio usus serpens est, ut priores Parentes nostros perimeret. Esus interdicti pomi universum infecit humanum genus. Voluptariæ epulæ, exquisitæque dapes pabulum vitiis omnibus subministrant, potissimum vero libidini. *Semper enim* (inquit Augustinus serm. 2. in prim. Domin. Quadr. *juncta est saturitati lascivia. Vicini sibi sunt venter, & genitalia, & pro membrorum ordine ordo vitiorum intelligitur. Ejecit ergo nos de Paradiso cibus? Reducat esuries, reducat jejunium.* Ex gula immanis illa soboles proficiscitur, quam S. Thomas describit 2. 2. *q.* 148. videlicet mentis hebetudo, scurrilitas, loquacitas, stupor, immunditiæ, multiloquium, ineptiæ. Heinc rei familiaris profusio, morborum series, & tandem accelerata mors tum corporis, tum animæ. *Plures occidit gula, quam gladius.*

XIV. En Sacræ inediæ necessitatem. Indomita hæc bellua nonnisi pabuli subtractione frænatur. *Si equo utereris, qui te gestiendo posset præcipitare* (inquit Augustinus tract de utilit. jejun. *c.* 3.) *non ne, ut securum iter ageres, cibaria ferocienti subtraheres, & fame domares, quem fræno non posses? Caro mea jumentum meum est. Iter ago Hierusalem. Plerumque me rapit, & de via conatur excludere. Via autem mea Christus est. Ita exultantem non cohibebo jejunio?* An hic non vides, ipsius naturæ legem jejunium præscribentem? An ignoras Divina, & Ecclesiastica præcepta, quæ hocce naturæ jus moderantur, definiuntque? Jejunium est exterioris pœnitentiæ officium præcipuum. Tu errores detestaris Lutheranorum, Calvinistarumque effutientium, *optimam pœnitentiam novam esse vitam*, ita ut *omnem satisfactionis vim & usum tollant*, inquit Tridentina Synodus. Sed novatores sibilis

lis hanc excipiunt doctrinam, dum te pleno ventre audiunt de jejunio, de laboriosis pœnitentiæ operibus disputantem. Quæso te, ut ad punctum temporis saltem æqui hominis rationem induas, ut ex animi sententia reciproca ineamus colloquia. Si vel ipso Quadragesimæ tempore, quo sacrosancta augustæ Religionis nostræ Mysteria te ad pœnitentiam, ad humiliationem, ad persolvenda Divinæ Justitiæ gràvissima pro admissis flagitiis debita, ad imploranda Divina subsidia, ad vindicem placandam Justitiam, ad conciliandam Clementiam undiqueversum alliciunt, invitant, impellunt, nihilo magis non commoveris, quam si hæc ad te nihil pertinerent: Si tot pressus pœnitentiæ corporalis, seu ieiunii aculeis abdomini indulgere sub variis prætextibus pergis, tu Christi Discipulis, & non Epicuri asseclis accensendus eris?

XV. Dispensationis privilegium, inquis, obtinui ab Ecclesia. Esto. At nunquid ab Ecclesia nactus es privilegium, ne tenteris a concupiscentia tua, ne bellua corporis tui sæviat in animam tuam, ne pœnas peccatis tuis debitas Divinæ persolvas Justitiæ? Tam alta est hallucinatio tua, ut non modo temetipsum, sed & Deum ipsum decipere audeas? Distingue paulisper literam, seu corticem, a spiritu præcepti Jejunii litera delectum ciborum, horam refectionis, & similia præscribit. Spiritus finis, & anima jejunii est carnis cohibere petulantiam, appetitionibus frænum imponere. Jejuniorum austeritatem exteriorem delinivit Ecclesia jentaculi serotini, & vini permissu, & horæ refectionis capiendæ acceleratione. Verum nec tantillum temperavit jejunii spiritum. Hic nec dispensationi Ecclesiæ, nec consuetudinis privilegio, nec Theologorum disputationibus subjacet. Communi hominum imbecillitati indulget Ecclesia, quidquam exterioris severitatis temperando. At non propterea, aut eximit, aut eximere a spiritu pœnitentiæ exterioris potest. Quin, quo major est diminutio macerationis exterioris, eo ferventior sit oportet spiritus pœnitentiæ, & aliarum virtutum officia frequentiora, ut justa fiat compensatio. Mitior est

hodierni jejunii austeritas? At mitior ne concupiscentia, blandiorve carnis rebellio? Minor ne hodie necessitas pugnandi adversus gulam, & tenebrarum potestates? Revolve prisca, & recentiora sæcula. Reperturus ne eris Christianorum quempiam Cœlum ascendisse, qui carnem suam ieiuniis, vigiliis, aliisque austeritatibus non afflixerit? Severior ne Divina Justitia primis Ecclesiæ sæculis, quam nostris? Abundantior ne nunc, quam tum Misericordia? Latior ne evasit Paradisi via, amplior janua? Pauciora ne sunt tua scelera, quam Sanctorum illorum, qui assiduis jejuniis corpus suum perdomabant? Clementior ne Deus erga te, quam erga Sanctos, & innocentes suos? Illusos ne hos pronunciaveris, quod tanta austeritate carnem suam conflictaverint? Ergo te deceptum, te obcœcatum fateare necessum est. Concionatoria ne hæccine sunt? Resipisce miser, & arma lucis indue. Jejuna, quia peccasti: ieiuna, ut non pecces: jejuna, ut accipias: ieiuna ut permaneant quæ accepisti, inquit alicubi Chrysostomus. Oculos, animumque intende in Scripturas, in Sanctorum tum doctrinam, tum exempla, illorumque insiste vestigiis, si quo pervenerunt illi, petere sincere velis. Recentiores Theologos, qui te condocefaciunt vias, rimas, latebrasque, quibus declinare ieiunii legem queas, quin modum vincendi concupiscentiam doceant, prorsus devita. Et ne suspiceris, me quoslibet indiscriminatim Theologos recentes parvifacere: legendos tibi summopere suadeo Ludovicum Granatensem, Franciscum Salesium, Thomam de Villa Nova, & ut innumeros prætercam, Cardinalem Bellarminum, qui hæc *Dom. 4. Adv. ser. 9.* scribit. *At vero hodie ita delicati, ita teneri effecti sumus, ut vix paucorum dierum jejunia pro multis sceleribus, atque delictis sustineri possint. Cilicia vero & cineres, vigiliæ & humiliationes, flagella & aliæ carnis afflictationi, non solum in moribus nostris, sed vix jam in LIBRIS reperiuntur.* Hos libros relinque, qui tibi solida pœnitentiæ arma, quibus devincere hostes valeas, non suppeditant; sed contra, te armis spoliant, ut facilius in hostium tyrannidem

dem incidas. Gulæ insidiæ quotidianæ sunt, & familiares. Alimenta omnia corpori subtrahere nemo absolute potest. Urget quotidie necessitas edendi & bibendi. Verum hæc ipsa suavis est nobis: & sæpe ipsi ignoramus, utrum alimentum petat inevitabilis corporis cura, an voluptatis fallacia nos decipiat. Ad mensam accedimus cum duobus hostibus pugnaturi: cum fame, ut corpus interitui subducamus: cum voluptate, ne anima concupiscentiæ præstigiis capiatur. Si hoc certamine victor egredi aves, S. Augustinum imitare, qui *lib.* 10. *confess. c.* 3. hæc scribit. *Hoc me docuisti, ut quemadmodum medicamenta, sic alimenta sumeremus. Sed dum ad quietem satietatis ex indigentiæ molestia transeo, in ipso transitu mihi insidiatur laqueus concupiscentiæ. Ipse enim transitus voluptas est .... Et cum salus sit causa edendi, & bibendi, adjungit se tanquam pedissequa periculosa jucunditas, & plerumque præire conatur, ut ejus causa fiat, quod salutis causa me facere vel dico, vel volo .... His tentationibus quotidie conor resistere, & invoco dexteram tuam ad salutem meam.* Rides fortasse, quod hæc minuta crimina devitanda suadeam. Verum si ista parvipendas, vix graviora vitabis. Cave ne nimia te fiducia decipiat. Si enim non times, iam lapsus es. Convivia appetere, lautioribus vesci epulis, domos concursare, ut amicorum mensis opipare instructis accumbas, in ipsa Quadragesima privilegia dispensationis captare; non Christianorum est, sed comissatorum, quorum Deus venter est, quorum finis interitus, & fletus æternus. Nec dicas. Hui tu! Num reformator es Mundi? Tu disciplinæ reparator? Tu ne solus sapis? Tibi ne soli fasces cæteri submittent? Absit. Non mihi, sed Christo, eiusque Vicario, legi, & præceptis subiicienda voluntas est. Pervetustas has nænias, omnibus legum transgressoribus quam familiarissimas, sæpius labefactavimus. Sciant interim prudentissimi homines paucos esse electos, paucos qui arctam viam ambulent. Quid quod rari sunt & veri amici, rari & sapientes, rari & prudentes, rara virtus. Audiant Hieronymum *lib.* 2. *adversf. Jovin. Nec turbare*

nos

nos debet, si rari sint bujus propositi sectatores; quia rari sunt & amici boni, & fideles, & pudici, & continentes, semperque virtus rara est. Lege Fabricii continentiam, Curii paupertatem, & in tanta Urbe vix paucos invenies, quos sequaris.

FINIS.

OPE-

OPERA

Reverendi Patris Fr. Danielis Concina Ordinis Prædicatorum Venetiis impressa, & apud Simonem Occhi Bibliopolam in via Mercatoria sub signo Italiæ prostantia.

Latine Scripta.

COmmentarius Historico-Apologeticus in duas Dissertationes tributus, quarum altera anticriticis animadversionibus refellit ea, quæ adversus paupertatis Disciplinam a D. Patriarcha Dominico in suo Ordine constitutam, intemperantiore critice, scriptis prodiderunt Continuatores Bollandi, in Commentariis, nuper in Acta ejusdem Patriarchæ editis. Altera eandem Disciplinam a laxioribus P. Raphaelis de Pornasio interpretamentis vindicat. Accedunt de origine Disciplinæ Regularis primum in Ord. Præd. per B. Raymundum de Vineis XXIII. Magistrum Generalem ejusdem Ordinis, instauratæ, Dissertatio Historica, & Quæstiuncula Moralis de Regularibus personatis, sub nomine Caroli Antonii Plantamuræ. 1736. 4.

Disciplina Apostolico-Monastica Dissertationibus Theologicis illustrata, & in duas Partes tributa: in quarum prima, de Voto paupertatis Vita Communi circumscripto: in altera, de cæteris ejusdem Disciplinæ præcipuis capitibus differitur. Accedunt selecta quædam veterum Theologorum Monumenta. 1739. 4.

Præfatio ad Lectorem in Dictionarium casuum conscientiæ Joannis Pontas, & Animadversiones Critico-Morales in Menda Pontasiana, sive Observationes quasdam interpretis Augustani, cum Auctario duorum casuum qui in eodem Dictionario desiderantur.

Epistolæ Theologico-Morales ad Illustriss. & Reverendiss. Episcopum N. N. 1744. 4.

In Rescriptum BENEDICTI XIV. P. M. ad Postulata septem Archiepiscopi Compostellæ Jejunii Legem spectantia, Commentarius Theologicus. 1745. 4.

Italice emissa, quorum Titulos hic latine subjicimus.

DIsciplina Vetus & Nova Romanæ Ecclesiæ circa Sacrum Quadragesimale jejunium duabus Apostolicis Litteris: *Non ambigimus*, & *In Suprema*, Benedicti XIV. Summi Regnantis Pontificis expressa, atque Historico-Critico-Theologicis Animadversionibus illustrata. 1742. 4.

De

De Probabilismi ac Rigorismi Historia Dissertationes Theologico-Morales-Criticæ, quibus Principia fundamentalia Christianæ Theologiæ explicantur, atque a recentiorum Probabilistarum cavillationibus vindicantur. Opus duobus Tomis digestum. In calce secundi Tomi adjecta est Dissertatio Apologetica adversus Libellum: *Difesa della Dissertazione Theologico-Morale-Critica de' Signori Abate Pietro Copelloti, ed Arciprete Bartolommeo Casali* &c. Anno 1743. 4.

Quadragesima a Foro contentioso recentium quorumdam Casuistarum ad recti Sensus, bonæque Fidei populi Christiani Tribunal adpellans, super jejunii præcepto cum carnium usu conjungendi, ex eo duntaxat quod noceant cibi Quadragesimales, Dissertatio adversus Libellos duos nuper hac de re editos. Editio prima, 1739. 4. quæ prodiit iterum eodem anno auctior, & emendatior, addita Præfatione Apologetica. Tertia demum editio novis Additamentis locupletata, videlicet duobus Brevibus Pontificiis de jejunio, atque integra Dissertatione, qua refellitur Liber cui Titulus *Difesa* &c. de quo supra in Historia Probabilismi &c. anno 1744 4. lucem aspexit.